

PLAN UPRAVLJANJA DESTINACIJOM OPĆINE ČAVLE ZA RAZDOBLJE 2025.-2029.

Sadržaj

1.	UVOD.....	4
1.1.	Polazište i ciljevi	4
1.2.	Metodologija.....	6
2.	ANALIZA STANJA.....	7
2.1.	Profil Općine Čavle	7
2.1.1.	Geografski položaj, klimatska obilježja, flora i fauna	8
2.1.2.	Demografska slika	10
2.1.3.	Ekonomski aspekt.....	14
2.1.4.	Prometna infrastruktura	16
2.1.5.	Komunalna infrastruktura	18
2.2.	Turistički proizvodi i usluge	22
2.2.1	Smještaj.....	24
2.2.2.	Turistička statistika Općine Čavle	27
2.2.3.	Ugostiteljstvo	28
2.2.4.	Turističke atrakcije.....	30
2.2.5.	Analiza stanja digitalizacije.....	43
2.2.5.1.	Infrastruktura digitalne tehnologije.....	43
2.2.5.2.	Sigurnost i privatnost	44
2.2.6.	Analiza stanja pristupačnosti destinacije osobama s posebnim potrebama	44
2.2.7.	Analiza stanja i potreba ljudskih potencijala.....	46
2.2.8.	Analiza komunikacijskih aktivnosti.....	48
2.2.9.	Analiza konkurencije	49
2.2.10.	Anketni upitnik: Plan upravljanja destinacijom Općine Čavle.....	50
3.	IZVJEŠĆE O ANALIZI STANJA.....	61
4.	POTENCIJAL ZA RAZVOJ I PODIZANJE KVALITETE TURISTIČKIH PROIZVODA.....	65
5.	POKAZATELJI ODRŽIVOSTI NA RAZINI DESTINACIJE	74
5.1.	Obvezni pokazatelji održivosti koji mjere utjecaj turizma na društvene aspekte održivosti	75
5.2.	Obvezni pokazatelji održivosti koji mjere utjecaj turizma na okolišne aspekte održivosti.....	81
5.3.	Obvezni pokazatelji održivosti koji mjere utjecaj turizma na ekonomske aspekte održivosti	88
5.4.	Obvezni pokazatelji održivosti koji mjere utjecaj turizma na prostorne aspekte održivosti destinacije i organizaciju turizma	92
6.	RAZVOJNI SMJER S MJERAMA I AKTIVNOSTIMA	95
6.1.	SWOT analiza.....	95

6.2.	Identificiranje općih načela i ciljeva turizma	97
6.3.	Oblikovanje strateškog pravca i prioriteta.....	99
6.4.	Mjere i aktivnosti za ostvarenje razvojnog smjera	102
7.	SMJERNICE I PREPORUKE ZA RAZVOJ/UNAPRJEĐENJE DESTINACIJE.....	105
7.1.	Smjernice i preporuke za jedinicu lokalne samouprave.....	105
7.2.	Smjernice i preporuke za turističke zajednice	107
8.	POPIS PROJEKATA	111
8.1.	Projekti koji pridonose provedbi mjera potrebnih za doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti.....	111
8.2.	Popis projekata od posebnog značenja za razvoj destinacije.....	117
9.	MJERENJE NAPRETKA I IZVJEŠĆE O PROVEDBI.....	119
10.	ZAKLJUČAK.....	120

1. UVOD

1.1. Polazište i ciljevi

Plan upravljanja destinacijom je planski dokument za razvoj održive destinacije čija je primarna svrha osigurati razvoj destinacije u smjeru održivosti u skladu s aktima strateškog planiranja, prostornim planovima, planom upravljanja kulturnim dobrima i drugim važećim planovima i propisima.

Sukladno Zakonu o turizmu (NN 156/23, dalje: ZOT) izrađuje ga turistička zajednica (lokalna i regionalna) za područje jedne ili više lokalnih ili regionalnih turističkih zajednica te Turistička zajednica Grada Zagreba. Planom se određuje smjer razvoja destinacije s ciljem poboljšanja iskustva posjetitelja, zaštite prirodnih i kulturnih dobara i dobiti lokalne zajednice. Plan upravljanja destinacijom predstavlja podlogu za donošenje odluka i mjera za upravljanje razvojem turizma u smjeru održivosti jedinica lokalne samouprave, jedinica područne (regionalne) samouprave i drugih nadležnih tijela u destinaciji.

Plan upravljanja destinacijom treba identificirati važna pitanja o turizmu u destinaciji koja je potrebno uzeti u obzir pri planiranju razvoja turizma, marketinškom planiranju kao i kod provedbe mjera i pri donošenju odluka od strane dionika u sustavu turizma i u sustavu upravljanja turizmom. Plan upravljanja destinacijom treba omogućiti destinaciji da se razvija na održiv način, čuvajući njezine resurse, prepoznavanjem njezinih prednosti i nedostataka kao i prilika na tržištu. Proces izrade kao i provedba plana upravljanja destinacijom pretpostavlja i potiče suradnju između različitih dionika, uključujući lokalne vlasti, turističke zajednice, poduzetnike i lokalno stanovništvo.

Dobro osmišljen plan upravljanja destinacijom može povećati konkurentnost destinacije na globalnom tržištu, privlačeći turiste i investicije te istodobno pomoći u osiguravanju da turizam pozitivno utječe na lokalnu zajednicu, poboljšavajući infrastrukturu i usluge. Plan upravljanja destinacijom treba omogućiti kontinuirano praćenje i evaluaciju turističkih aktivnosti, što pomaže u prilagodbi strategijama i postizanju postavljenih ciljeva te pridonosi učinkovitom upravljanju resursima kao što su voda, energija i otpad, smanjujući negativne utjecaje na okoliš i lokalnu zajednicu. U izradu plana upravljanja destinacijom uključuju se različiti dionici u javnom i privatnom sektoru koje imaju različite potrebe i uloge u cjelokupnom sustavu turizma. Zajednički rad i razmjena mišljenja, vizija i iskustva treba biti analizirana i usmjerena na planiranje mjera i aktivnosti koje će pridonijeti boljem korištenju resursa i upravljanju destinacijom na zadovoljstvo kako turista tako i lokalnog stanovništva te privatnog sektora. Plan upravljanja destinacijom javno se objavljuje. Budući da se u njegovu izradu uključuju svi relevantni dionici, kako u fazi izrade tako i u fazi njegove provedbe, ujedno se ostvaruju i različite promotivne i edukacijske aktivnosti kojima se podiže svijest svih dionika u turizmu o važnosti razvoja turizma u smjeru održivosti, uključujući i turiste i lokalno stanovništvo.

Svrha je Planom odrediti smjer razvoja destinacije u skladu s aktima strateškog planiranja, prostornim planovima, planom upravljanja kulturnim dobrima i drugim važećim planovima i propisima s ciljem postizanja konkurentnosti, otpornosti i održivosti destinacije.

Plan se sastoji od:

- analize stanja i popisa resursne osnove,
- obveznih pokazatelja održivosti na razini destinacije,
- razvojnog smjera s mjerama i aktivnostima potrebnim za njegovo ostvarenje,
- prijedloga smjernica i preporuka za razvoj ili unaprjeđenje destinacije,
- popisa projekata koji pridonose provedbi mjera potrebnih za doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti na razini destinacije
- popisa projekata od posebnog značaja za razvoj destinacije.

Plan se izrađuje u sljedećim fazama:

1. pokretanje izrade Plana, izrada prijedloga Plana,
2. javno savjetovanje o prijedlogu Plana,
3. donošenje odluke Turističkog vijeća Turističke zajednice općine Čavle o prijedlogu Plana na usvajanje predstavničkom tijelu,
4. usvajanje Plana od strane Općinskog vijeća Općine Čavle
5. objava Plana u službenom glasniku Općine Čavle i na mrežnim stranicama Turističke zajednice općine Čavle,
6. dostava popisa projekata Ministarstvu turizma i sporta.

Plan upravljanja destinacijom na lokalnoj razini, za turističke zajednice razvrstane u kategoriju I i II indeksa turističke razvijenosti (ITR) mora biti temeljen na izračunu prihvatnih kapaciteta koji se izrađuje u skladu s odredbama Pravilnika o metodologiji izračuna prihvatnog kapaciteta.

Obzirom na razred turističke razvijenosti općine Čavle (III kategorija), ovaj dokument nema za podlogu studiju prihvatnih kapaciteta. Međutim, treba voditi računa i da prostor nije jedini kriterij prema kojem se određuje prihvatni kapacitet nekog područja, već on, osim o nizu donekle odredivih parametara kao što su vodoopskrba, odvodnja fekalnih i oborinskih voda, prometa, plaže, odlaganja otpada i slično, ovisi i o nizu teže odredivih parametara koji se odnose na socio-kulturnu problematiku. Osim dobne, obrazovne i ekonomske strukture stanovništva tu se ubrajaju i stavovi lokalnih stanovnika, dužnosnika jedinica lokalne samouprave ili turista o stanju razvoja turizma, a koji su određeni percepcijom koja se teško može egzaktno odrediti.

Ovi su elementi važni stoga što negativna percepcija lokalnog stanovništva prema turizmu može ugroziti razvoj turizma, dok nezadovoljstvo turista ponudom može rezultirati smanjenjem broja turističkih dolazaka, posebice u suvremenim okolnostima za koje je znakovit snažan utjecaj društvenih mreža i rast svijesti o važnosti zaštite okoliša.

1.2. Metodologija

Metodologija izrade Plana zasniva se na kombinaciji znanstvenih metodologija korištenih od strane više autora, specifičnost prostora općine Čavle, dostupnih javnih podataka, informacija od strane dionika u turizmu te razlike u percepciji autora u određivanju koji je limitirajući čimbenik najvažniji prilikom određivanja smjera upravljanja destinacijom, a korišteni su i elementi nekih drugih metodologija.

Međutim ključni okvir je Smjernice i upute za izradu plana upravljanja destinacijom koje je izdalo Ministarstvo turizma i sporta (u daljnjem tekstu: Smjernice), a koje je temeljeno na Zakonu o turizmu (NN 156/23), te Pravilnik o metodologiji izrade plana upravljanja destinacijom (NN 112/2024), u daljnjem tekstu: Pravilnik. Obzirom na vrijeme izlaska pravilnika i smjernica, ovaj plan blago odstupa od rokova donošenja koji je propisan ZOT-om, ali je u razumnom roku da može početi puna primjena u 2025., te izmjene koje se pokažu nužne moći će se donositi već krajem 2025. Metodološki pristup osmišljen je tako da se osigura zastupljenost svih relevantnih dionika u procesu izrade Plana, kako bi se osigurala kontinuirana informiranost i podrška za implementaciju.

Rad na projektu podrazumijevao je prikupljanje i analizu brojnih sekundarnih izvora podataka. Prije svega, analizirani su sljedeći sekundarni podaci: - podaci o stanovništvu (Popis stanovništva 2021. i drugi objavljeni podaci), gospodarstvu, prometnoj i komunalnoj infrastrukturi, komercijalnim turističkim kapacitetima i turističkom prometu Državnog zavoda za statistiku, te podaci Hrvatske turističke zajednice (sustav eVisitor), istraživanje stavova lokalnog stanovništva dionika u turizmu provođenjem anketnog upitnika, predstavnika lokalne samouprave o razvoju turizma, prostorno planska dokumentacija općine Čavle, izvješća javnih poduzeća (elektrodistribucija, vodovod, kanalizacija, javni promet itd.), planovi gospodarskog i turističkog razvoja Primorsko-goranske županije.

2. ANALIZA STANJA

2.1. Profil Općine Čavle

Profil odredišta Općine Čavle

Lokacija	Primorsko-goranska županija, Kvarner, Riječki prsten
Prometna povezanost (zračni prijevoz, cestovne veze, željezničke veze, brodske veze i dr.)	<ul style="list-style-type: none"> -povoljan prometni položaj na trasi autoceste A6 (Bosiljevo – Rijeka)-direktan spoj na autocestu omogućen je preko dva denivelirana čvorišta Čavle i Kikovica -Grad Rijeka (smješten i željeznički, autobusni kolodvor te luka Rijeka) udaljenost 8km - Aerodrom Grobnik, od centra naselja Čavle 6km - Zračna luka Krk udaljenost 28 km - Zračna luka Zagreb udaljenost 163 km
Udaljenost od glavnog grada i glavnih emitivnih tržišta:	Zagreb, udaljenost 156 km Glavna emitivna tržišta: Njemačka 379 km, Austrija 414 km, Italija 48 km, Slovenija 38 km
Geografska obilježja (reljef, planine, rijeke i dr.)	Geografski gledano, općina leži na prijelazu između primorskog i goranskog područja, na nadmorskoj visini od oko 300 metara. Okružena je Grobničkim Alpama, od kojih se ističe vrh Obruč (1.376 m), a u blizini se nalazi i Grobničko polje i rijeka Riječina. Općina Čavle smjestila se na prirodno vrlo zanimljivom spoju gorske i morske klime te stoga obiluje raznolikim bogatstvima flore i faune. Površina Općine Čavle iznosi 84,21 km ²
Klimatska obilježja (prosječni broj sunčanih dana, količina padalina, prosječne sezonske temperature)	Klimatska obilježja Općine Čavle prate porast nadmorske visine od jugozapadnog prema sjeveroistočnom dijelu Općine, s čak tri karakteristična tipa klime. Najniža područja Rječine i Grobničkog polja pripadaju umjereno toploj vlažnoj klimi s vrućim ljetima, gdje je srednja temperatura najtoplijeg mjeseca $\geq 22^{\circ}\text{C}$. Srednja godišnja temperatura nalazi se od 10°C i 14°C . Najviša područja Općine (iznad 1.200 m.n.v.) pripadaju snježno-šumskoj klimi. Srednja mjesečna temperatura najhladnijeg mjeseca je između -4°C i 0°C , a temperatura najtoplijeg mjeseca je ispod 20°C . Srednja godišnja temperatura je između 0°C i 6°C , dok je godišnja količina oborina iznad 3.000 mm
Broj stalnih stanovnika	Popis stanovništva 2021.-7059 stanovnika
Broj turista	Noćenje 20.037 Dolasci 5.533
Prosječna duljina boravka	3,6 dana

Ugostiteljski sadržaji	Restorani/gostione/fast food, kafići
Najpopularnije turističke atrakcije:	Platak, Automotodrom Grobnik, Kaštel Grobnik, Aerodrom Grobnik
Glavni turistički proizvodi:	Skijanje, šetnice i planinarenje Automobilske i mototurke Kulturne i tradicijske manifestacije
Prostor – turističke zone i površine	Platak 10km ²
Turistička infrastruktura (kongresni kapaciteti, pješačke/planinarske/biciklističke staze, plaže i dr.)	Pješačke i biciklističke staze, penjališta Kamenjak i Vela Peša

2.1.1. Geografski položaj, klimatska obilježja, flora i fauna

Općina Čavle, kao jedinica lokalne samouprave, nalazi se svega 8 km od Rijeke, u Primorsko-goranskoj županiji, u zaleđu Kvarnerskog zaljeva, na lokalitetu Grobniščina, području od 195 km² na kojem se danas nalaze dvije jedinice lokalne samouprave, općina Čavle i općina Jelenje. Svojim zemljopisnim položajem je ujedno i sjeverni cestovni ulaz u Rijeku.

Područje Općine prostire se od doline Rječine (210 m.n.v.) preko platoa Grobničkog polja (260-320 m.n.v.) i terasastih padina Obruča (1.378 m.n.v.), Grleša (1.332 m.n.v.), Crnog vrha (1.335 m.n.v.), Jasenovice (1.338 m.n.v.), područja Platka, Velikog i Malog Sniježnog do padina Snježnika, Guslica (1.490 m.n.v.), Međuvrha (1.460 m.n.v.) pa sve do Velikog Risnjaka (1.528 m.n.v.), istočno od prometnice Rijeka-Zagreb do Kukuljanova. Na jugoistočnoj strani graniči s Gradom Rijekom i Gradom Bakrom. U geografskom pogledu prostire se od Primorja pa do višeg područja Gorskog Kotara.

Površina Općine Čavle iznosi 84,21 km². Prostor Općine Čavle funkcionalno pripada prostornoj cjelini Riječki prsten, koji se sastoji od Grada Rijeke i njenog okruženja i zajedno s Rijekom čini zasebni urbani sustav organizacije prostora. Uz državne, županijske, lokalne te nerazvrstane ceste, autocesta Rijeka-Zagreb koja dijelom prolazi i kroz Općinu Čavle, ima veliku važnost za područje Općine Čavle kada je u pitanju povezivanje kontinentalne i primorske hrvatske, ali i povezivanje s europskim prometnim koridorima. Putem navedenih infrastruktura odvija se tranzit robe i ljudi. Blizina županijskog središta, Rijeke, kao i Luke Rijeka, željezničkog kolodvora i Zračne luke Rijeka daje velike mogućnosti za mobilnost stanovništva, ali i gospodarski napredak za područje. Čavle su razmjerno dobro povezane autobusnim linijama s Gradom Rijekom i okolnim općinama, gradovima i naseljima

Klimatska obilježja Općine Čavle prate porast nadmorske visine od jugozapadnog prema sjeveroistočnom dijelu Općine, s čak tri karakteristična tipa klime. Najniža područja Rječine i Grobničkog polja pripadaju umjereno toploj vlažnoj klimi s vrućim ljetima, gdje je srednja temperatura najtoplijeg mjeseca $\geq 22^{\circ}\text{C}$. Srednja godišnja temperatura nalazi se od 10°C i 14°C . Susjedni brdski submediteranski pojas visinski se nastavlja na prethodni a prate ga obilježja umjereno tople vlažne klime s toplim ljetima gdje je srednja temperatura najtoplijeg mjeseca $< 22^{\circ}\text{C}$. Srednja godišnja temperatura je između 6°C i 10°C , dok je srednja godišnja količina padalina između 2.000 mm i 3.000 mm.

U ovoj klimi ne postoji sušno razdoblje, a padaline su jednako raspoređene na cijelu godinu. Dominantan vjetar tijekom godine je bura, koji nastaje prelijevanjem hladnog zraka koncentriranog u zavalama Gorskog kotara preko primorskog planinskog ruba.

Najviša područja Općine (iznad 1.200 m.n.v.) pripadaju snježno-šumskoj klimi. Srednja mjesečna temperatura najhladnijeg mjeseca je između -4°C i 0°C , a temperatura najtoplijeg mjeseca je ispod 20°C . Srednja godišnja temperatura je između 0°C i 6°C , dok je godišnja količina oborina iznad 3.000 mm. Mjesec sa najvećim prosječnim brojem kišnih dana je svibanj (20.2 dana), a mjesec sa najmanjim brojem kišnih dana je listopad (11.7 dana). Šire područje planiranog zahvata karakterizira dugotrajan snježni pokrivač, a srednji godišnji broj dana sa snježnim pokrivačem ≥ 1 cm prelazi 130 dana.

Grobničko polje je zaravan na nadmorskoj visini od cca 270 m.n.v. do 320 m.n.v., s manjim brežuljcima od 340 m.n.v. do 350 m.n.v. (brdski niži submediteranski pojas, karakterizira ga šuma medunca i bijelog graba). Geološku građu čine jezerski sedimenti vapnenaca i dolomita s okolnih padina. Tu utjecaj submediterana duboko prodire na padine Obruča, Kuka i Nebesa. Na Grobniku na zaklonjenim južnim ekspozicijama do 450 m.n.v. dolazi šuma hrasta medunca i bijelog graba. Od 400 do 900 m.n.v. dolazi šuma crnog graba s jesenskom šašikom (u višem brdskom submediteranskom pojasu). U vrtačama dolazi susasocijacija s kitnjakom i s običnim grabom, a pošto se radi o šumskoj zajednici na dubljim tlima ova je šuma često iskrčena za poljoprivredu

U ovom području zbog razvedenosti reljefa brojne su vrtače u kojima dolazi do inverzije (obrata) vegetacije zbog termičkih inverzija. Takve lokacije su npr. vrtača Veliko Snježno, Vilinska vrtača te dio oko livada na Platku. U takvim vrtačama temperatura tijekom vedrih ljetnih noći zna pasti do -5°C na travnjaku rudine, dok je u okolnoj pretplaninskoj šumi bukve istovremeno $+5^{\circ}\text{C}$. Ljubitelji prirode u grobničkim šumama mogu naći staništa raznih ptica. Jedna od njih je gavran koji svoja gnijezda savija na stijenama, stablima ili koristi napuštena gnijezda drugih ptica. Tu je još i crna žuna, najveća djetlovka u regiji, i nešto manja gnjezdarica cikelja.

U prirodi nalazimo razne leptire, a jedan od čestih stanovnika ovih krajeva je stričkovac, pretežno narančaste boje, a leti od travnja do listopada. U Rječini obitavaju pastirva i rak, dok u šumama i livadama Grobnišćine može se naići na medvjeda, vuka, lisicu, risa, divlju svinju, srnu, košutu, jazavca, puha, zeca i druge.

Uz putove raste ljiljan zlatan koji raste na hranjivim tlima u listopadnim šumama ili na gorskim i brdskim livadama kojima ovaj kraj obiluje. Planinareći u razdoblju od lipnja do rujna mogli biste naići i na zaštićeni runolist.

Na kamenitim prostorima u nizini rastu mirisne razne trave i izvorno mediteransko bilje kao što su kadulja, smilje, vrijesak, ružmarin i lovor. Domaći ljudi naučili su vrijednost ovih biljaka te ih svakodnevno koriste u pripremi jela, kozmetici i domaćinstvu, a neke od njih vrlo su cijenjene vrste meda. Najčešće biljke su ljekovita kadulja, trputac, maslačak, stolisnik itd., a najčešće je drveće kesten, topola, grab, javor, jasen, planinska borovica, hrast, bukva, crni bor...

2.1.2. Demografska slika

Sukladno Popisu stanovništva 2021. g. u Primorsko - goranskoj županiji obitava 265.419 stanovnika i s udjelom od 6,85 % četvrta je po veličini u Republici Hrvatskoj (3.888.529) – iza Grada Zagreba (769.944), Splitsko-dalmatinske županije (425.412) i Zagrebačke županije (301.206). Prosječna gustoća stanovništva je 74,28 stanovnika/km². Sastoji se od 14 gradova, 22 općine i 536 naselja u sastavu gradova i općina. U odnosu na popis uz 2011. samo je grad Krk i još pet općina evidentiralo porast broja stanovnika, a to su Dobrinj, Kostrena, Malinska, Omišalj i Viškovo.

Podaci DZS u 2021.g. u odnosu na 2011.g. ukazuju na negativne demografske pokazatelje u PGŽ, a Općini Čavle negativne s potencijalom pozitivne promjene.

U deset statističkih naselja Općine Čavle 2021. godine živjelo je 7.059 stanovnika ili 0,18 % stanovništva RH i 2,7% stanovništva Primorsko-goranske županije. Time se Općina svrstava na 15. mjesto najnaseljenijih općina u Republici Hrvatskoj. Osnovno obilježje razmještaja stanovništva je njegova neravnomjerna koncentracija unutar sustava naselja.

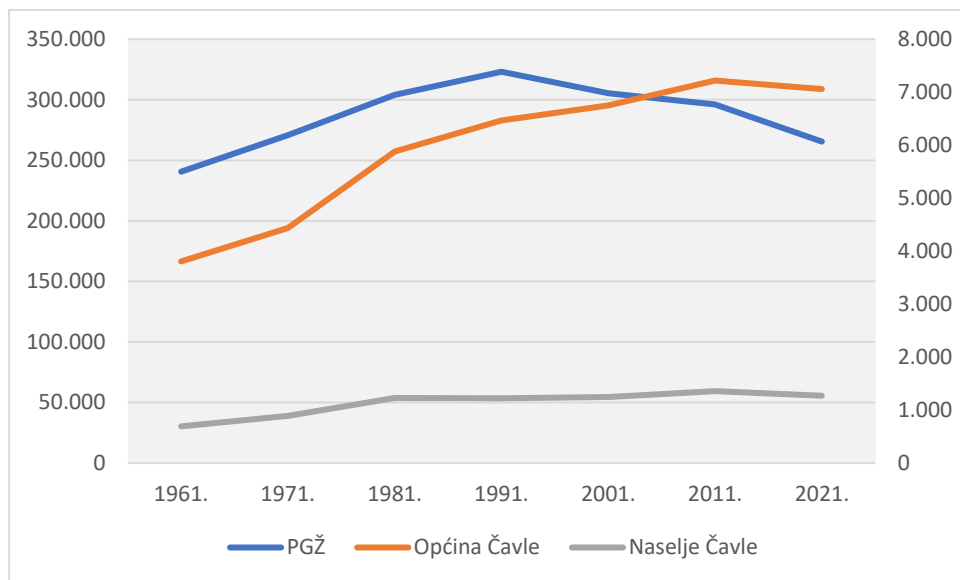
Prema veličini naselja na području Općine Čavle mogu se svrstati u slijedeće skupine:

- naselja do 50 stanovnika: 1 naselje - Ilovik,
- naselja od 50 do 200 stanovnika: 1 naselje - Soboli,
- naselja od 200 do 500 stanovnika: 4 naselja - Grobnik, Podčudnič, Podrvanj i Zastenice
- naselja od 500 do 2000 stanovnika: 4 naselja - Mavrinci, Čavle, Cernik, Buzdohanj.

Neravnomjernu koncentraciju naseljenosti potvrđuje činjenica da od ukupnog broja stanovnika, njih 74 % živi u četiri najveća naselja s preko 1.000 stanovnika (Buzdohanj, Cernik, Čavle, Mavrinci). Riječ je o naseljima u jugozapadnom dijelu Općine, koja su prostorno i prometno najbolje povezana s Gradom Rijekom. Četiri naselja su srednje veličine (200- 500 stanovnika), dok su naselja Ilovik i Soboli u skupini naselja s manje od 200 stanovnika. Specifičnost sustava naselja je i činjenica da naselje s najvećim brojem stanovnika (Buzdohanj, 1.648) nije i središnje naselje Općine (Čavle, 1.269). Općina Čavle prostire se na 84,21 km² površine, i obuhvaća 2,4 % površine Primorsko-goranske županije. Gustoća naseljenosti iznosi 85,3 st./km². Najveću gustoću naseljenosti imaju naselja Cernik (673,7 st./km²), Buzdohanj (609,4 st./km²) i Čavle (580,3 st./km²), a s druge strane, administrativna pripadnost cjelokupnog brdskog i planinskog prostora naselju Soboli rezultirala je njegovom izrazito niskom gustoćom naseljenosti (2,9 st./km²).

Razmještaj i struktura stanovništva na području Općine Čavle rezultat su demografskog rasta u posljednjih 50-ak godina, koji vezujemo uz jačanje procesa suburbanizacije na području županijskog Priobalja, odnosno uz preseljenje stanovništva iz primarnog centra rada (Grad Rijeka) u prigradska naselja riječkog suburbanog prstena. Navedeni proces rezultirao je značajnom demografskom preobrazbom Općine u posljednjih 50-ak godina, pri čemu se ukupno stanovništvo gotovo udvostručilo. Međutim, rezultati Popisa stanovništva 2021. ukazuju na promjenu demografskog trenda. U međupopisnom razdoblju 2011.-2021. nakon više desetljeća rasta, Općina Čavle bilježi smanjenje ukupnog broja stanovnika (-2,2%).

Grafikon 1 Kretanje broja stanovnika Primorsko - goranske županije i Općine Čavle od 1961. – 2021.

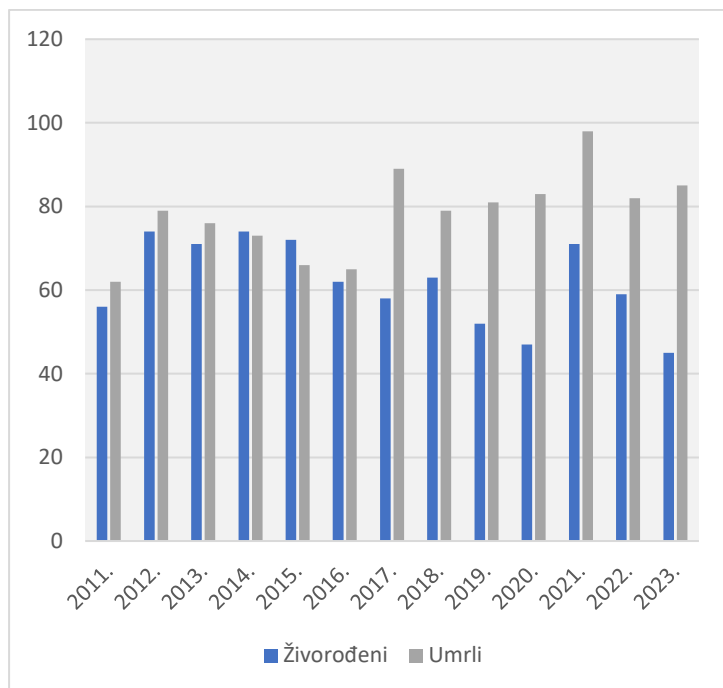

Izvor: Državni zavod za statistiku, obrada autora

U Primorsko goranskoj županiji, uz Općinu Viškovo i Grad Kastav, Općina Čavle i Općina Kostrena su u razdoblju 2001. – 2011. g. pripadale rijetkim jedinicama lokalne samouprave u Primorsko-goranskoj županiji koje su imale prirodni prirast. U priobalnom dijelu PGŽ-a, nakon Općine Viškovo (11,9‰), Općina Čavle imala je najvišu prosječnu stopu nataliteta u razdoblju 2001.-2010. (9,5‰) te jednu od najnižih prosječnih stopa mortaliteta (8,5‰).

Međutim, u posljednjem međupopisnom razdoblju (2011.-2023.) negativno prirodno kretanje čimbenik je ukupne depopulacije. U Općini Čavle, u razdoblju od 2010.-2021. većinu godina više osoba umire nego što se rađa, pa je prirodna promjena negativna. Broj živorođene djece je tijekom promatranog razdoblja varirao i nakon nešto većeg broja djece rođenih od 2012. do 2015. godine, posljednjih godina njihov broj se smanjuje, te se 2023. rodilo najmanje djece u posljednjih 20 godina. U istom tom razdoblju uočavamo i porast broja umrlih te je 2017. registrirana najviša stopa mortaliteta u promatranom razdoblju (12,5‰). Godine 2023. Općina Čavle bilježi najnižu stopu nataliteta u 20 godina (6,3‰) i najnepovoljniju stopu prirodnog prirasta, (-5,1‰). Vrijednost vitalnog indeksa (pokazatelj koji stavlja u odnos broj živorođenih i broj umrlih) za Općinu Čavle je 72 što ukazuje na promjenu trenda u odnosu na prethodno razdoblje.

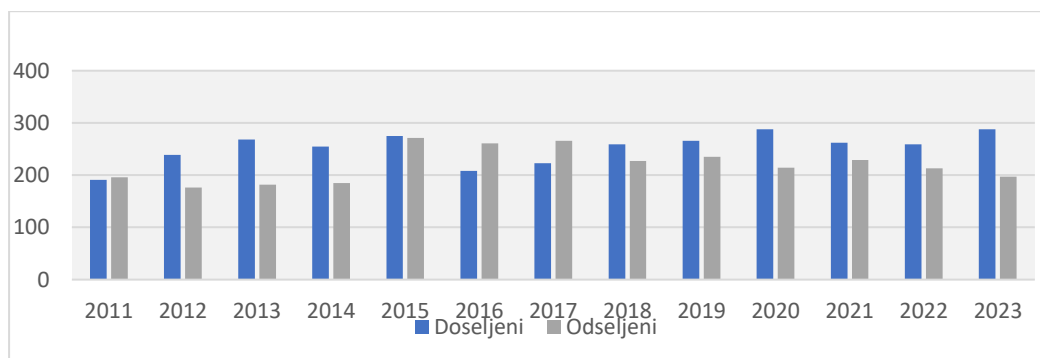
Grafikon 2 Kretanje broja živorođenih i umrlih na području Općine Čavle u razdoblju 2011. – 2023. g.

Izvor: Državni zavod za statistiku, obrada autora

U slijedećem grafikonu prikazan je broj doseljenih i odseljenih stanovnika u Općini Čavle i, u periodu 2011. – 2023. godina. Na području Primorsko-goranske županije i Općine Čavle odvijaju se intenzivne migracije, čije je ishodište i odredište većinom unutar granica županije. Općina Čavle pripada dinamičnim jedinicama lokalne samouprave kod kojih je migracijska komponenta bila dominantna za snažan porast broja stanovnika u prethodnim razdobljima. Od ukupnog broja doseljenih u navedenom periodu, njih 3173 ili 66,2% živjelo je prije u nekom drugom gradu ili općini Primorsko-goranske županije, što govori u prilog tvrdnji o snažnim suburbanizacijskim procesima u riječkom prstenu čiji je Općina Čavle dio. Iz inozemstva je doselilo 613 stanovnika (12,8%), iz druge županije 404 (8,4%), a unutar Općine Čavle je migriralo 605 stanovnika (12,6%).

Grafikon 3 Broj doseljenih i odseljenih stanovnika u Općini Čavle

Izvor: Državni zavod za statistiku, obrada autora

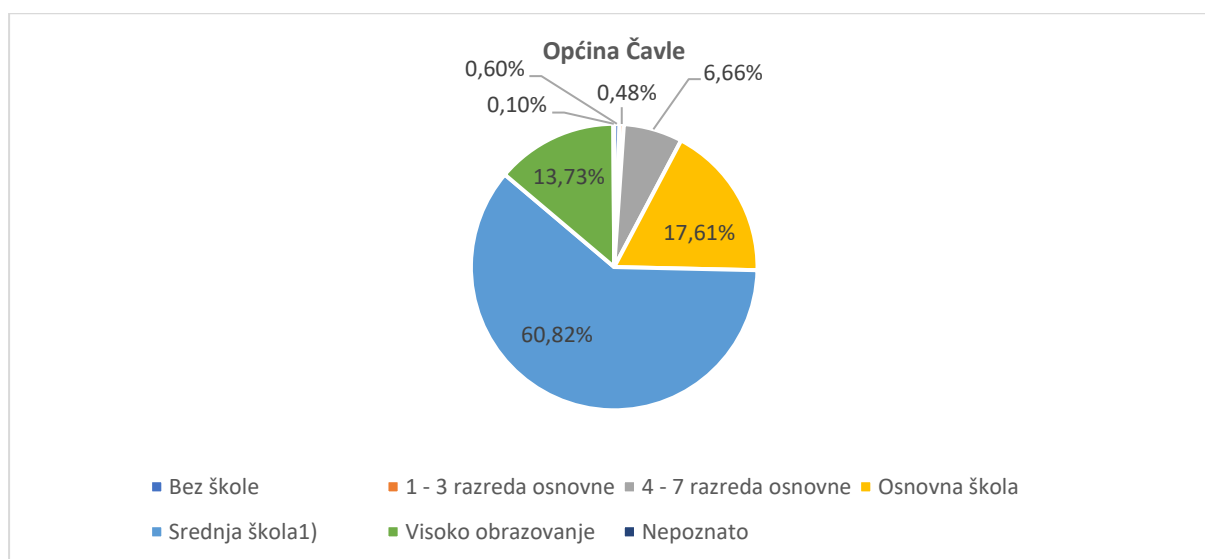
U pogledu drugog aspekta demografske vitalnosti, starosne strukture, Primorsko - goranska županija u cjelini, kao i Općina Čavle pokazuju nešto nepovoljnije stanje u odnosu na nacionalni

prosjeck. Sastav stanovništva prema dobi važan je pokazatelj demografske budućnosti, uvjetovan prirodnim kretanjem i migracijama. Prosječna starost na nivou PGŽ iznosi 46,7 godina, na nivou Općine Čavle iznosi 45 godine. Indeks starenja (udio osoba starih 65 i više godina u odnosu na broj osoba starih 0 - 14 godina) je 203,8 na nivou PGŽ, a na nivou Općine Čavle je 163,4. Koeficijent starosti, odnosno postotni udio osoba starih 65 i više godina u ukupnom stanovništvu, iznosi 33,8 u PGŽ, u Općini Čavle 30,8. Indeks starenja veći od 40 % i koeficijent starosti veći od 12% ukazuje na proces starenja stanovništva.

Ovi podaci za Općinu Čavle i ukazuju na problem procesa starenja stanovništva, što postaje jedan od osnovnih ograničavajućih faktora razvoja kako na nacionalnom, tako i na lokalnom nivou. Usporedba dobnih pokazatelja, ako i usporedba s rezultatima popisa iz 2011. godine, pokazuju da je i u Općini Čavle, usprkos tome što imaju povoljnije dobne pokazatelje od ostatka županije, uznapredovao proces demografskog starenja.

Vezano uz obrazovanost stanovništva, Primorsko - goranska županija i Općina Čavle, sukladno Popisu stanovništva 2021. godine ima strukturu obrazovanja podjednaku kao prosjek Republike Hrvatske. U Općini Čavle visokoobrazovanog stanovništva je 21,7% i udio je manji od prosjeka Republike Hrvatske i Primorsko - goranske županije, 61,73% stanovništva ima završenu srednju stručnu spremu, a 15,39% stanovništva ima završeno osnovno školsko obrazovanje što je ispod prosjeka za Republiku Hrvatsku. Općina Kostrena se ističe s vrlo visokim udjelom visokoobrazovanog stanovništva od čak 40,36% što daleko premašuje i prosjek RH i prosjek PGŽ.

Grafikon 4 Struktura obrazovanosti stanovništva starijeg od 15 godina prema popisu iz 2021. godine

2.1.3. Ekonomski aspekt

Geografski, prometni, ekonomski i povijesno politički činitelji uvjetovali su da Primorsko - goranska županija postane područje s nizom gospodarskih djelatnosti od velikog značenja za cijelu RH (prometne i lučke djelatnosti, turizam, brodogradnja, drvna i prerađivačka industrija).

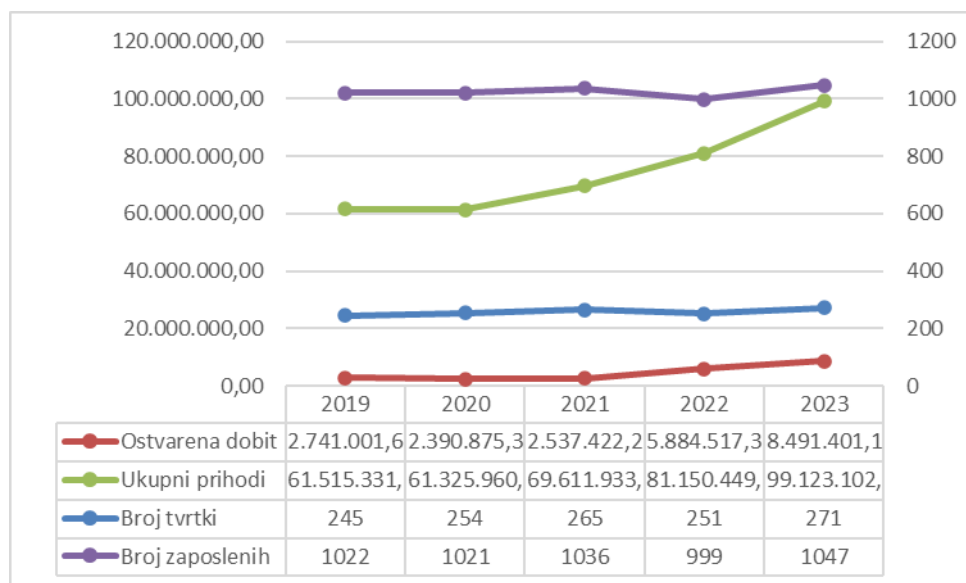
Sukladno posljednjim javno dostupnim podacima Državnog zavoda za statistiku, u 2021. godini bruto domaći proizvod (BDP) po glavi stanovnika u Primorsko-goranskoj županiji iznosi 16.317 EUR, što je za oko 10% više od prosjeka na razini Republike Hrvatske koji iznosi 14.810 EUR. U 2020. godini ostvareno 13.334 EUR po glavi stanovnika u Primorsko-goranskoj županiji što je oko 50% više u odnosu na prosjek Republike Hrvatske koji iznosi 8.884 EUR po glavi stanovnika. Treba napomenuti da se radi o pandemijskoj godini. U 2019. godini bruto domaći proizvod (BDP) po glavi stanovnika u Primorsko-goranskoj županiji iznosi 15.232 EUR, što je za oko 13% više od prosjeka na razini Republike Hrvatske koji iznosi 13.671 EUR.

Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije provodi postupak ocjenjivanja i sukladno rezultatima jedinice regionalne (lokalne) samouprave razvrstane su u četiri (osam) razvojnih skupina distribucijom ranga prema indeksu razvijenosti, a temeljem pokazatelja društveno – gospodarskog razvoja (prosječni dohodak po stanovniku, prosječni izvorni prihodi po stanovniku, prosječna stopa nezaposlenosti, opće kretanje stanovništva, indeks starenja i stupanj obrazovanja) pri čemu se polazi od prosječnog praga razvijenosti Republike Hrvatske (indeks 100). Primorsko – goranska županija nalazi se u III. razvojnoj skupini jedinica područne (regionalne) samouprave, s indeksom razvijenosti od 103,86.

Općina Čavle nalazi se u najrazvijenijoj VIII. razvojnoj skupini jedinica lokalnih samouprava s iznadprosječnom vrijednošću indeksa od 107,562.

Sukladno podacima FINE za 2023. godinu, pokazatelji poslovanja ukazuju na rast sektora poduzetništva, ekspanziju poslovanja i povećanje tržišnih performansi poduzetnika s područja Općine Čavle. Broj poslovnih subjekata porastao je s 246 u 2019. godini na 271 u 2023. godini, odnosno za 10%, a broj zaposlenih u trgovačkim društvima je porastao je za 3%. Financijski pokazatelji poslovanja, ukupni prihodi i rashodi su se trostruko povećali u odnosu na 2019. godinu, a ostvarena neto dobit je za čak 60% veća od ostvarene dobiti u 2019. godini.

Grafikon 5 Pokazatelji poduzetništva u razdoblju 2019. – 2023. u Općini Čavle

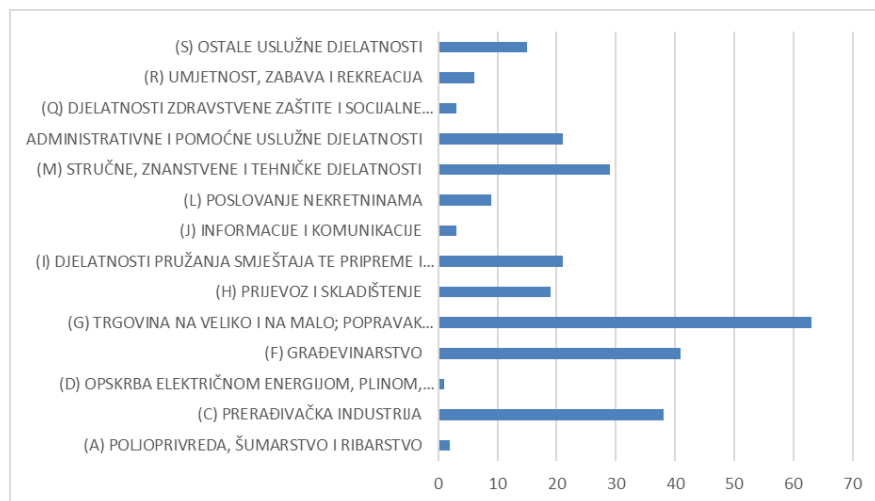

Izvor: HGK.

U Općini Čavle najveći broj poduzeća je u djelatnosti trgovine na veliko i malo, popravak motornih vozila i motocikla (23%), građevinarstvo (15%), prerađivačkoj industriji 14 %, stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti (11%), u djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane, administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti 8%) i prijevoz i skladištenje (7%).

Broj tvrtki u Općini Čavle prema djelatnostima prikazana je na donjem grafičkom prikazu.

Grafikon 6 Broj tvrtki prema djelatnostima u Općini Čavle

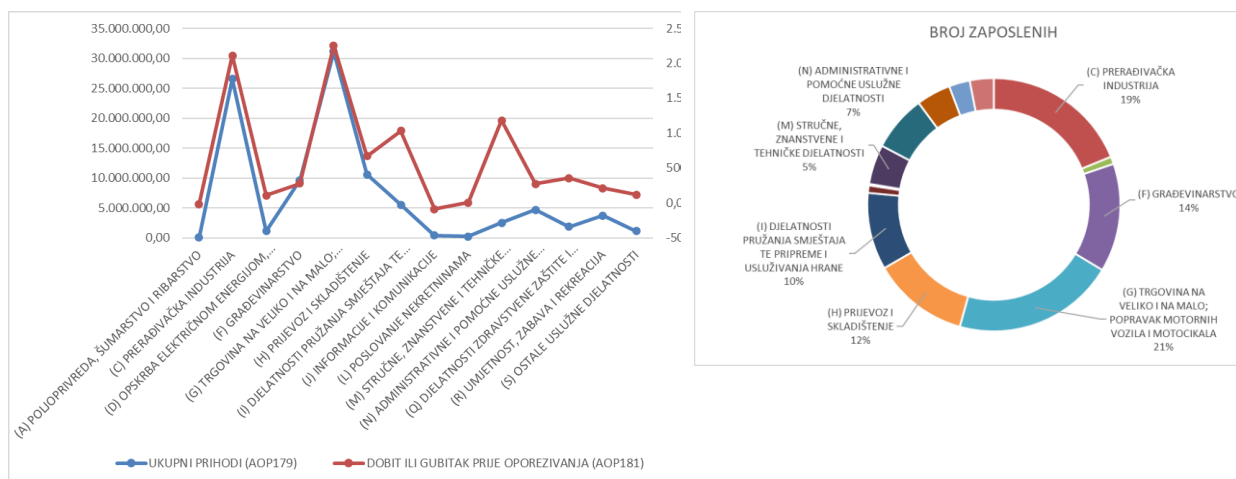

Izvor: HGK.

U 2023. godini najveće prihode su ostvarile tvrtke u djelatnosti trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala (31,4% ukupnih prihoda), slijedi prerađivačka industrija (26,8% ukupnih prihoda), prijevoz i skladištenje (10,6% ukupnih prihoda). Slični udjeli odnose se i na broj zaposlenih –20,7% zaposlen o je u trgovini na veliko i malo, 18,8% u prerađivačkoj industriji, 13,8% u građevinarstvu te 12,3% u djelatnosti prijevoza i skladištenja. Dobit po

djelatnostima se razlikuje - najveću dobit ostvarile su tvrtke u djelatnosti trgovine (26,6%), slijede tvrtke u prerađivačkoj industriji (24,8%), tvrtke u stručnim, znanstvenim i tehničkim djelatnostima (13,9%) te tvrtke u djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (21,1%) dok su tvrtke u djelatnosti informacije i komunikacije i poljoprivredne djelatnosti kumulativno u gubitku.

Grafikon 7 Poduzeća u Općini Čavle – ukupni prihodi, ukupna dobit i broj zaposlenih

Izvor: HGK.

Od ukupno registriranih poduzeća, 100% su mikro i mala poduzeća te na području Općine Čavle nema srednjih ni velikih poduzeća. Mikro poduzeća čine 89% ukupnih poduzeća, zapošljavaju 56% djelatnika, imaju udio od 34,6% u ukupnim prihodima te 35% u ostvarenoj dobiti.

2.1.4. Prometna infrastruktura

Općinu Čavle karakterizira povoljan prometni položaj na trasi autoceste A6 (Bosiljevo – Rijeka) koja ima značajnu ulogu u povezivanju predmetnog područja, ali i šire primorske regije s ostatkom RH i mrežom europskih prometnih pravaca.

Cestovnu mrežu na području općine Čavle čine javne i nerazvrstane ceste. Temeljem Odluke o razvrstavanju javnih cesta¹ na području općine razvrstane su sljedeće ceste:

Tablica 1. Razvrstane ceste Općine Čavle

KATEGORIJA	OZNAKA	NAZIV	DULJINA (km)
AUTOCESTE	A6	Bosiljevo - Rijeka	11,0
DRŽAVNE CESTE	DC 3	G.P. Goričan (gr. R. Mađarske) – Čakovec – Varaždin – Breznički Hum – Zagreb – Karlovac – Rijeka (D8)	15,2

¹ NN 18/21

ŽUPANIJSKE CESTE	ŽC 5028	Jezero (ŽC 5055) – Soboli (DC 3)	2,0
	ŽC 5030	T.I. Platak – DC 3	9,5
	ŽC 5055	Viškovo (ŽC 5025) – Saršoni – Trnovica – Dražice – Čavle (DC 3)	2,9
	ŽC 5056	Grobnik – Podrvanj (ŽC 5055)	2,0
	ŽC 5205	Čavle (DC 3) – Škrljevo (ŽC 5059) – čvor Sv. Kuzam (A7)	1,9
LOKALNE CESTE	LC 58021	Dražice (Ž5055) - Podhum (Ž5028)	0,03
	LC 58110	DC 3 – Kukuljanovo – ŽC 5205	2,2

Izvor: Hrvatske autoceste, Hrvatske ceste, Županijska uprava za ceste PGŽ

Ukupna duljina svih razvrstanih cesta na području Općine Čavle iznosi 46,6 km.

Područjem općina Čavle prolazi autocesta A6 (Rijeka –Zagreb). Direktni spoj na autocestu omogućen je preko dva denivelirana čvorišta Čavle i Kikovica, smještenih u naselju Cernik i naselju Soboli. Zbog svoj položaja u centralnom dijelu naseljenog dijela općine i blizine industrijske zone Kukuljanovo, čvor Čavle je iznimno opterećen čvor koji predstavlja „usko grlo“ za sav izvorišno-vanjski promet u smjeru Autoceste A6.

Na dionici autoceste kroz Općinu Čavle nalaze se dva odmorišta i to:

Cernik – smjer Zagreb (jug) u sklopu kojeg se nalazi benzinska postaja podkoncesionara „INA“, s pripadajućim parkiralištem,

Cernik – smjer Rijeka (sjever) u sklopu kojeg se nalazi benzinska postaja podkoncesionara „Petrol“, s pripadajućim parkiralištima.

Specifičan položaj čvora Čavle, južno od najnaseljenijeg dijela Općine, uzrok je generiranju povećane količine prometa i prometnih gužvi na centralnoj prometnici Općine Čavle – državnoj cesti D3. Naime, zbog nedostatka kvalitetnog alternativnog rješenja, glavnina prometa u smjeru Grada Rijeke u svom tranzitu prema primarnoj mreži prometnica prisiljena je koristiti čvor Čavle preko državne ceste D3. Navedena činjenica je problematična iz razloga što DC3 prolazi strogim centrom općine Čavle i uz nju se nalaze brojni generatori prometne potražnje kao što su osnovna škola, dječji vrtić i sl. Problem je još veći kad se uračuna činjenica da promet iz općine Jelenje u tranzitu prema Gradu Rijeci i ostatku PGŽ također prolazi strogim centrom općine Čavle u smjeru čvora Čavle. Uz generiranje prometnih gužvi u vršnim satima, velike količine prometa direktno smanjuju i sigurnost svih vidova prometa.

Županijska cesta 5205 poveznica je Općine Čavle s industrijskom zonom Kukuljanovo. Kroz čitavu trasu prometnice prisutan je gust motorni promet s povećanim intenzitetom teškog teretnog prometa. Prema podacima brojanja prometa županijska cesta 5205 najprometnija je županijska cesta u RH. U sedmogodišnjem razdoblju primjetan je trend kontinuiranog povećanja prometa, s izuzetkom „pandemijske“ 2020. godine.

U vršnim satima, na „uskom grlu“ županijske ceste 5205 – dionici oko čvora Čavle - prisutne su prometne gužve i značajno smanjena razina uslužnosti raskrižja. Treba napomenuti da iako je razvrstana kao županijska cesta, ova prometnica u potpunosti zadovoljava funkciju i ulogu državne ceste, ulogu koju joj je namijenio i važeći prostorni plan Općine Čavle.

U posljednjih nekoliko godina evidentan je problem parkirališnih mjesta u centru Općine Čavle. Problem slobodnog parkiranja u centru, gdje se nalaze razni sadržaji, postaje izazov zbog prakse korištenja parkinga kao "park & ride" zone za odlazak na posao u Grad Rijeku ili druge gradove. Ovo stvara prometnu zagušenost, otežava funkcioniranje za lokalno stanovništvo pri obavljanju svakodnevnih aktivnosti i za posjetitelje te narušava funkcionalnost središta općine. Od 2025. godine navedeni problem pokušati će se riješiti uvođenjem manjih naknada, te će se učinci istog tek vidjeti nakon nekoliko mjeseci. U tijeku su pripreme tehničke aktivnosti uvođenja naplate parkirališnih mjesta.

U blizini Općine Čavle, na otoku Krku nalazi se i Zračna luka Rijeka te Pomorska luka Rijeka.

Javni prijevoz putnika na području općine Čavle obavlja KD Autotrolej d.o.o. iz Rijeke. Područjem općine Čavle prometuje 5 linija gradskog prijevoza

2.1.5. Komunalna infrastruktura

Elektroničke komunikacije

Na području općine Čavle u radu je jedan udaljeni pretplatnički stupanj (UPS) u Čavlima koji je spojnim optičkim kabelom vezan na mjesnu digitalnu centralu Kozala u Rijeci i jedan udaljeni pretplatnički multiplekser (UPM) na Platku koji je radiorelejom vezom vezan na mjesnu digitalnu centralu Sušak u Rijeci. U naseljima Zastenice i Grobnik pola je pretplatnika vezano na UPS Dražice i također su vezani na mjesnu digitalnu centralu Kozala. Općinom uz autocestu Rijeka - Zagreb i "petrolejskom" cestom kroz Cernik i Mavrince prolazi trasa magistralnih svjetlovodnih kabela Rijeka - Zagreb i Rijeka - Split koja je dio međunarodnog kabelskog sustava prijenosa, kao i trasa magistralnog koaksijalnog kabela Rijeka - Zagreb. Uz trasu pretplatničkih kabela od autoputa do naselja Čavle i dalje kroz Zastenice prema Dražicama položeni su spojni svjetlovodni kabeli kojima su UPS-ovi na području Grobinštine vezani na mjesnu digitalnu centralu Kozala.

Razina pokrivenosti prostora u pokretnoj telekomunikacijskoj mreži je zadovoljavajuća. Na području Općine instalirano je 12 baznih postaja na devet lokacija, tri antenska prihvata na samostojećim stupovima, četiri antenskih prihvata na objektima te jedan antenski sustav u zatvorenom objektu.

U odnosu na gradove i općine na području PGŽ-a, u Općini Čavle zastupljen je relativno visok udio kućanstava koja koriste Internet. Najviše korisnika ima na području naselja Buzdohanj (305) dok je najmanje korisnika u mjestu Ilovik (4). U Općini Čavle dostupna je i ugradnja optičkog priključka putem RUNE u sklopu kojeg se polaže nova telekomunikacijska mreža nove generacije (NGA) po principu FTTH (Fiber to the home - optika do kuće), uz maksimalno korištenje postojeće infrastrukture- slobodne kapacitete DTK (distribucijske telekomunikacijske kanalizacije). Na kraju predmetnog razdoblja na području Općine instalirana je nova centrala optičke infrastrukture. Kada se u potpunosti položi nova optička mreža stanovnici općine dobiti će mogućnost korištenja mreže brzina od 1 do maksimalno 10 GB, na cijelom području pokrivanja.

Pošta

Operativna jedinica pošte u Rijeci pokriva prsten oko Grada Rijeke, a jedinica poštanske mreže smještena je u Čavlima.

Ostala komunalna infrastruktura

Na području Općine djeluje Komunalno društvo „Čavle“ d.o.o. koje upravlja mjesnim grobljima Cernik i Grobnik te održava javne zelene površine, autobusne čekaonice, dječja igrališta, vodolovke, upojne bunare te kanale za oborinsku odvodnju.

Javna rasvjeta

Uslugu održavanja mreže javne rasvjete na području općine Čavle obavlja koncesionar Energo d.o.o. iz Rijeke. Do kraja predmetnog razdoblja prema podacima Geodetskog zavoda Rijeka ukupno je izgrađeno nešto više od 53 km mreže javne rasvjete. Ukupan broj rasvjetnih tijela je 1.540 sa najvećim udjelom natrijevih žarulja. U cilju ostvarenja energetske uštede Općina Čavle pokrenula je 2019., godine aktivnosti na energetskej obnovi sustava javne rasvjete. Projektom se očekuju značajne uštede potrošnje električne energije od čak 70%.

Prijenosna električna mreža

Prijenosnim sustavom električne energije koji prolazi jednim dijelom administrativnog područja Općine Čavle upravlja Hrvatska elektroprivreda - Operator prijenosnog sustava d.o.o. (HEP-OPS d.o.o.). Prijenosni sustav čine vodovi napona 220 kV s pripadajućim zaštitnim koridorom.

Preko područja Općine Čavle prelazi više visokonaponskih nadzemnih dalekovoda i to:

DV 400 kV, TS 400/220/110 kV "Meline" - TS 400/220/110 kV "Divača"

DV 2x220 kV, TS 400/220/110 kV "Meline" - TS 220/110/35 kV "Pehlin"

DV 220 kV, TS 400/220/110 kV "Meline" - TS 220/110/35 kV "Pehlin"

DV 2x110 kV, TS 400/220/110 kV "Meline" - TS 110/35 kV "Rijeka"

DV 35 kV, TS 35/10(20) kV "Mavrinci" - TS 35/10(20) kV "Grobnik"

DV 35 kV, TS 110/35 kV "Rijeka" - TS 35/3 kV "Vežica"

DV 35 kV, TS 35/3 kV "EVP Vežica" - TS 35/3 kV "EVP Vitoševo" - TS 35/10(20) kV "Mavrinci"

DV 35 kV, TS 35/10(20) kV "Grobnik" - TS 35/10(20) kV "Mavrinci" - izveden s podzemnim kabelom do granice s općinom Jelenje.

Koridori 400 kV i 2x220 kV dalekovoda, te 35 kV dalekovoda TS 35/10(20) kV "Mavrinci" - TS 35/10(20) kV "Grobnik" presijecaju cijelu širinu područja općine, dok su koridori ostalih dalekovoda locirani na južnom rubu u predjelu naselja Hrastenice. Gore navedeni dalekovodi se nalaze u nadležnosti Prijenosnog područja Rijeka.

Može se zaključiti da je područje općine Čavle značajno opterećeno s koridorima nadzemnih visokonaponskih vodova. Ova koncentracija dalekovoda nužna je za osiguranje stabilne opskrbe energijom u regiji, ali također donosi izazove vezane uz prostorno planiranje, vizualni identitet prostora i kvalitetu života.

Distributivna električna mreža

Distributivnom elektromrežom naponskog nivoa 35 kV i niže upravlja Hrvatska elektroprivreda - Operator distribucijskog sustava (HEP-ODS d.o.o.), Elektroprimorje Rijeka. Na području Općine distributivnu mrežu čine sljedeći vodovi i objekti: dalekovod 35 kV naponskog nivoa ukupne duljine 9,6 km, vodovi naponske razine 10(20) kV ukupne duljine 70,9, trafostanica (TS) Grobnik 35/20 kV te 49 trafostanica 10(20)/0,4 kV.

Kupci električne energije na području Općine Čavle (ukupno cca. 3700 kupaca) dio su konzuma TS 35/20 kV Grobnik. Osim kupaca u Općini Čavle, konzum TS 35/20 kV Grobnik čine i kupci u općini Jelenje. Potrošnja električne energije u općini Čavle je cca. 28.000.000 kWh.

Trafostanice 35/10(20) kV "Grobnik" i "Mavrinci" napajaju se na 35 kV naponskom nivou iz TS 110/35 kV "Krasica" i TS 220/110/35 kV "Pehlin" što znači da imaju dvostrano napajanje s osiguranom 100% rezervom.

Postojeće trafostanice su predviđene za kapacitet 2x8 MVA, a sada su u njima instalirani transformatori:

- TS 35/10(20) kV "Grobnik": 2,5+4 MVA
- TS 35/10(20) kV "Mavrinci": 2,5+4 MVA

Na području općine Čavle nalazi se jedna transformatorska stanica 35/20 kV te 49 transformatorskih stanica 20/0,4 kV. Prema razvojnim planovima HEP Operatora distribucijskog sustava d.o.o. na predmetnom području predviđena je izgradnja 10 novih transformatorskih stanica 20/0,4 kV.

Distribucija električne energije obavlja se preko 49 trafostanica 10(20)/0,4 kV za široku potrošnju i 9 trafostanica za "ostalu" potrošnju (industrija, šport i rekreacija). U predmetnom razdoblju izgrađene su tri nove trafostanice 10(20)/0,4 kV.

Niskonaponska mreža u naseljima izvedena je najvećim dijelom kao nadzemna na drvenim i betonskim stupovima s tipiziranim "golim", ili kabelskim vodičima, a manjim dijelom kao podzemna kabelska i to u centrima naselja i kod potrošača "ostale" potrošnje (proizvodnja, šport, rekreacija i dr.).

Cjevovodni promet (nafta i plin)

Plinoopskrba

Područjem Općine prolazi trasa magistralnog plinovoda za međunarodni transport Pula – Viškovo – Kamenjak – Delnice – Vrbovsko – Karlovac. Cjevovodom upravlja tvrtka Plinacro d.o.o., operator plinskog transportnog sustava. Magistralni cjevovod ima promjer DN500 mm te radni tlak 75 bara u duljini od sedam kilometara.

Distribucijski sustav prirodnog plina na području Općine spojen je na mjerno redukcijsku stanicu „Rijeka Istok“ koja se nalazi u Radnoj zoni R 27 Kukuljanovo te je sastavni dio opskrbnog sustava Županije. Postotak priključenosti na mrežu iznosi 52,98 %. Duljina izgrađene distributivne plinske mreže iznosi 19,5 km.

Plinska mreža sastavljena je od PEHD cijevi (udio 100 %) s trenutnim tlakom u mreži od 400 mbara predtlaka. Trenutni kapacitet sustava je osam tisuća metara kubičnih plina na sat. Na sustav plinoopskrbe 2020. godine spojeno 164 korisnika (kućanstva) te 19 gospodarskih subjekata. Do kraja predmetnog razdoblja potpisano je 329 predugovora o priključenju na plinsku mrežu dok plin trenutno koriste 183 korisnika što je nešto više od 55 %.

Vodoopskrba i odvodnja

Vodoopskrbni sustav

Sustavom vodoopskrbe na području Općine Čavle upravlja Komunalno društvo Vodovod i kanalizacija d.o.o. iz Rijeke. Duljina vodoopskrbne mreže 2020. godine iznosila je nešto više od 62 km. Na vodoopskrbnu mrežu priključeno je 99.9 %. Na području Općine nema izvorišta vode već se voda zahvaća na sedam od ukupno 82 izvorišta (većim dijelom s izvorišta Zvir i Rječina) te se doprema do potrošača. Vodoopskrba se obavlja preko vodospreme - VS Grobnik (190 m³), crpne stanice Zastenice (protoka 12 l/s, snage 30 kW). U sustavu vodoopskrbe izvedeno je ukupno 2.454 priključaka. Prema podacima iz 2020. godine, za potrebe opskrbe vodom potrošača koji se nalaze na području Općine, zahvaćeno je 638.758 m³ vode dok je isporučeno 336.591 m³ vode za kategoriju stanovništvo te 41.519 m³ za gospodarstvo. Vodoopskrbni sustav na području Općine sa obzirom na ukupne gubitke od 40 % spada u kategoriju dobrih vodovoda koji imaju gubitke između 20 i 40 %. Vodoopskrbna mreža bilježi stalni rast u izgradnji usporedno s razvojem građevinskih područja.

Sustav prikupljanja otpadnih voda

Općina Čavle dio je projekta „Poboljšanje vodno-komunalne infrastrukture na području aglomeracije Rijeka“, zajedno s gradovima Rijeka i Kastav, te općinama Jelenje, Viškovo i manji dio općine Matulji, kojim se želi povećati priključenost na sustav javne odvodnje otpadnih voda, optimizirati i poboljšati funkcioniranje postojećeg sustava javne odvodnje, ali i povećati kvalitetu vodoopskrbe. Djelatnost javne odvodnje na području aglomeracije Rijeka obavlja javni isporučitelj vodne usluge Komunalno društvo Vodovod i kanalizacija d.o.o. za vodoopskrbu i odvodnju Rijeka. Prema podacima pružatelja usluge, odvodnje otpadnih voda, postojeći javni sustav odvodnje otpadnih voda na području Općine, čini kolektorska mreža u ukupnoj duljini 33 km. Ostale građevine na području Općine odvodnju otpadnih voda rješavaju gradnjom septičkih taložnica (građevine kapaciteta do 10 ES-a). U sustavu odvodnje do 2020. godine izgrađeno je 768 priključaka. Otpadne vode s područja Općine prikupljaju se i odvođe do uređaja za pročišćavanje otpadnih voda Delta (izvan obuhvata). Postotak priključenosti na sustav odvodnje na području Općine do 2020. iznosi 32,5 %. U 2024. godini započeli su radovi na širenju mreže sustava izgradnje otpadnih voda na području Općine. S tim navedeno, upravo poradi radova za koje se predviđa trajanje i do 59 mjeseci, otežano je prometovanje općinom u određenim naseljima.

Trenutno, sustav oborinske odvodnje na području Općine riješen je lokalno, raspršenim sustavom, putem upojnih bunara i oborinskih kolektora s upojnim građevinama. Oborinska odvodnja većinom je izgrađena u funkciji odvodnje državnih, županijskih, lokalnih i manjim dijelom nerazvrstanih cesta. Oborinski kolektori izgrađeni su u ukupnoj dužini od 618 m, što iznosi tek 1 % od ukupne dužine nerazvrstanih cesta. Oborinska odvodnja s javnih površina, trgova i parkirališta djelomično je riješena lokalno, putem zatvorenog sustava (oborinski kolektor i upojna

građevina), dok se oborinska odvodnja javnih objekata provodi putem lokalnih raspršenih sustava, upojnih bunara, u sklopu građevnih čestica.

Gospodarenje otpadom

Prikupljanje i odvoz otpada na području Općine Čavle obavlja KD Čistoća d.o.o. Rijeke. KD Čistoća d.o.o. Rijeka prikuplja i odvozi komunalni i glomazni otpad na području gradova Rijeke, Kastva, Kraljevice i Bakra te općina Kostrene, Čavle, Jelenje, Viškovo i Klana. Odvoz otpada se obavlja specijalnim vozilima kojima se odvozi otpad. Uz komunalni otpad, KD Čistoća odvozi i neopasni proizvodni otpad koji nastaje u proizvodnim procesima u industriji, obrtu i drugim procesima, a koji se po sastavu i svojstvima se ne razlikuje od komunalnog otpada.

Sustav prikupljanja komunalnog otpada na području Općine Čavle dijeli se na: sustav prikupljanja miješanog komunalnog otpada iz kućanstva, sustav prikupljanja komunalnog otpada koji je po prirodi i sastavu sličan otpadu iz kućanstva, sustav prikupljanja otpada namijenjenog recikliranju putem zelenih otoka i sustav prikupljanja krupnog (glomaznog) otpada.

Na području Općine Čavle na kraju predmetnog razdoblja postavljeno je ukupno 252 spremnika za odvojeno prikupljanje papira i kartona, staklene, plastične, metalne i višeslojne tzv. tetra ambalaže.

Intenzitet odnosno učestalost odvoza miješanog komunalnog otpada na području općine Čavle je 1 put tjedno. Odvoz vrijednih vrsta otpada provodi se 2 puta mjesečno do 1 put tjedno, ovisno a vrsti otpada koji se prikupljao te gustoći naseljenosti pojedinih naselja.

Glomazni otpad prikuplja se na način da građani na određeni dan i na određeno mjesto dovezu glomazni otpad koji se preuzima od strane djelatnika tvrtke K.D. Čistoća d.o.o. Rijeka.

Potrebno je napomenuti i problem „divljih odlagališta“ na području Općine Čavle. Takva odlagališta nalaze se na četiri lokacije (kako je opisano u Planu gospodarenja otpadom Općine Čavle za razdoblje do 2018. do 2023. godine) i to u naselju Mavrinci (Gorica), u naselju Soboli (Kikovica), u Kamenjaku, u Zagračišću. Navedeni nepropisno odbačeni otpad čine uglavnom krupni komunalni i opasni otpad, te građevinski otpad. U 2024. godini pristupilo se rješavanju otpada na Gorici.

2.2. Turistički proizvodi i usluge

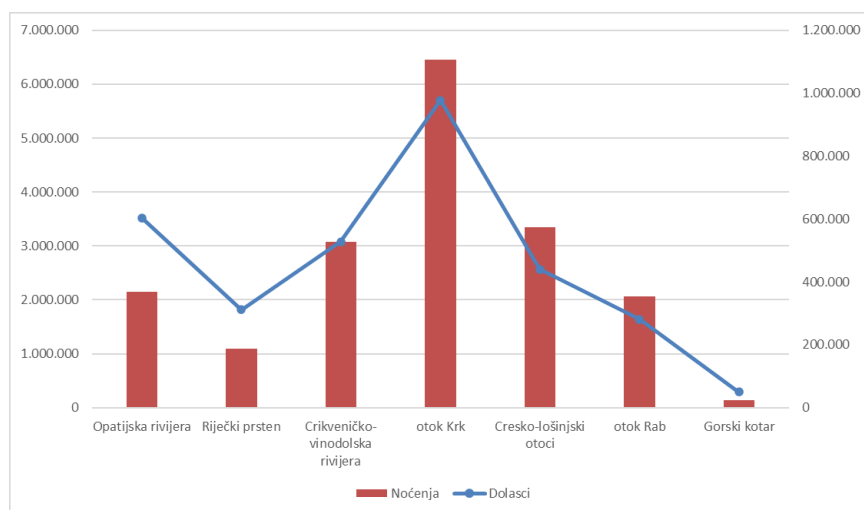
Osnovni pokazatelji turističkog razvoja i kontekst

2023. godina u Primorsko-goranskoj županiji je bila u znaku porasta turističkog prometa - ukupno u komercijalnom i nekomercijalnom smještaju ostvareno je 18,34 milijun noćenja što je za 1% više od 2022. godine i 96% noćenja iz 2019. godine. Ostvareno je 3,2 milijuna dolazaka što je porast od 5% u odnosu na 2023. i porast od 2,6% dolazaka u usporedbi s 2019. godinom. Kvarner je treća najtraženija regija, te ostvaruje 17,2% noćenja i 15,6% dolazaka ukupnog nacionalnog turističkog prometa. Na otoku Krku ostvaren je najveći broj noćenja (6,4 milijuna), odnosno 35,2% svih turističkih noćenja županije. Nakon otoka Krka slijede Cresko-lošinjski otoci (3,4 milijuna noćenja), Crikveničko-vinodolska rivijera (3 milijuna noćenja), otok Rab (2,1 milijun noćenja), Opatijska

rivijera (2,1 milijuna noćenja), Riječko područje (1,1 milijun noćenja) i Gorski kotar (139 tisuća noćenja). Obzirom da u trenutku izrade ovog Plana nisu dostupni statistički podaci vezani uz kretanje turističkih indikatora za prosinac 2024. godine, navedena godina nije uzeta u izračun.

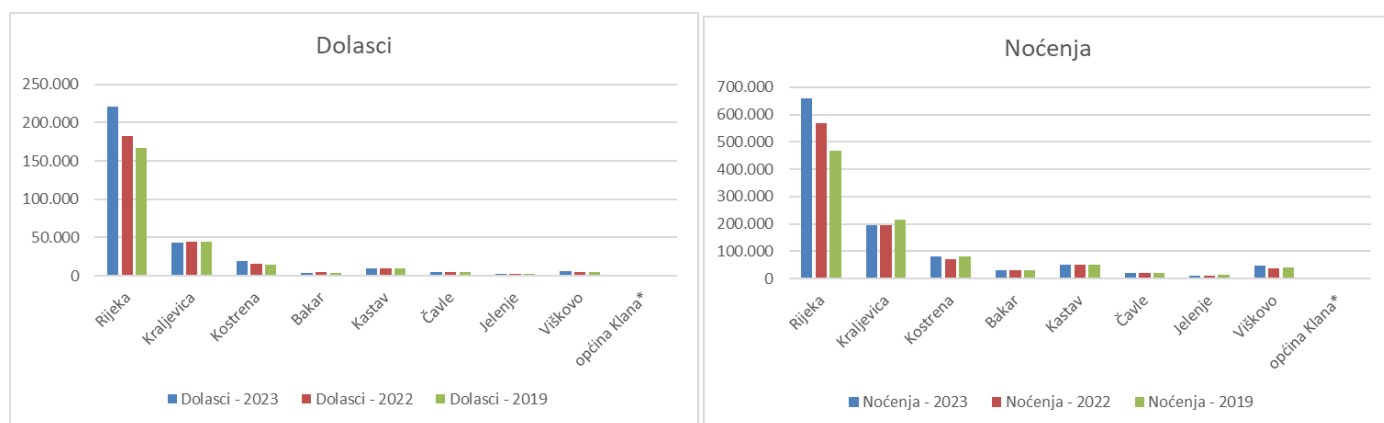
Općina Čavle dio je subregije Riječki prsten te zajedno s ostalim destinacijama ostvaruje slabije turističke rezultate - Riječki prsten sudjeluje sa svega 10% u ukupnim dolascima i 6% u noćenjima no bilježi najveće poraste u broju noćenja u usporedbi s 2022. i referentnom 2019. godinom.

Grafikon 8: Turistički promet po subregijama u 2023. godini - Primorsko – goranska županija

Izvor: TZ Kvarner.

Grafikon 9: Noćenja u subregiji Riječki prsten 2019. – 2023. godina

Izvor: TZ Kvarner.

Iako turizam sudjeluje s udjelom od 5 % u ukupnim prihodima poduzetnika na području Općine Čavle, 0,11% ukupno ostvarenih noćenja na Kvarneru i 0,17% ukupnih dolazaka, razvoj turizma i kulturne ponude postavljaju kao jedan od prioriteta razvoja Općine Čavle. Na području Općine djeluje Turistička zajednica općine Čavle, osnovana s namjerom promicanja vrijednosti i ljepote Općine, ali i cijele Grobnišćine. Ured TZO Čavle smješten je u samom središtu mjesta Čavle.

2.2.1 Smještaj

Na području Općine Čavle smještajni kapaciteti obuhvaćaju:

- Objekte u domaćinstvu: sobe za iznajmljivanje, apartmane, studio apartmane, kuće za odmor
- Odmarališta i sl.: planinarske domove i prenoćišta
- Nekomercijalni smještaj (kuće ili stan za odmor)

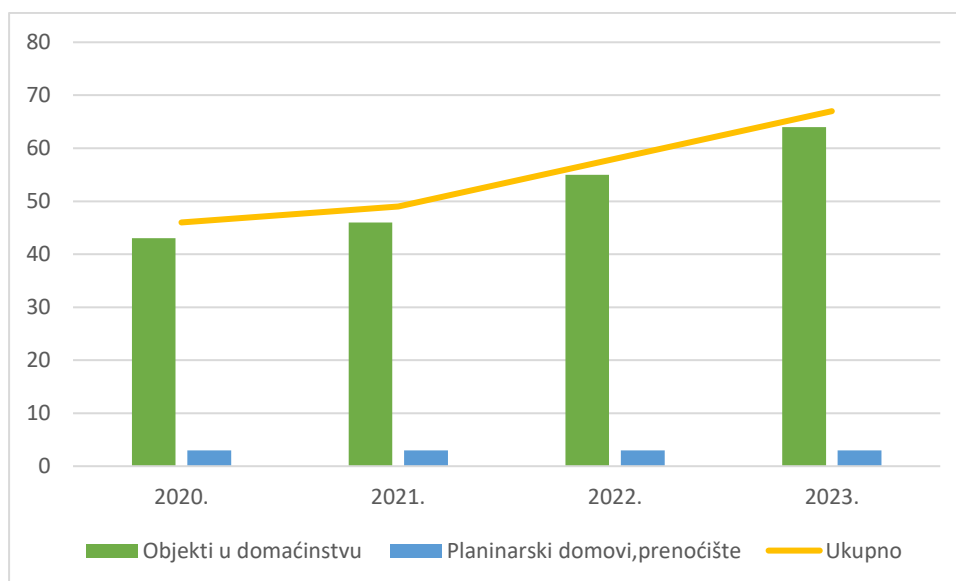
Većina smještajnih kapaciteta ima tri odnosno četiri zvjezdice.

Trenutno, ponuda smještaja u Čavlima obuhvaća raznolike privatne smještajne objekte, uključujući apartmane i sobe, koji su se prvotno razvili za potrebe gostiju Automotodroma Grobnik, a kasnije su se proširili zahvaljujući blizini Rijeke i razvoju novih turističkih sadržaja.

Smještaj u Općini Čavle organiziran je u objektima u domaćinstvu, odmaralištima te nekomercijalnom smještaju, pri čemu dominira nekomercijalni smještaj s udjelom od 72 %, a radi se o kućama ili stanovima stanovnika općine koji se ne iznajmljuju komercijalno gostima niti se u njima obavlja ugostiteljska djelatnost te ih sezonski ili povremeno koriste i u njima noće vlasnici tih objekata, članovi njihovih obitelji, ostala rodbina i prijatelji, a koje je vlasnik obvezan prijaviti i odjaviti turističkoj zajednici općine ili grada.

U 2023. godini, kad je riječ o komercijalnom smještaju, registrirano je 64 objekata u domaćinstvu, dva odmarališta-planinarska doma te jedno prenoćište. Kretanje broja komercijalnih objekata za smještaj u razdoblju od 2020. do 2023. godine prikazuje slijedeći grafikon.

Grafikon 10: Kretanje broja objekata za smještaj

Izvor; TZO Čavle, obrada autora

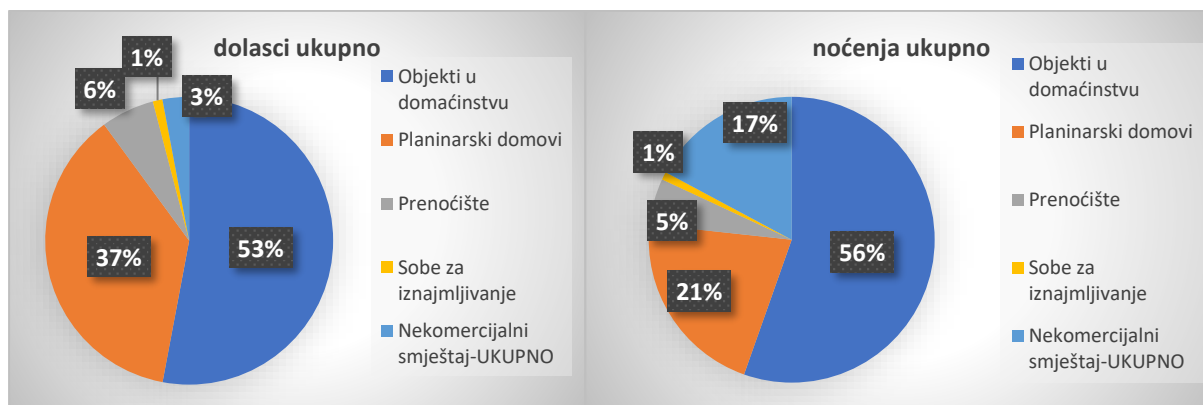
U 2023. godini navedeni smještajni objekti na području Općine imaju ukupno 482 kreveta, od kojih je 447 stalnih i 35 pomoćnih kreveta. Većina kreveta u komercijalnom smještaju nalazi se u objektima u domaćinstvu, a slijede planinarski domovi i prenoćišta u okviru kojih se nalazi 109 stalnih kreveta.

Tablica 2: Broj kreveta po vrsti smještajnih objekata

	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
Objekti u domaćinstvu	257	294	341	373	361
Planinarski domovi, prenoćišta	109	109	109	109	109
Ukupno	366	403	450	482	470

Prema dolascima i noćenjima, u 2023. godini, najveći broj dolazaka i noćenja je ostvaren u objektima u domaćinstvu, a slijede planinarski domovi, prenoćište, nekomercijalni smještaj i sobe za iznajmljivanje. Isto se može pratiti u sljedećim grafikonima.

Grafikon 11: Udio dolazaka i noćenja po smještajnim objektima u 2023. godini

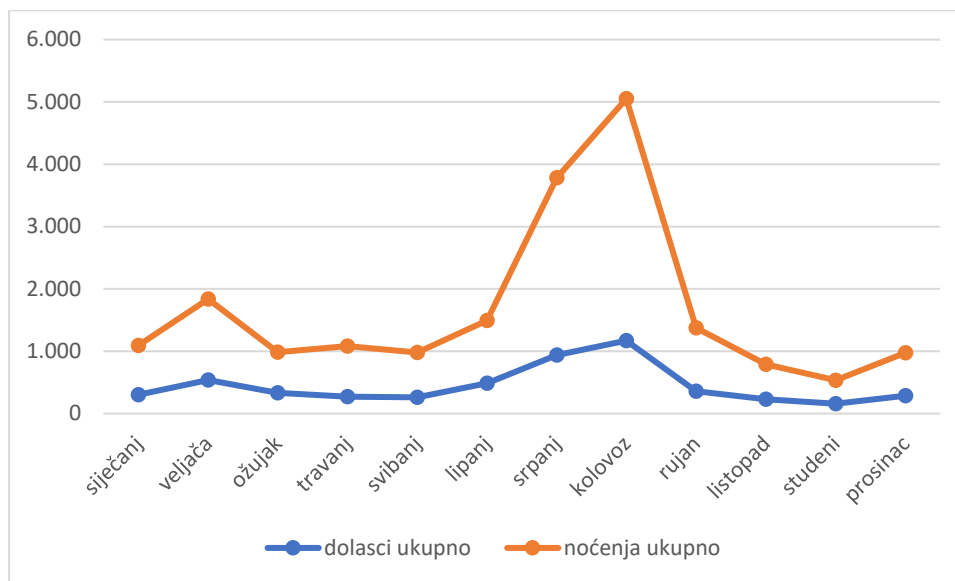
Izvor; TZO Čavle, obrada autora

Sezonalnost

Kako je već rečeno, u 2023. godini ostvareno je ukupno 5.336 dolazaka i 19.980 noćenja, uz nešto slabiji fokus interesa turista na razdoblje srpnja i kolovoza (42% dolazaka i 48% noćenja) nego što je na razini Primorsko – goranske županije (60% dolazaka i 68% noćenja), iako se vidi da je sezonalnost prisutna i u destinaciji. Općina Čavle nalazi se u blizini jadranske obale, ali nije izravno uz more stoga se može očekivati manji broj turista u srpnju i kolovozu u usporedbi s primorskim destinacijama. Značajan broj posjetitelja koriste ovu destinaciju kao smještajnu bazu za istraživanje okolnih obala ili kao alternativu gužvama na moru. Također, uslijed korištenja godišnjih odmora u srpnju/kolovozu povećan je pritisak i na nekomercijalne smještaje odnosno turiste koji sezonski ili povremeno koriste objekte (najčešće u njima noće vlasnici tih objekata, članovi njihovih obitelji, ostala rodbina i prijatelji).

Navedeno se može vidjeti na slijedećem grafikonu koji prikazuje podatke po mjesecima.

Grafikon 12: Dolasci i noćenja u 2023. godini

Izvor; TZO Čavle, obrada autora

Glavna emitivna tržišta su: Hrvatska, Njemačka, Italija, Austrija i Slovenija. Od ukupno 5.336 dolazaka i 19.980 noćenja u Općini Čavle u 2023. godini, najveći broj ili 2.485 dolazaka i 6.405 noćenja ostvarili su domaći gosti, a slijede gosti iz Njemačke sa 518 dolazaka i 3.126 noćenja, gosti iz Italije s 569 dolaska i 1.584 noćenja te gosti iz Austrije s 209 dolaska i 688 noćenja. U razdoblju 2019. – 2023. godina trendovi se nisu značajno mijenjali.

Prema broju noćenja, prosječna popunjenost smještajnih objekata u 2023. godini je bila 12,1% za objekte u domaćinstvu te 8,6% za odmarališta (planinarski dom, prenoćište), što pokazuje da postoji značajan prostor za povećanje popunjenosti.

U zadnjih nekoliko godina prisutan je povećan broj stranih radnika na području Općine Čavle koji su obvezni se prijaviti u TZ ili MUP na način da dok ne dobiju radnu dozvolu se prijave kao nekomercijalni smještaj u kući stanovnika. To je maksimalno 3 mjeseca jer se podrazumijeva da će u to periodu dobiti radnu dozvolu odnosno privremeni boravak. Iako se na prvi pogled može činiti da su njihove aktivnosti vezane uz industrijske sektore ili sezonski rad, njihova prisutnost može donijeti i pozitivne i negativne učinke na turizam (strani radnici često traže privremeni smještaj, što može povećati popunjenost smještajnih kapaciteta, osobito u sezoni kada se smanjuje broj turističkih posjetitelja, mogu doprinijeti produžetku turističke sezone, jer njihova prisutnost nije nužno vezana uz ljeto. Na primjer, ako rade u ugostiteljstvu, građevinskim radovima ili sličnim industrijama, njihova potreba za smještajem može održati tražnju za smještajem tijekom izvansezonskih mjeseci, mogu koristiti lokalne usluge, poput restorana, kafića, trgovina i drugih objekata, što povećava potrošnju i doprinosi ekonomiji turizma, osobito u manjim mjestima. Ako strani radnici potražuju smještaj u određenim područjima, vlasnici smještajnih objekata mogu povećati cijene kako bi zadovoljili njihove potrebe, što može učiniti smještaj manje pristupačnim turistima i dr.)

2.2.2. Turistička statistika Općine Čavle

Broj dolazaka u Općini Čavle u 2024. godini (podaci se odnose na dostupne statističke podatke za period od siječnja do prosinca 2024. godine, u realnosti taj broj je i veći jer se pretpostavlja određen broj dolazaka i noćenja u prosincu 2024. godine) iznosi 5.533 i viši je za 4,3% u odnosu na 2023. godinu, a u odnosu na 2018. godinu veći je za 10,68%. Broj noćenja stranih gostiju iznosi 14.583 te je u odnosu na 2023. godinu veći za čak 7,4%. Domaći gosti su u 2024. godini ostvarili 2.353 dolazaka i 5.454 noćenja, što je u odnosu na 2023. godinu smanjenje od oko 4,2% u dolascima i 0,9% povećanje u noćenjima. Za razliku od regije Kvarner, gdje je udio stranih gostiju u dolascima 82%, a u noćenjima 84% (postotak je približan u svim godinama osim u 2020. godini obilježenoj pandemijom korona virusa), udio domaćih gostiju u ukupnim dolascima kreće se na visokih 50,3% u prosjeku u razdoblju do 2024., dok u 2024. godini iznosi 43% što je još uvijek znatno više od prosjeka Primorsko – goranske županije i Republike Hrvatske.

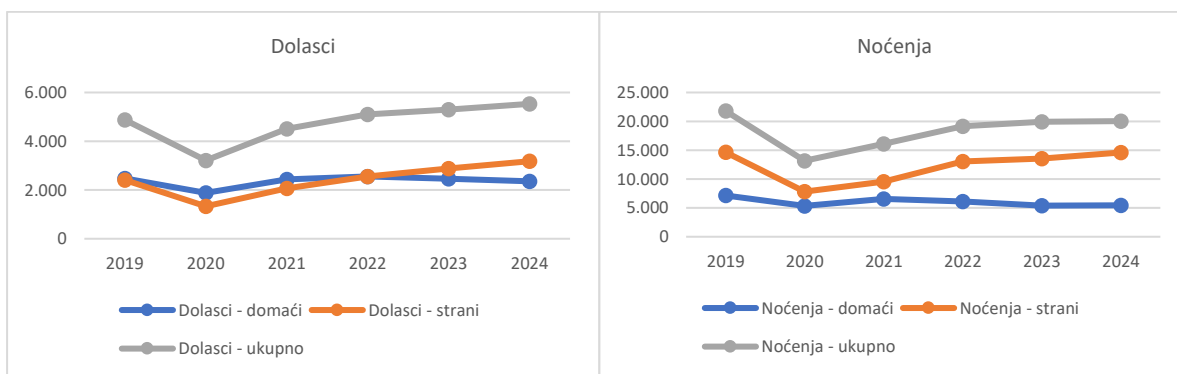
Tablica 3 Pokazatelji turističkog prometa u razdoblju 2019. – 2024. godina – Općina Čavle

	Dolasci - domaći	Dolasci - strani	Dolasci - ukupno	Noćenja - domaći	Noćenja - strani	Noćenja - ukupno	Prosječan boravak gostiju/dana	Prosječan boravak gostiju/dana - domaći	Prosječan boravak gostiju/dana - strani
2018	2.502	2.497	4.999	6.760	12.727	19.487	3,9	2,7	5,1
2019	2.474	2.409	4.883	7.152	14.639	21.791	4,5	2,9	6,1
2020	1.882	1.332	3.214	5.350	7.821	13.171	4,1	2,8	5,9
2021	2.440	2.066	4.506	6.535	9.554	16.089	3,6	2,7	4,6
2022	2.556	2.550	5.106	6.106	13.050	19.156	3,8	2,4	5,1
2023	2.458	2.878	5.304	5.405	13.575	19.948	3,8	2	5
2024	2.353	3.180	5.533	5.454	14.583	20.037	3,6	2,3	4,6

	Udio Općine Čavle u Kvarneru - Noćenja	Udio Općine Čavle u Kvarneru Dolasci	Udio domaći - dolasci	Udio strani - dolasci	Udio domaći - noćenja	Udio strani noćenja	PGŽ - dolasci	PGŽ - noćenja
2018	0,10%	0,16%	50%	50%	35%	65%	3.044.217	18.920.992
2019	0,11%	0,16%	51%	49%	33%	67%	3.108.630	19.115.398
2020	0,12%	0,22%	59%	41%	41%	59%	1.451.848	10.973.105
2021	0,11%	0,19%	54%	46%	41%	59%	2.349.238	15.189.684
2022	0,11%	0,17%	50%	50%	32%	68%	3.041.076	18.143.641
2023	0,11%	0,17%	46%	54%	27%	68%	3.192.214	18.344.444
2024	0,11%	0,18%	43%	57%	27%	73%	3.142.899	17.880.999

Izvor: TZ Kvarner, TZ Općine Čavle, obrada autora

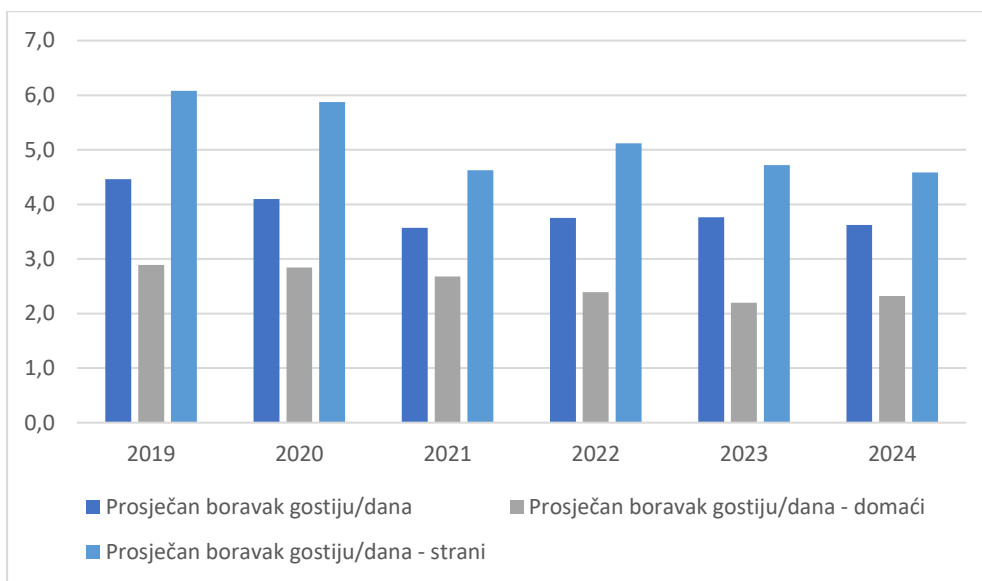
Grafikon 13 Broj dolazaka i noćenja u razdoblju 2019. – 2024. godina - Općina Čavle

Izvor: TZ Kvarner, TZ Općine Čavle.

Broj dana boravka gostiju na području Općine Čavle u 2024. godini u prosjeku iznosi 3,6 dana, što je znatno manje od 7,5 dana boravka gostiju na području Kvarnera. Za razliku od Kvarnera/Primorsko – goranske županije gdje domaći gosti ostaju dulje u destinaciji (prosječno čak 8 dana), u Općini Čavle strani gosti bilježe dulji ostanak u destinaciji, što je vidljivo u slijedećem grafikonu.

Grafikon 14 Prosječni boravak gostiju u Općini Čavle 2019. – 2024. godina

Izvor: TZ Čavle, obrada autora

2.2.3. Ugostiteljstvo

Ugostiteljsku ponudu Općine Čavle čini nekoliko ugostiteljskih objekata koji su podijeljeni u različite kategorije, ovisno o vrsti usluge koju pružaju. Kategorije ugostiteljskih objekata obično uključuju restorane, kafiće, gostione, fast food.

Uslugu hrane i pića pruža 9 ugostiteljskih objekata i to: Veliki dom Platak, Mali dom Sušak, Villa S&S, Aerosteak, Pirun, Buffet Pomorac, Gostiona Putniku, Gostionica Igralište, Marmota Taqueria te fast food objekti-Fast food Sunce, Pizzeria Kantunić, Fast food Oliva.

Ponuda navedenih ugostiteljskih objekata uglavnom je usmjerena prema tradicionalnoj hrvatskoj kuhinji te ostala popularna jela koja se uobičajeno poslužuju u restoranima. Najčešće ne nude specijalizirane menije (vegeterijanski, veganski, bez glutena, dječji meni i sl.).

S obzirom na geografski položaj općine, u ponudi se često nađu sezonski proizvodi poput šparoga, gljiva, ali i proizvodi poput domaćeg meda i likera/rakija. U nekim ugostiteljskim objektima prisutna je i ponuda domaćih sireva, uglavnom od kravljeg i ovčjeg mlijeka (pretežito Aerosteak, Villa S&S). Izuzetak u ponudi čini objekt Marmota Taqueria koji nudi meksičku hranu.

Od ponude ugostiteljskih objekata koji poslužuju samo piće su: Caffe bar Centar, Caffe bar President, Corner, Mali val, Čvlić, Caffe bar Ivano, Pul male, Caffe bar Noa, Leggero bar, X bar Platak, Caffe bar Sova.

Ugostiteljski objekti X bar Platak i Caffe bar Sova nalaze se na Platku (caffe bar Sova neposredno uz parkiralište te X bar uz žičaru Radeševo, dok se ostali UGO nalaze u naseljima Čavle, Mavrinci, Buzdohanj, Podrvanj, Cernik.

Obzirom na navedeno, prisutan je veći broj objekata koji pružaju usluge dnevnih marendi i fast food u odnosu na klasične restorane/gostione. Sukladno tome, može se zaključiti da nije razvijen interes za formalnije obroke, dok su brzi obroci i kafići popularniji jer zadovoljavaju svakodnevne i jednostavne prehrambene potrebe usmjerene više prema potrebama lokalnog i okolnog stanovništva nego prema specifičnim potrebama turista.

Na području Općine Čavle, u naselju Grobnik nalazi se i Sirana Frankulin koja se bavi uzgojem muznih krava i proizvodnjom mlijeka i mliječnih proizvoda. Sve kravlje mlijeko ide proizvodnju za tvrdi zreli sir, slani grobnički (iako se autohtoni grobnički sir radi od ovčjeg mlijeka), sir škripavac, skutu te po narudžbi u razne polutvrde sireve sa začinima od papra, crvene paprike, bosiljka, do tartufa. U siranu se može doći i degustirati sireve.

Grobnik je poznat po grobničkom siru- autohtoni hrvatski sir koji spada u masne, tvrde, ovčje sireve. Žućkaste je boje, punog okusa i ugodnog mirisa, te je prožet sitnijim i krupnijim rupicama. Sir ima vrlo dugu tradiciju i specifičan način izrade. Zanimljivo je istaknuti da su prva službena promatranja proizvodnje Grobničkog sira izvršena 1935. godine, te ovdje možete pročitati kako se radio sir u to vrijeme.

Uz sir, poznata je i palenta kompirica koja je postala više od autohtonog grobničkog jela. Ona je dio njegove povijesti, kulture ali i svakodnevnog života i danas. Palenta se konzumirala s jelima koja su svakodnevno na jelovniku, kao što su razne "maneštre – kapuz i fažol, ripa i fažol", gulaši, slane ribe, pržena jaja i naposljetku grobnički sir koji u kombinaciji s palentom zaista daje poseban okus.

Pravi se od krumpira, kukuruznog brašna, masla, vode i soli u kotliću od gize s poluokruglim dnom (pinjata) direktno na vatri (na ognjišću ili na štednjaku na drva).

U čast poznatim autohtonim jelima, svake godine se organizira i Festival palente i sira koji slavi lokalnu tradiciju, kulturu i gastronomiju. Ovaj festival okuplja ljubitelje hrane, vina i tradicije, nudeći posjetiteljima priliku da uživaju u specijalitetima palente i sira, koji su ključni sastojci u lokalnoj kuhinji.

Međutim, u zadnjih nekoliko godina proizvodnja grobničkog sira suočava se s nekoliko izazova zbog kojih je postalo sve teže pronaći i proizvesti ga u tolikim količinama kao prije (izumiranje tradicijskih metoda-mlađe generacije manje zainteresirane za bavljenje stočarstvom i proizvodnjom sira, promjene u stočarstvu u smislu da je uzgoj stoke postao manje isplativ zbog ekonomskih pritisaka i konkurencije, tržište više orijentirano na masovnu proizvodnju jeftinijih sireva, sve stroža kontrola u proizvodnji i sl.). Upravo radi navedenog, prema zadnje dostupnim podacima, na području Općine Čavle postoji samo jedan proizvođač autohtonog grobničkog sira. Iako su ovi faktori utjecali na smanjenje proizvodnje Grobničkog sira, ipak postoje inicijative i udruge koje nastoje očuvati ovu tradiciju, promovirati proizvod i poticati mlađe generacije na bavljenje stočarstvom i proizvodnjom sira.

2.2.4. Turističke atrakcije

Prirodni resursi

Na području Općine Čavle nalazi se jedno područje zaštićeno temeljem Zakona o zaštiti prirode, a to je Nacionalni park Risnjak.

Temeljem PP PGŽ na području općine Čavle predviđena su za zaštitu sljedeća područja:

- u kategoriji posebni rezervati:
  - geomorfološko-botanički Kamenjak 1
  - travnjaci istočno od grebena Kamenjak (Kamenjak 2)
  - botanički Veliko Sniježno
  - Mali Platak – Pliš
- U kategoriji spomenik prirode:
  - Selca u zaleđu Plosne
- u kategoriji značajni krajobraz:
  - Kanjon i dolina Rječine.

Ekološku mrežu RH (mrežu Natura 2000) prema članku 5. Uredbe o ekološkoj mreži i nadležnostima javnih ustanova za upravljanje područjima ekološke mreže² čine područja očuvanja značajna za ptice – POP, područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove – POVS, vjerojatna područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove (vPOVS) i posebna područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove (PPOVS).

Na području Općine Čavle nalaze se sljedeća područja ekološke mreže Natura 2000:

1. područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove - POVS :
  - Nacionalni park Risnjak HR2000447,
  - Gornje Jelenje prema Platku HR2000707 - zbog staništa suhih travnjaka – mediteransko-montanih travnjaka,
  - Obruč HR2000643,
  - Rječina HR2000658 - zbog vodene faune i vegetacije vapnenačkih litica,

---

² NN 80/19, Stupanjem na snagu ove Uredbe prestala je važiti Uredba o ekološkoj mreži (NN 124/13 i 105 /15)

- Gorski kotar i Sjeverna Lika HR5000019 – zbog brojnih životinjskih i biljnih vrsta.
3. područja očuvanja značajna za ptice - POP: Gorski kotar i sjeverna Lika HR1000019

Iako Gorski kotar i sjeverna Lika sugeriraju šire geografsko područje, službeni dokumenti Općine Čavle potvrđuju da se dijelovi ovog područja ekološke mreže Natura 2000 nalaze unutar granica općine.

Prirodna baština Općine Čavle je tipično krški kraj. Grobničko polje je središnji dio, okružen planinama koje imaju dinarski smjer pružanja. Planine su poznate po nazivu Grobničke Alpe, a sadržane su od vrhova Obruč (1376 m), Suhi vrh (1280 m), Fratar (1358 m) i Tunina glava (1160 m); dio planinskih vrhova nalazi se u susjednoj Općini Jelenje te se nastavljaju na područje Općine Čavle. Planinarstvo u Općini Čavle ima dugu tradiciju. U sredini Grobničkog polja je Hum (395 m), koji dijeli polje na istočni i zapadni dio. Zapadni dio je veći, niži (293m), plodniji i naseljeniji. Istočni dio je viši (302m) krševitiji i gotovo bez zemlje.

Platak predstavlja ključnu okosnicu turističkog razvoja u općini Čavle s aspekta prirodnih resursa. Definiran kao zona sportsko-rekreacijske namjene zbog svojih prirodnih značajki i potencijala za razvoj različitih aktivnosti, kao i zbog strateške uloge koju ima u turističkoj ponudi općine Čavle i šireg područja.

Zona sportsko-rekreacijske namjene Platak smještena je u sjevernom dijelu Općine Čavle zauzima površinu od 426,1 ha namijenjena je za zimsku i ljetnu rekreaciju. RSRTC Platak je strateški projekt Primorsko – goranske županije, a provodi se nekoliko desetljeća u suradnji PGŽ, Općine Čavle i Goranskog sportskog centra d.o.o.

Zimska ponuda sadržaja na Platka nudi mogućnosti skijanja, bordanja, sanjkanja i drugih zimskih doživljaja. Uređeno je sedam skijaških staza (Radeševo 1, Radeševo 2, Zavoj 19, Turistička staza, Pribeniš 1, Baby lift i Tešnje) te jedna staza za sanjkanje. Skijaške staze koje idu od vrha Radeševa su najduže (950-1000 m) i koristi ih najveći broj posjetilaca.

U funkciji je bila dvoseženica Radeševo 1 (dužine 850 m, 500/900 skijaša/sat) do siječnja 2025. godine kada je otvorena nova žičara-četverosedeznica Radeševo 2 (dužine 800 m, 2.400 skijaša/sat), vučnica Pribeniš 1 (dužine 350 m, 300/500 skijaša/sat) i vučnica Tešanj (dužine 650 m, 900 skijaša/sat) te pokretne trake Radeševo, Baby lift i Pribeniš. Organizirane su škole skijanja i bordanja te iznajmljivanje skijaške opreme

Skijalište je opremljeno sustavom za zasnježenje. Radovi na sustavu su započeli krajem 2018. godine, a u 2021. godini je cijeli ustav za zasnježenje dobio uporabne dozvole. Sustav osigurava skijanje 50-60 dana u godini, a uključuje 14 topova za snijeg, akumulacijsko jezero s 50.000 kubnih metara vode, strojarnicu i rashladne strojeve. Sustavom zasnježenja pokrivene su staze u zoni Radeševa, a sustav je od sezone 2021./ 2022. proširen i na staze Pribeniš i Baby stazu dok staze Tešanj i Turistička ovisе o dostatnim količinama prirodnog snijega. Na skijaškoj stazi Radeševo izvedena je rasvjeta čime je omogućeno noćno skijanje.

Temeljem dostupnih podataka, u sljedećoj tablici mogu se pratiti podaci četiri zimske sezone te prosjek broja prodanih karata, posjetitelja i skijaških dana (uz napomenu da je nova žičara Radeševo 2 tek otvorena u siječnju 2025. godine).

Tablica 4 Osnovne značajke zimske i ljetne sezone na Platku

Zimska sezona	2018/2019	2019/2020	2020/2021	2021/2022	Prosjek
Broj prodanih karata	11.220	3.430	17.327	20.027	13.001
Trajanje zimske sezone	15.12.2018.- 29.3.2019.	14.12.2019.- 16.03.2020.	31.12.2020.- 09.4.2021.	8.1.2022.- 26.3.2022.	
Broj ukupnih dana zimske sezone	107	92	99	77	94
Broj skijaških dana	51	38	40	74	51
Broj posjetitelja – zimska sezona	44.880	25.000	67.063	80.108	54.263
	2019	2020	2021	2022	
Broj posjetitelja – ljetna sezona	38.000	50.000	35.000	40.000	40.750

Ljetna ponuda sadržaja na Platku nudi niz rekreativno sportskih sadržaja za djecu i starije, a obuhvaća: sportska igrališta (košarke, rukometa, malog nogometa, odbojke, badmintona i dr. dječja igrališta (ljudjačke, tobogani, penjalice, vodoravne ljestve, klackalice, trampolini i dječji zip-line), dva bočališta te disc golf (šumski teren disc golfa sastoji se od 18 „rupa/koševa“ od kojih svaka ima po dvije početne pozicije – jedna za početnike, a druga za naprednije igrače). Na Platku se nalaze i biciklističke staze i to: Radeševo, Pribeniš, Stari breg, Kripanj, Smrekova draga, Veliko Sježno, Gumanac, Rimska staza te trim staza Platak. Neke od navedenih staza zahtijevaju uređenje.

Bočalište je izgrađeno 2018. g. sa četiri staze (joga). Širina svake staze iznosi 3 m sa razmakom od 50 cm između svake staze. Ukupna dimenzija igrališta iznosi 27,50 x 15,90 m. Kako bi se na bočalištu mogla održavati natjecanja (ligaška i međunarodna), profesionalni i amaterski turniri nužno je rješavanje elektrifikacije igrališta i realizacije nužnih pratećih sadržaja.

Na asfaltnoj podlozi koja je izvorno izgrađena kao parkiralište montirana je multifunkcionalna sportska podloga za vanjski košarkaški teren (dimenzije 30 x 17 m) s rubnjacima i rubnim kutovima te iscrtanim linijama za košarku. Podloga se po potrebi može jednostavno ukloniti, a asfaltirani prostor koristiti kao parkiralište.

U suradnji s planinarskim društvima markirano je više planinarskih staza i šumskih putova. Na raspolaganju je 15 uređenih platoa s roštiljem.

Postojeći planinarski domovi, „Platak“ i „Sušak“ (Mali Platak), osim što omogućuju smještaj, predstavljaju i polazišnu točku za posjete Nacionalnom parku Risnjak. Ugostiteljska ponuda, pored spomenuta dva planinarska doma, uključuje caffe bar „X-bar“ u podnožju i na vrhu Radeševa i caffe bar „Sova“ na parkiralištu.

Na lokaciji Platak se brine o zaštiti okoliša i održivom razvoju (npr. korištenje prirodnih materijala za klupice i fasadne obloge objekata), ali nije razvijena sustavna briga koja može postići uvođenjem standarda zaštite okoliša u poslovanje.

Vodi se računa o primjeni horizontalnih načela u skladu sa regulativom, ali postoji kapacitet za unapređenje primjene horizontalnih načela (primjerice edukacijom osoblja) za ukazivanje dionicima da se horizontalna načela poštuju i de se ova turistička destinacija jače promovira. Većina sadržaja prirodne baštine dostupna je pješice i biciklom, a staze pružaju prekrasne poglede i užitek u flori i fauni područja.

Na području općine Čavle postoje sljedeće pješačke staze: Kamenjak, Crni vrh, Platak-Snježnik-Guslica, Dondolaška staza, Pod kaštelom, Stari Matelci, Frankopanska staza, Hodeć do Grada Grobnika, šetnica Radeševo, Šetnica Jasenovica, Šetnica Sleme, Za tijelo i duh, Staza Sv. Bartola, Mlikaričina staza, Dječja staza i Od Čavala do Rječine. Većina staza je uređena i označena, ali nisu sve.

Biciklističke staze koje prolaze područjem Općine Čavle su: Cestovna transverzala – Etapa 2 Tragom grobničkog sira i palente, Brdo uživanja. Navedene staze su označene i čiji opisi (dužina, fizička i tehnička zahtjevnost, uspon, najniža i najviša točka) dostupne biciklistima putem mobilne aplikacije, web stranice i karte.

Kulturno-povijesna baština

Na području općine Čavle nalazi se deset kulturnih dobara upisanih u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske temeljem Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara : devet nepokretnih kulturnih dobara, jedno pokretno kulturno dobro i jedno nematerijalno dobro.

Tablica 5 Kulturna dobra upisana u Registar kulturnih dobara RH

Rbr.	Registarski broj	Naziv dobra	Naselje	Smještaj	Vrsta
1	Z-5034	Kuća Linić	Čavle		NEP (P)
2	Z-2935	Arheološka zona nekropole Grobišće	Grobnik		NEP (A)
3	Z-1859	Ladanjski sklop Majer	Podčudnič	Majer 8	NEP (P)
4	Z-792	Čebuharova kuća	Čavle	Čavja 31	NEP (P)
5	Z-791	Tradicijska kamena zgrada	Čavle	Čavja 48	NEP (P)
6	Z-113	Kompleks kaštela Grobnik	Grobnik	Trg Zrinskih i Frankopana 1	NEP (P)
7	RRI-125-1961.	Spomen groblje	Soboli		NEP (C)
8	P-6539	Stambena zgrada „Stražnica“	Grobnik		NEP (P)
9	P-6150	Kuća Franje Frankulina	Grobnik		NEP (P)

10	Z-5396	Grobnička čakavština		NEM
11	Z-7859	Crkva svetih Filipa i Jakova s neposrednim okruženjem	Grobnik	NEP (P)

Kompleks kaštela Grobnik je najzapadniji frankopanski kaštel nekadašnje Vinodolske knežije Grobnik, koji je oko tisućite godine izgrađen na rimskim temeljima. S ovom utvrdom na strateški vrlo važnoj poziciji, područje Grobnišćine je stoljećima bilo graničarsko. Kaštel Grobnik sazidan je u obliku trokuta, opasan zidom, učvršćen kulama i polukulama te dodatno zaštićen još jednim pojasom bedema. Fortifikacije su uglavnom građene od 15. do 17. stoljeća.

Kaštel je bio u vlasništvu krčke (kasnije frankopanske) plemićke obitelji Frankopan od 1225. godine, kada im ga daruje hrvatsko-ugarski kralj Andrija II. Bio je važna obrambena točka u Primorju, posebno u kontekstu sukoba s Osmanlijama i unutarnjih političkih previranja. Frankopani su utvrdili kaštel, proširivali naselje i razvijali infrastrukturu, čime su podigli stratešku i gospodarsku važnost Grobnika. Poticali su razvoj crkvenih objekata, školstva i pismenosti, te imali važnu ulogu u očuvanju hrvatske baštine i jezika. U sklopu Kaštela djeluje i udruga Frankopanska straža Grobnik, koja je ujedno i povijesna postrojna RH, njeguje uspomenu na Frankopane kroz manifestacije, uprizorenja i edukativne programe s ciljem oživljavanja povijesnih i tradicionalnih viteških vrijednosti te organiziranja kulturnih i povijesnih događanja na lokalnoj, nacionalnoj i međunarodnoj razini.

U prizemlju jugozapadne kule nalazi se kapela sv. Jelene sa sačuvanim renesansnim portalom. U atriju Kaštela je gotički bunar s uklesanim grbovima Frankopana i knezova krbavskih Gusića-Kurjanovića iz 15. stoljeća, koji upotpunjuje ugođaj prostora. Turistički potencijal kaštelskog kompleksa Grobnik je jedinstven spoj kulturno-povijesne baštine i suvremenog umjetničkog stvaralaštva što ga, uz dobru lokaciju čine primamljivom destinacijom svih posjetitelja.

U neposrednoj blizini Kaštela je župna crkva svetih Filipa i Jakova, o kojoj su prvi zapisi iz 1105. godine.

U kompleksu kaštela Grobnik danas je smještena Galerija suvremene umjetnosti Grobnik koja je dom jedinstvene zbirke suvremene likovne umjetnosti. Navedenu zbirku su 2002. godine utvrdili povjesničari umjetnosti dr.sc. Berislav Valušek i Boris Toman. Zbirka se sa svakim novim sazivom umjetnika koji rade u u grobničkoj Likovnoj koloniji (nastaloj 1996. godine) nadopunjuje novim djelima, a s obzirom na do sada stečen ugled Međunarodne likovne kolonije Grobnik u zemlji i inozemstvu, realna su očekivanja konstantnog bogaćenja Galerije te Zavičajnog muzeja s etnografskom zbirkom, između ostaloga tu se nalazi grobnička stolica, grobnička posteja, grobnička mobilija, zatim dijelovi tkalačkog stana, predmeti koji su koristile dalekopolznate grobničke mlikarice. Osim toga, u muzeju se nalaze i kopije dva najstarija hrvatska križa koja su nastala upravo u grobničkoj Župi.

U kaštelu djeluje Katedra Čakavskog sabora Grobnišćine koja upravlja grobničkim kaštelom, a kroz koju su se realizirali mnogi projekti u kulturi na ovom području. Djelatnosti katedre su: briga o grobničkom Kaštelu kao zaštićenoj kulturnoj materijalnoj baštini RH i svim sadržajima u njemu, istraživanje i obogaćivanje cjelokupne grobničke baštine, s naglaskom na brigu, čuvanje i zaštitu grobničkoga govora te kreiranja i realizacije programa u cilju nastanjanja grobničkog Kaštela kulturnim sadržajima i promicanja Grobnišćine uopće. U trideset godina postojanja, Katedra ČSG je grobnički Kaštel obogatila nizom novih kulturnih sadržaja. Pored Zavičajnog muzeja Grobnišćine s Etnografskom zbirkom, danas je Kaštel Grobnik domom Galerije suvremene umjetnosti, sa

Zbirkom suvremene likovne umjetnosti Grobnik, sjedištem Međunarodne likovne kolonije Grobnik. Osim navedenog, projekt Katedre Čakavskog sabora Grobnišćine "Šetnica Zakona devet gradova" predstavljen je na Međunarodni dan muzeja 18. svibnja 2016. godine. Devet poznatih hrvatskih umjetnika oblikovalo je devet monumentalnih skulptura u kamenu koje su smještene po šetnici oko kaštela. Skulpture predstavljaju trajni spomen na devet gradova nekadašnje Vinodolske knežije i njihove predstavnike koji su stvorili jedan od najznačajnijih europskih srednjovjekovnih pravnih spomenika – Vinodolski zakon. Također, u sklopu projekta Povežimo se baštinom, uspostavljen je multimedijalni centar Grobnik koji predstavlja multimedijalni vodič koji obuhvaća šetnju kaštelom, prikaz povijesti i zanimljivosti iz života kaštela i njegove bliže okolice. Također, multimedijalni vodič uključuje i opis osoba i događaja interpretiranih kroz audio teme ilustrirane slikom, video ili prikazom proširene stvarnosti (AR), 3D mapping na zidovima i stropu te interaktivni info kiosk u galeriji.

U Kaštelu se nalazi i Interpretacijski centar „Putovima Frankopana“ u kojem su posjetitelji korištenjem multimedijalnog pristupa upoznati s raznim temama povezanim uz Frankopane i sam lokalitet.

U 2024. godini Kaštel broji 9730 posjetitelja na preko 45 raznih radionica, izložbi, manifestacija. Manji je interes za posjetom multimedijalnog centra odnosno multimedijalnog vodiča.

Park skulptura

U sklopu kaštelskog kompleksa Grobnik, Katedra kroz rad raznih saziva umjetnika u okviru Međunarodne likovne kolonije Grobnik stvara Park skulptura da bi dodatno uljepšao područje kaštelskog kompleksa i dodatno valorizirao zaštićeno kulturno dobro. Takvim je radom do danas stvoreno desetak umjetničkih djela – skulptura u kamenu, od kojih su trajno postavljene skulpture umjetnika Josipa Diminića, Zvonimira Kamenara i Tomislava Pavletića, a za postavljanje ostalih skulptura su pripreme u tijeku.

Sakralni objekti

Sakralni objekti Grobnišćine imaju izuzetnu kulturno-povijesnu i umjetničku vrijednost. Oni su spomenici povijesnih previranja, načina života i rada ljudi ovoga kraja, njihovog jezika i pisma, te odanosti zavičaju i vjeri.

Crkva sv. Trojice

Najstarija crkva na Grobniku je Crkva sv. Trojice s otvorenim zvonikom. U crkvi je moguće vidjeti srednje zvono koje datira iz 1383. godine. Ostala dva zvona nalaze se u Zagrebu radi zaštite i očuvanja kulturnog dobra. Jedno zvono je iz 1669. godine, a drugo iz 1527. godine. Po pričanju za vrijeme provale Tatara na ove prostore Tatari su svoje konje sklanjali u ovu crkvicu koja je u početku bila obična kuća, potom kapelica, a tek onda crkva.

Župna crkva sv. Filipa i Jakova

O Župnoj crkvi sv. Filipa i Jakova, zaštitnika Grobnika, prvi zapis datira iz 1105. godine te svjedoči o kršćanstvu u ovim krajevima. Burna povijest ostavila je i bogat umjetnički trag u crkvi. Na sjecištima svodnih rebrastih lukova nalaze se minijturni grbovi Zrinskih i Frankopana koji donose do sada nepoznate detalje i važni su za proučavanje hrvatske povijesti. Godine 1572. dograđen je i zvonik, koji je kasnije restauriran barokno, jer je polovicom 18. stoljeća oštećen udarom groma. Obnovljena propovjedaonica rad je umjetnika Michelazzia iz 18. stoljeća. Također, na samoj crkvi

nalazi se nekoliko glagoljaških natpisa, koji govore o zbivanjima u Gradu Grobniku tijekom 16., 17. i 19. stoljeća, te bogato ukrašene grobnice koje potječu iz 1589. godine. Zanimljivo je spomenuti da je crkva imala orgulje i pjevački zbor još 1852. godine, kada su za potrebe liturgije crkvene orgulje napravljene u Ljubljani.

Današnji izgled, dimenzije i raspored – trobrodni prostor s četvrtastim svetištem – crkva je dobila krajem 17. stoljeća, dok južni prilaz sa širokim stepeništem datira iz 19. stoljeća. Posljednja restauracija završena je 2008. godine.

Kapela Sv.Križa

U Gradu Grobniku, na brdu Kačani, nalazi se i kapela sv. Križa. Kapelu s osam metara dužine i četiri širine, te malim zvonikom, podigao je 1649. godine Franjo pl. Frankulin. U njoj je mali kameni oltar, a iznad njega križ s corpusom (Isusovim tijelom). Zidovi su bez slika, a nije poznato da li su nekad postojale freske. Kapela je obnovljena 2010. godine (krov, fasada, oluci, vrata, prozori, križ i gromobran, nova nadstrešnica).

Crkva sv. Bartola

Prvi sakralni objekt na području župe svetog Bartola podigut je 1538. godine na mjestu današnje župne crkve, u jugozapadnom dijelu naselja Cernik. Ova godina, upisana glagoljicom na ploču koja je pronađena u staroj župnoj crkvi, najvjerojatnije se odnosi na godinu podizanja prve cerničke kapele na istom mjestu. Sama glagoljska ploča zagubila se početkom 20. stoljeća. Zaštitnik cerničke župe je sveti Bartol, Isusov učenik koji se posebno isticao zaštitom siromašnih, bolesnih i nemoćnih.

Prvi korak prema izgradnji današnje župne crkve učinio je župnik Nikola Gršković 1895. godine. Inače, kapela sv. Bartola u Cerniku prvi put se spominje uz vizitaciju senjsko-modruškog biskupa Sebastijana Glavinića 1692. godine.

Očigledno je ova kapela od samog podizanja bila važno središte vjerskog života ljudi Cernika i okolnih naselja uključenih u jedinstvenu grobničku župu sv. Filipa i Jakova, koja ima sjedište u gradu Grobniku i koja postoji od pamtivijeka. Godine 1791. cernička filijala grobničke župe postaje samostalna kapetanija, samo godinu dana nakon što je jelenjska filijala postala župa. Godine 1798. novonastala kapetanija broji 700 vjernika, a do prerastanja u samostalnu župu imala je ukupno četiri duhovna pastira.

Čebuharova kuća

Čebuharova kuća poznata je još i kao čavjanski kameni spomenik Lujzijani. Današnja povijesna i turistička znamenitost nekada je bila popularno svratište i mjesto za okrepu brojnih putnika i kirijaša. Kuća je također spomenik uglednoj i poduzetnoj obitelji Čebuhar čija se loza prekida 1963. godine. Smještena je u samom centru Čavala te se u njoj trenutno nalazi općinska uprava.

Veza s Lujzijanom

Naselje Čavle nastalo je relativno kasno te se prije 19. stoljeća niti ne spominje u zapisima. Međutim, nakon izgradnje Lujzinske ceste, područje današnjih Čavala postaje zanimljivo svima onima koji su imali poslovnoga duha. Stoga uz cestu od Sobola do Buzdohnja nastaje i naglo se širi mjesto Čavle.

Čavle su samo jedno u nizu naselja koje upravo Lujzijani mogu zahvaliti procvat i prosperitet. Ono što neraskidivo veže Lujzijanu i Čavle je Čebuharova kuća

Dvorac Mayer

Barokni dvorac Mayer (ili Majur, kako ga neki zovu) iz 17.st. uz cestu koja od Čavala vodi ka Dražicama, podno Kaštela Grada Grobnika, danas je dobrim dijelom u derutnom stanju. Zanimljivost je da je taj dvorac pod izravnom zaštitom Ministarstva kulture. Čitava je Grobnišćina bila pod mađarskom vlasti - konkretnije obitelji Batthyany - ali budući da oni nisu često navraćali niti se brinuli o dvorcu, za njih su to radili upravitelji. Toliko su dobro vodili ovaj posjed da su ga prodali za duplo - kupili za 2 milijuna forinti, prodali za 4. Usprkos činjenici da su vlasnici tada bili Battyany, Grobnička gospoštija bila je dio Hrvatske, a s Mađarskom je bila u personalnoj uniji.

Spomenik podhumskim žrtvama

"U zoru tog, 12. srpnja 1942., talijanski vojnici opkolili su selo. Kada smo se probudili pred svakom je kućom bilo nekoliko soldata. Pokupili su sve muškarce, djecu od trinaest godina nadalje, mlado i staro i odveli na kraj sela. Zatim su ih u manjim skupinama vodili dvjestotinjak metara dalje i strijeljali. Među njima je bio i moj otac Ivan. Nakon toga spalili su sve kuće u selu, a žene i djecu ukrcali na vlak i odveli u zarobljeništvo..." (Martin Rožić).

Toga dana talijanski fašisti ubili su 91 nedužnog seljaka, sve muškarce od dječje dobi do staraca. Spomenik podhumskim žrtvama djelo je Šime Vulasa. Izgrađen je 1971. godine od bijelog betona, visine 22 m.

Miljokazi

Prvi miljokaz nalazi se na istočnom izlazu iz Čavala, te pokazuje da se nalazi na 7,5 km do Rijeke i 127 km od Karlovca, na nadmorskoj visini od 300 m. Uspinjući se starom cestom preko Zagračišća dolazi se do drugog miljokaza i najoštrijeg zavoja na ovoj dionici koja vodi do Kamenjaka. Ovaj miljokaz oštećen je zubom vremena, ali isto se može na njemu iščitati 15 km od Rijeke, 119,5 km od Karlovca i 590 metara nad morem.

Nasuprot miljokaza danas se nalazi spomen obilježje Nikoli Caru-Crnom, koji je tu poginuo 5. srpnja 1942. godine u borbi s Talijanskim okupatorima. Nikola Car-Crni bio je komandant II Primorsko-goranskog partizanskog odreda, Španski borac i narodni heroj.

GROBNIČKI DONDOLAŠI

Nadaleko poznati Grobnički dondolaši imaju zanimljivu priču za svaki element koji koriste, od nošnje i opreme do načina kretanja. Iako su danas dio folklor, nekad davno imali su ključnu ulogu u preživljavanju i zaštiti sela od neprijatelja, bilo u obliku barbara ili divljih zvijeri.

Počeci dondolanja

Grobnik je od početka naseljavanja bio stočarski kraj, naročito ovčarski. Priroda je ovdje ponudila nizinske i planinske pašnjake, tako da su stari Grobničani svoje blago u rano proljeće tjerovali u planinu na ispašu. Stoka je ostajala u planini do kasne jeseni. Kako bi je osigurali od divljih zvijeri koje su se tijekom zime spuštale i do naselja, imućniji su vlasnici stada unajmljivali nadničare da obilaze pašnjake i stvarajući buku tjeraju grabežljivce duboko u šumu. No, nisu samo divljim zvijerima uskraćivali plijen, već i pljačkašima. Po pričanju najstarijih mještana pritom su se koristili zvonima, čegrtaljka, te ostalim priručnim sredstvima. Ogrtali su se ovčjim krznom, na glavi su nosili "krabuju" (kosti glave bika ili brava), a lice su crnili čađom. U rukama su nosili štap, korijen,

sjekiru, kost ili palentar. Iako su i svojim izgledom djelovali zastrašujuće, ipak je za obavljanje njihovog posla presudan bio zvuk zvona – dondola. Prema tome su prozvani Dondolaši. Kako su najviše posla imali u rano proljeće, a to je i vrijeme maškara i karnevala, nerijetko su tako maskirani obilazili i svoja sela. Razvojem i industrijalizacijom ovčarstvo polako stagnira i gubi na značaju, ali običaj "dondolanja" za vrijeme maškara ostaje.

Koreografija dondolaša

Danas u svom mimohodu Dondolaši idu u paru. U povorci slijede zastavu koju u pravilu nosi jedan od najstarijih članova udruge. Na red i formaciju pazi Meštar, a po potrebi može imati jednog ili više pomoćnika, koje Dondolaši u povorci bespogovorno slušaju. Prilikom svakog zaustavljanja Dondolaši formiraju krug i to krećući se u smjeru obrnutom od kazaljke na satu, simbolizirajući tako povratak u davna vremena, tj. povratak svojim korijenima.

Krug ili kolo koje formiraju prirodna je obrambena formacija na otvorenom prostoru. U sredini kola vijori se zastava koja simbolizira izvorne vrijednosti hrvatskoga naroda: obitelj, dom i domovinu. Ujednačenim "dondolanjem" u kolu iskazuju težnju ka skladnom i sigurnom životu, a podignutim rukama pokazuju odlučnost da brane povjerene im vrijednosti.

Nakon svojevrsne kulminacije u formi kola, ono se otvara, skidaju se maske da bi se vidjela ozarena lica Dondolaša i da bi se mogli nesmetano okrijepiti i nazdraviti svojim domaćinima. Nakon osvježenja, Dondolaši zauzimaju početnu formaciju i nastavljaju svoj put ka sljedećoj postaji.

Danas udruga "Grobnički dondolaši" broji preko stotinjak članova, među kojima je i više od dvadeset mališana u dobi od dvije do osamnaest godina. Prisutni su i aktivni za vrijeme karnevala, kako lokalno tako i u inozemstvu, prisustvovanjem na drugim lokalnim karnevalima.

U Domu kulture u centru naselja Čavle, nalazi se dvorana s pozornicom, ukupne veličine 725 m² i kapaciteta max. 650 gledatelja u kojoj se održavaju kulturne manifestacije. Dom kulture Čavle predstavlja središte kulturnih, obrazovnih i društvenih aktivnosti koje značajno unapređuju kvalitetu života građana općine. Ovaj multifunkcionalni prostor omogućuje održavanje različitih događanja i manifestacija, pružajući lokalnoj zajednici mjesto za okupljanje, učenje i zabavu.

Dom kulture je domaćin brojnih kulturnih manifestacija koje promiču lokalnu tradiciju i kulturu. Redovite kazališne predstave kazališta iz cijele Hrvatske i lokalnih amaterskih produkcija u Domu kulture privlače brojne posjetitelje. Održavaju se i koncerti različitih žanrova, od klasične glazbe do popularne glazbe, izložbe, radionice i razni edukativni programi. Međutim, obzirom na godinu izgradnje, trenutno stanje dvorane s pozornicom, tribinama te ulaznim holom nije zadovoljavajuće; pozornica je u derutnom stanju, ne postoji garderoba niti sanitarije za korisnike pozornice već mali prostor iza pozornice koji trenutno služi kao skladište rekvizitima i sl., a postojeći uredi i stepenište koje se nalaze uz pozornicu služe kao garderoba za glumce i korisnike. Zavjese koje zaklanjaju pogled na stražnji dio pozornice su u lošem stanju (djelomično pokidane) te je oprema gledališta zastarjela; postojeće tribine na galeriji su betonske sa fiksnim sjedalicama koje je potrebno zamijeniti. Cjelokupni unutarnji interijer doma je zastarjeo što umanjuje njegovu funkcionalnost i privlačnost. U skladu s navedenim, u planu je rekonstrukcija unutarnjeg djela Doma kulture Čavle čime će se poboljšati uvjeti za organizaciju većih kulturnih, društvenih i sportskih programa u zatvorenom prostoru.

Na području općine od 2007. godine postoji ogranak gradske knjižnice Rijeka, a smještena je u prizemlju Čebuharove kuće, s oko 2633 članova i fondom od 25.456 knjiga.

Gmajna je glasilo Općine Čavle koja se objavljuje 4 puta godišnje, a sadrži brojne informacije o aktualnim temama, gospodarskim, političkim, sportskim, kulturnim i raznim drugim događajima.

Osim navedenog Općina Čavle je domaćin brojnih manifestacija kroz koje nastoji pridonijeti unapređenju kvalitete kulturnih djelatnosti i tradicije i dalje razvijati prepoznatljivost u kontekstu tradicijskog i kulturnog stvaralaštva.

Posebno se ističu sljedeće kulturne i tradicijske manifestacije i događaji: „Večeri smijeha i zabave“ u Domu kulture Čavle, Noć muzeja – Grad Grobnik, Festival teatra Čavle Omišalj, Festival palente i sira, Grobnička jesen, Maškarani tanci, Pekmezijada, Dani zdravlja, Filipja-blagdan sv.Filipa i Jakova, Bartoja, Smotra zbora Castrum

Na području Općine izgrađene su tri čitaonice i to u Grobniku, Podrvnju i Cerniku, a u prizemlju zgrade sjedišta Općine Čavle djeluje knjižnica Čavle koja je integrirana u sustav Gradske knjižnice Rijeka, s oko 2633 članova i fondom od 25.456 knjiga.

Grobnička čakavština

Nematerijalna kulturna baština Grobnika, posebno u kontekstu grobničke čakavštine, predstavlja važan dio identiteta lokalne zajednice. Čakavština, kao jedan od najstarijih i najbogatijih dijalekata u Hrvatskoj, sadrži mnoge vrijednosti koje mogu postati osnovom za turističke proizvode i kulturne manifestacije. Razvijanje i očuvanje nematerijalne kulturne baštine Čavala, posebice kroz grobničku čakavštinu, nudi brojne mogućnosti za turizam, obrazovanje i kulturnu revitalizaciju.

Grobnička čakavština proglašena je zaštićenim kulturnim dobrom Republike Hrvatske

Nažalost, pad broja govora grobničkog dijalekta odražava šire društvene i kulturne promjene, uključujući globalizaciju i utjecaj standardiziranog jezika (u ovom slučaju, hrvatskog književnog jezika). To je izazov s kojim se suočava mnoge lokalne zajednice koje imaju specifične dijalekte i govore, jer mlađe generacije često ne govore te dijalekte, što prijeti njihovom izumiranju. U slučaju grobničke čakavštine, koja je specifičan za područje Čavala, Jelenja i okolnih mjesta, postoji stvarna opasnost da se taj jezik izgubi.

Sportski objekti

Automotodrom Grobnik

Na području Općine Čavle, postoje sportske građevine od posebne važnosti za državu, Primorsko - goransku županiju, a posebno za područje općine. To je uz Regionalni sportsko rekreacijski turistički centar Platak (RSRTC Platak) i Automotodrom u sportsko-rekreacijskoj zoni na Grobničkom polju.

Automotodrom Grobnik je sportsko-rekreacijska zona na području Grobničkog polja na kojoj je izgrađena motociklistička i automobilistička staza površine 400.000 m², te njome upravlja Automotodrom Grobnik d.o.o. odnosno MK Kvarner. Kapacitet staze za moto utrke iznosi 48 motocikla za treninge i 40 za utrke, a kapacitet staze za automobilističke utrke je 40 automobila za treninge i 40 za utrke.

Na stazi se održavaju sljedeća natjecanja:

- Moto utrke Prvenstva Hrvatske, Alpe Adria, Europsko prvenstvo, Svjetsko prvenstvo motocikala s prikolicama (dva do tri puta godišnje),
- Auto utrke – Prvenstvo Hrvatske i CEZ (Centralno europska zona).

Uz utrke i natjecanja održavaju se i razni treninzi za vozače, škola sigurne vožnje za motore dok su termini za građanstvo ili lokalno stanovništvo, odnosno za amaterske vozače i ljubitelje motorsporta, ograničeni, što predstavlja dodatni potencijal za razvoj, premda sportske utrke i testiranja vozila imaju prioritet.

Automotodrom Grobnik jedan je od sportskih objekata na području općine Čavle koji ima svoju prepoznatljivost u široj regiji.

U 2024. godini održano je 258 dana sportskih auto i moto manifestacija. Automotodrom ispunjava međunarodne i nacionalne standarde koje nalažu FIA (Fédération Internationale de l'Automobile), FIM (Fédération Internationale de Motocyclisme), FIM Europe, HAKS (Hrvatski auto i karting savez) i HMS (Hrvatski motociklistički savez) te se sve licence kontinuirano obnavljaju.

Od 2021. do 2024. godine ulaganja Automotodroma pretežito su bila usmjerena na infrastrukturu koja je direktno povezana s natjecanjima, poput sanacije staza, ugradnje ograda, opreme za race control i slično, u cilju osiguranja kvalitete natjecanja i sigurnost sudionika. Ipak, izostanak ulaganja u sadržaje za posjetitelje i turiste može značiti propuštenu priliku za privlačenje šire publike i povećanje prihoda od turizma.

Ako je cilj povećati atraktivnost događaja i staze za širu javnost, bilo bi korisno razmotriti buduća ulaganja u sadržaje poput tribina, ugostiteljskih objekata, prostora za obitelj, turističke informacije i druge usluge za posjetitelje.

Sportski aerodrom

Sportski aerodrom smješten je neposredno uz Automotodrom Grobnik na području naselja Soboli na 300 m.n.m., a koriste ga lokalni aeroklubovi. Staza je predviđena za dnevno letenje. Duljina piste iznosi 1.600 m, a širina 30 m asfaltne podloge.

Na aerodromu djeluje pet zrakoplovnih klubova ujedinjenih u Zrakoplovno društvo "Kрила Kvarnera": Zrakoplovno društvo "Kрила Kvarnera" krovna je organizacija koja upravlja aerodromom. U sklopu aerodroma je hangar u kojem je moguće smjestiti zrakoplove klubova koji djeluju na aerodromu i zrakoplove posjetitelja. Na aerodromu je također dostupno i zrakoplovno gorivo.

Tu djeluju još i Padobranski klub "Kрила Kvarnera" jedan od najtrofejnijih padobranskih klubova u Republici Hrvatskoj te dugogodišnji organizator europskih padobranskih kupova, Jedričarski klub "Kрила Kvarnera" jedan od najstarijih takvih klubova u Hrvatskoj. Klub posjeduje tri jedrilice i jedan zrakoplov za vuču jedrilica. Zbog geografskih ograničenja, tj. nemogućnosti prevaljivanja velikih udaljenosti, klub je prvenstveno orijentiran na obuku pilota jedrilica. Zrakoplovi su prilagođeni za sve vrste obuke, od osnovne u dvosjednoj jedrilici do napredne obuke za natjecatelje u klupskoj jedrilici, Pilotski klub "Kрила Kvarnera" posjeduje četiri zrakoplova tipa Cessna koji su pogodni za panoramsko letenje kao i za snimanje iz zraka, Klub za slobodno letenje "Kрила Kvarnera" organizira letenje zmajevima te obuku za zmajarenje. U sklopu aerodroma napravljen je poseban poligon za

obuku zmajara. Letove započinju s obližnjih brda a moguće je i letenje aerzapregom sa samog aerodroma te Klub za samogradnju "Krila Kvarnera" .

Okviran broj panoramskih letova od 2022.-2024. bilo je 350, a uključuje nekomercijalne letove, kružne letove sa povratkom na mjesto polaska.

Prvi hrvatski muzej trkaćih oltimera

U Općini Čavle od 2022. godine otvoren je i Prvi hrvatski muzej trkaćih oltimera, jedinstvena kulturno-turistička atrakcija koja ima značajan doprinos očuvanju povijesti automobilizma i moto-sporta u Hrvatskoj. Muzej trkaćih oldtimera čuva naslijeđe auto-moto sporta u Hrvatskoj, predstavljajući povijesne trkaće automobile, motocikle i prateću opremu, izložbeni eksponati omogućuju posjetiteljima uvid u tehnički razvoj trkaćih vozila i povijest utrka na lokalnoj, nacionalnoj i međunarodnoj razini, blizina Automotodroma čini lokaciju muzeja savršenom za privlačenje ljubitelja automobilizma te osim navedenog muzej doprinosi obrazovanju mlađih generacija i popularizaciji tehničkih znanosti kroz edukativne programe, radionice i prezentacije. Kao jedinstvena atrakcija, muzej privlači domaće i strane posjetitelje, ljubitelje oldtimera i tehničke kulture, povećavajući turističku ponudu općine Čavle.

U posljednje tri godine rada, imaju regularnih 300 posjetitelja godišnje, posjeta po eventima (radionice/edukacije) oko 3.500, 20 noćenja godišnje zbog posjete Muzeju te dodatno u svojoj ponudi imaju i vožnju Platak experience (kategorizirana kao high class ponuda Muzeja) kojih u prosjeku imaju 10 godišnje.

Sportska dvorana Mavrinci i ostali sportski objekti

Sportska dvorana Mavrinci raspolaže sa zatvorenom dvoranom s tribinama kapaciteta od 620 gledatelja. Dvorana ima mogućnost razdvajanja na tri borilišta. Ima 12 svlačionica, fitness, poslovne prostore, spremišta te sadržaje i prostor ugostiteljske namjene. Kapacitet parkirališta je za 35 mjesta, a po potrebi se otvara i pomoćno igralište NK Grobničana za prihvata više vozila. Sportska dvorana Mavrinci domaćin je čestih sportskih turnira i natjecanja u raznim sportovima.

Teren NK Grobničan nalazi se nedaleko od Sportske dvorane Mavrinci, a sastoji se od glavnog i pomoćnog igrališta s tribinama. Tribine mogu primiti 2.500 gledatelja sa 700 natkrivenih mjesta.

U centru Čavala nalazi se otvoreno igralište „Jama“ s oznakama sportskih terena za nogomet i košarku, a koriste ga mnogi klubovi, rekreativci i djeca s područja općine Čavle.

Na području općine Čavle djeluje i privatni Sportski centar „Start fun“ koji raspolaže s vanjskim terenima za mali nogomet i paddel i unutarnjim terenima za mali nogomet, squash, polivalentnom dvoranom i igraonicom za djecu.

U novom naselju Mavrinci – Baćina nalaze se igrališta za mali nogomet i košarku.

Na području Općine izgrađeno je osam boćališta, a u naselju Buzdohanj smještena je Boćarska dvorana Hrastenica-dvorana za boćanje s tribinama za 200 gledatelja kao i vanjsko igralište za košarku.

Neke od sportskih manifestacija koje se održavaju na području općine: Međunarodna utrka skijaškog trčanja Platak Open 16 – Žiletov memorijal, Svjetski padobranski kup – Aerodrom Grobnik, Svjetsko prvenstvo prikoličara – Automotodrom Grobnik, Grobnik outdoor weekend, Sportsko i Vertikalno lice Platka, Zimska liga trčanja, WRC Croatia Rally.

Događaji i manifestacije

Događaji i manifestacije Općine Čavle povezani su s bogatom kulturno povijesnom tradicijom i sportom. Tu se iz 2024.godine ističu: Kobasica Open, Diže se zvonac, Zimska liga trčanja, mesopusni dani va Općini Čavle i va Gradu Grobniku, Carnival snowboard session, Ski bike Euro Cup Series, Maškarani tanci, 10. Grobnički maškarani autorally, Uskrni samanj, Frankopanski Uskrs u Kaštelu, WRC Croatia Rally, Frankopanski krug, Filipja, Craf fest Grobnik, Hodeć do Grada Grobnika, Eko Magični šešir, Pohod na Snježnik, Grobnik outdoor vikend, Malonogometni turnir Jama, Festival teatra Čavle-Omišalj, Festival palente i sira, Veliki Castrum, LP Rock, Povijesna šetnja „Mlikaričina staza“, Trk u šumu, Poezija i zvezde va Kaštelu, Ono sve što znaš o meni, Dan vina, Slikanje i vino, Sportsko lice Platka, Bartojski kotlić, Bartoja, Vertikalno lice Platka, Miss Business, Turnir briškule i trešeta & Mora japoneze, Grobnik Open Ski Roll Cup „Žiletov memorijal“, Dan otvorenih vrata i air show, Bajkoteka, Grobnička jesen, Radionica Mame Koze, Canihike lice Platka, Darovani, Đurđa & Franko:4 sprovoda i vjenčanje, Puti po kih su mlkarice Riku othranile, 2. Supertikva fest, Pekmezijada, Stand up show Goran Vinčić, Soareja u Gradu, Znanstveni skup, Svečanost Mjeseca hrvatske knjige, Restrospektivna izložba Galerije suvremene likovne umjetnosti Grobnik, Dječje predstave, Dom malih vilenjaka, Božićna bajka u Kaštelu, Božićni koncert LG Marinići, Izložba Tako se voli Rika, Božićna šetnja na Radeševo.

Navedene manifestacije/događaji su u organizaciji/suorganizaciji i podršci Turističke zajednice Čavle, zajedno s drugim partnerima te ne pokazuju točan broj svih manifestacija koje se održavaju u Općini Čavle.

Mnoge udruge, sportski klubovi i dr. održavaju razne druge događaje na lokacijama diljem općine Čavle.

Prema navedenim manifestacijama, otprilike 37% manifestacija se održava u Kaštelu Grad Grobnik, oko 19% u Domu kulture, 14% na Platku i 30% na ostalim lokalitetima. Događaji i manifestacije se promoviraju putem više kanala, ovisno o potrebi. Najčešće su to plakati, članci u časopisima ili novinama, te društvene mreže, web stranica i radio.

2.2.5. Analiza stanja digitalizacije

Digitalizacija općine Čavle važna je za poboljšanje turističke ponude, promociju lokalnih atrakcija i unapređenje korisničkog iskustva posjetitelja. Iako je Čavle manja općina, digitalna transformacija može igrati značajnu ulogu u privlačenju turista i unapređenju usluga.

2.2.5.1. Infrastruktura digitalne tehnologije

Besplatan pristup internetu je omogućen na javnim površinama na lokacijama Doma kulture Čavle, Općine Čavle i Sportske dvorane Mavrinci. Nastavlja se pružanje usluge besplatnog interneta na javnim površinama što predstavlja važan korak prema poboljšanju kvalitete života građana i unapređenju turističke ponude. Osim za poboljšanje turističkog iskustva, besplatan Internet osigurava i lokalnom stanovništvu pristup digitalnim uslugama.

Cijelo područje općine je pokriveno mobilnom mrežom, iako je dostupnost većih brzina ovisna o tipu mobilnog uređaja, tarifnom modelu, razini signala, te trenutnoj prometnoj opterećenosti mobilne mreže. Također, za određena dislocirana područja signal mobilne mreže je slab.

Web stranica TZO Čavle ocijenjena je kao dobra jer zadovoljava kriterije koje doprinose pozitivnom korisničkom iskustvu i promoviranju turističke ponude:

- Jasnoća i preglednost sadržaja-Stranica ima logičnu navigaciju koja posjetiteljima omogućava lako pronalaženje informacija o atrakcijama, smještaju, događanjima i aktivnostima, Informacije su jasno razvrstane po kategorijama kao što su :što raditi, događanja, gastronomija i smještaj.
- Dostupnost na više jezika-stranica je prilagođena domaćim i stranim turistima, pružajući informacije na hrvatskom i engleskom jeziku.
- Sveobuhvatne informacije: Sadrži detaljne opise lokalnih atrakcija (Platak, Muzej trkaćih oldtimera,), povijesnih znamenitosti, kulturnih događaja i prirodnih ljepota.
- Događanja i novosti: Ažurirana je s najnovijim događanjima, manifestacijama i važnim obavijestima.
- Lokalne preporuke: Pruža informacije o restoranima, lokalnim proizvodima i mogućnostima za rekreaciju.
- Tehnička kvaliteta-stranica se brzo učitava, pružajući neometano iskustvo korisnicima.
- Vizualni dojam-stranica koristi atraktivne i profesionalne slike koje vjerno prikazuju ljepote lokacije Općine Čavle.
- Video sadržaj-stranica uključuje video zapise što dodatno doprinosi privlačnosti i promociji.
- Povezanost s društvenim mrežama: Stranica ima poveznice na aktivne profile TZO Čavle na Facebooku, Instagramu i drugim mrežama.
- Isticanje posebnosti i lokalni identitet: stranica promovira jedinstvene značajke općine Čavle, naglašava autentičnost destinacije kroz priče, lokalne proizvode i tradiciju.
- Redovito ažuriranje-stranica se redovito ažurira s novim informacijama, što pokazuje da TZO aktivno radi na promicanju općine.
- Interaktivni kalendar: Omogućuje pregled nadolazećih događanja i aktivnosti.
- Pristup informacijama za sve: Stranica je dizajnirana tako da je dostupna i osobama s posebnim potrebama.
- Jasan kontakt: Posjetiteljima je lako pronaći kontakt informacije za dodatne upite.

Određeni lokalni pružatelji usluga, poglavito oni koji nude smještaj, integrirani su u digitalne platforme, kao što su online rezervacijski sustavi dok većina posluje na način da zainteresirane strane šalju upit email-om i provjere dostupnost. Mali broj koristi i uslugu agencija u posredovanju tipa Novasol i sl.

Osim smještaja, korištenje digitalnih usluga u turizmu na području Općine Čavle je ograničeno:

- ne postoje rezervacijski sustav za događanje i manifestacije, što je i logično kada iste organizira TZO Čavle i one su besplatne za sve posjetitelja. U slučaju plaćenih manifestacija, najviše kada je u pitanju prodaja ulaznica za kazališne predstave ili sl., omogućena je kupnja preko digitalnih platformi tipa mojekarte.hr ili sl.
- za lokaciju Platak-postoji web stranica koja pruža sveobuhvatne informacije o ponudi i aktivnostima tijekom cijele godine, ažurirani su podaci o stanju skijaških staza, te dostupnosti sadržaja, pruža informacije o cijenama za različite usluge, navedeno je da se može kupiti i online karta, ali usluga nije dostupna.
- Lokalni ugostitelji koji pružaju uslugu hrane i pića većinom imaju svoju web stranicu s ponudom i informacijama bitnim za gosta, dok neki imaju i facebook stranicu s informacijama o dnevnim jelovnicima i sl. Facebook stranice u pravilu su češće ažurirane u odnosu na web stranice.
- Za lokaciju Automotodroma Grobnik-web stranica pruža sveobuhvatne informacije o stazi, nadolazećim događanjima, rezultatima utrka te dodatnim uslugama poput restorana i smještaja. Stranica je pregledna i redovito ažurirana, što posjetiteljima omogućuje jednostavan pristup potrebnim informacijama, povezana je s društvenim mrežama. Također, putem webshopa pruža se mogućnost kupnje ulaznica online, no usluga nije dostupna te su prikazani neažurirani podaci (trke)
- Sportski aerodrom Grobnik-nema vlastitu službenu web stranicu. Međutim, na Aerodromu Grobnik djeluju različiti zrakoplovni klubovi koji imaju svoje web stranice i pružaju informacije o svojim aktivnostima

2.2.5.2.Sigurnost i privatnost

Svim pružateljima usluge smještaja dostavljene su višejezične obavijesti u vezi prikupljanja osobnih podataka radi evidentiranja turista u sustavu eVisitor. S obzirom da je člankom 5. stavkom 4. Pravilnika o načinu vođenja popisa turista te o obliku i sadržaju obrasca prijave turista turističkoj zajednici propisano da se podaci za prijavu i odjavu turista upisuju na temelju podataka iz osobne iskaznice, odnosno putne ili neke druge isprave o identitetu, turisti su upoznati s činjenicom da su dužni pružatelju usluge smještaja dati na uvid takvu ispravu te pružiti sve druge informacije koje su potrebne za upis podataka, a nisu sadržane u takvoj ispravi. Prikupljeni osobni podaci se sukladno članku 6. Pravilnika o načinu vođenja popisa turista te o obliku i sadržaju obrasca prijave turista turističkoj zajednici pohranjuju na rok od 10 godina.

2.2.6. Analiza stanja pristupačnosti destinacije osobama s posebnim potrebama

Pristupačni turizam za osobe s posebnim potrebama označava turizam prilagođen osobama s različitim vrstama invaliditeta (tjelesnim, senzornim, intelektualnim) te drugim osobama koje se

suočavaju s ograničenjima u kretanju, komunikaciji ili razumijevanju. Cilj je omogućiti im jednako, sigurno i ugodno turističko iskustvo bez prepreka.

Osobe s invaliditetom čine najmanje 15% ukupne svjetske populacije, odnosno 1,2 milijarde ljudi, a 30% ih redovito putuje. Takvi se turisti, ako su zadovoljni, vrlo često vraćaju na provjerena odredišta, u pravilu troše više zbog objektivnih okolnosti i gotovo uvijek putuju u pratnji barem jedne do dvije osobe. Često izbjegavaju velike gužve na vrhuncu sezone i time postaju još zanimljivija ciljana skupina.

Prilagođavanje infrastrukture, odnosno otklanjanje arhitektonskih barijera u prostoru, nije uvijek i svugdje moguće zbog specifičnosti lokacije. Tako recimo na lokaciji Kaštel Grad Grobnik nije omogućen fizički pristup osobama s posebnim potrebama radi povijesne arhitekture. Kaštel Grobnik je povijesna zgrada koja je podložna konzervatorskim uvjetima. Konzervatori i stručnjaci za kulturnu baštinu često se suočavaju s izazovima u modernizaciji takvih objekata bez narušavanja njihove autentičnosti. U Kaštelu se nalaze stepenice, strmi prolazi, kamene staze koje su teško prilagodljive modernim standardima pristupačnosti bez rizika od uništavanja ili oštećenja izvornog dizajna.

Lokacije Doma kulture, Platka, Sportskog aerodroma, Automotodroma Grobnik, Sportskog aerodroma, Sportske dvorane, nogometnog stadiona, boćarske dvorane djelomično su pristupačne za osobe s invaliditetom (najčešće moguć pristup građevini, ali ne i sadržajima unutar građevine).

Slično je i sa ugostiteljskim objektima gdje je pristup objektu djelomično prilagođen za recimo osobu koja se nalazi u invalidskim kolicima.

Od navedenih lokacija jedino se na Platku, Sportskoj dvorani Mavrinci i boćarskoj dvorani Hrastenica nalazi javni wc prilagođen osobama s invaliditetom.

Pomoć osobama s posebnim potrebama u svladavanju fizičkih i drugih prepreka je važna, ali nije uvijek dovoljno rješenje. Ključni cilj pristupačnosti nije samo oslonac na tuđu pomoć, već stvaranje okruženja u kojem osobe s invaliditetom mogu biti što samostalnije.

U Općini su na svim javnim parkiralištima osigurana mjesta za osobe s invaliditetom. Također, dobar primjer pristupačnog turizma je prilagodba mrežne stranice Turističke zajednice slijepim i slabovidnim osobama i osobama s drugim ograničenjima.

1.5. Analiza organiziranosti i dostupnosti usluga u destinaciji

Analiza organiziranosti i dostupnosti usluga u destinaciji Čavle, uz naglasak na različite sektore usluga, pruža uvid u to kako ta destinacija podržava potrebe svojih posjetitelja i lokalnog stanovništva.

Usluge uslužnih djelatnosti u Čavlima uključuju različite poslovne sektore kao što su restorani, iznajmljivači, trgovine, frizeri, kozmetičari, autopraonice, mehaničari, cvjetarne, igraonice za djecu, i druge lokalne usluge koje olakšavaju svakodnevni život i boravak posjetitelja.

Usluge zdravstvene zaštite vrlo su bitan element za turiste i lokalne građane, osobito u hitnim slučajevima. Općina Čavle ima osiguranu osnovnu zdravstvenu zaštitu putem Doma zdravlja te se u centru nalazi ljekarna. U blizini općine, u Gradu Rijeci se nalazi i hitna medicinska pomoć i bolnica te razne specijalizirane poliklinike i ordinacije.

Vjerske zajednice mogu značajno utjecati na društvenu organizaciju u destinaciji. Općina Čavle ima svoju crkvu, koja obično nudi usluge kršćanskih vjerskih obreda i okupljanja vjernika. U manjim zajednicama poput ove, vjerske zajednice često imaju važnu ulogu u zajedničkim aktivnostima i pružanju duhovne podrške.

U općini Čavle djeluje jedan dječji vrtić i osnovna škola. U centru se nalazi i knjižnica čiji fundus raspolaže i knjigama na stranim jezicima.

Općina Čavle poznata je po mnogim udrugama koje se bave društvenim, kulturnim i socijalnim pitanjima te sportom. Aktivnosti ovih udruga usmjerene su na lokalnu zajednicu, a uključuju podršku starijim osobama, djeci, osobama s invaliditetom i drugim ranjivim skupinama. Također, sportske udruge odnosno klubovi organiziraju međunarodne i tuzemne aktivnosti za djecu, mlade i odrasle, promovirajući zdrav način života.

Dostupnost financijskih usluga također je omogućeno i to putem banke koja se nalazi u centru naselja Čavle, bankomata te financijske agencije, čime je olakšan pristup novcu i uslugama povezanim s novcem.

Isto tako, u centru se nalazi i pošta te su dostupni i paketomati.

2.2.7. Analiza stanja i potreba ljudskih potencijala

Na području Primorsko – goranska županije u 2023. godini bilo je ukupno 6.195 nezaposlenih osoba, a na području Općine Čavle ukupno 149 nezaposlenih osoba. Broj nezaposlenih i u PGŽ i u Općini Čavle, kao i u RH je stalno padao u odnosu na 2013. godinu kada je dosegao najvišu razinu nezaposlenih. Međutim, nakon 2019. broj nezaposlenih je u 2020. i 2021. godini rastao što je rezultat krize uzrokovane pandemijom korona virusa, te u 2022. je zabilježen pad nezaposlenih osoba.

Analiza nezaposlenih osoba po spolu ukazuje da je za vrijeme analiziranog razdoblja nešto veći broj nezaposlenih osoba ženskog spola, odnosno 57% u 2023. godini u Općini Čavle, a prema razini obrazovanja najviše je nezaposlenih završilo srednju školu (60% u Općini Čavle), završenu osnovnu ima 18% nezaposlenih u Općini Čavle, a udio nezaposlenih osoba s prvim stupnjem fakulteta, stručnim studijem i višom školom u 2023. godini je 8% u Općini Čavle, dok je nezaposlenih s završenim fakultetom, akademijom, magisterijem ili doktoratom 12%.

U Općini Čavle je najveći broj nezaposlenih u dobi od 55 do 59 godina.

Prema podacima Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje na prostoru Općine Čavle je na dan 30.10. 2024. godine u pravnim i fizičkim osobama bilo zaposleno ukupno 1.653 osoba što je povećanje za 51 osobu u odnosu na isto razdoblje godinu ranije. Najveći broj zaposlenih evidentiran je kod pravnih osoba (cca 77%), potom radnici kod fizičkih osoba (11 %) te obrtnici (12%).

Općina Čavle, smještena u Primorsko-goranskoj županiji, ima specifične potrebe u sektoru turizma koje se odražavaju na najtraženija zanimanja. Iako konkretni podaci za Čavle nisu detaljno dostupni, možemo se osloniti na opće trendove u županiji i specifičnosti same općine.

Prema podacima Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, najtraženija zanimanja u turizmu za 2023. godinu u Primorsko-goranskoj županiji uključuju: kuhari, konobari, recepcioneri, slastičari, barmeni. Ova zanimanja odražavaju osnovne potrebe ugostiteljskih objekata i smještajnih kapaciteta koji čine temelj turističke ponude.

Sezonalnost u zapošljavanju rezultat je kombinacije cjelogodišnje turističke ponude, manjeg oslanjanja na tipična sezonska radna mjesta u turizmu i veće stabilnosti zbog blizine urbanih centara kao što je Rijeka. Time je moguće održati ravnotežu u zapošljavanju, čime se smanjuje sezonalnost, a zaposlenici mogu raditi tijekom cijele godine.

Lokalni razvoj u Čavlima uključuje i druge sektore koji nisu striktno vezani uz turizam, kao što su poljoprivreda, industrija i uslužne djelatnosti, koji mogu pružiti stabilnost u zapošljavanju tijekom cijele godine. Usluge za lokalno stanovništvo (trgovine, zdravstvo, obrazovanje) također smanjuju oslanjanje na turizam kao glavni izvor zapošljavanja.

Čavle su smještene blizu Rijeke, što omogućuje ljudima da radno mjesto i dalje potraže u susjednim urbanim sredinama. Time se smanjuje potreba za privremenim zapošljavanjem koje bi bilo tipično za turističke destinacije koje su udaljenije od većih gradova.

Općine Čavle bilježi porast turističkih dolazaka i manifestacija unatoč ograničenom broju zaposlenih. Samo jedna djelatnica je zaposlena i to direktorica TZO Čavle.

Unatoč ograničenim ljudskim resursima, TZO Čavle uspješno organizira i podržava brojne manifestacije te kontinuirano radi na unapređenju turističke ponude i prepoznatljivosti destinacije.

Međutim, unazad 3 godine nameće se i povećanje zaposlenih za barem jednog djelatnika iz nekoliko razloga:

1. Porast turističkog prometa

- Broj turista i noćenja u Čavlima raste iz godine u godinu.
- Više turista znači više upita, organizacije i potrebe za boljom promocijom destinacije.

2. Povećanje broja manifestacija

- Organizacija događanja zahtijeva više logistike i koordinacije.
- Trenutni kapacitet s jednim zaposlenikom nije dovoljan za kvalitetnu pripremu i provedbu svih aktivnosti.

3. Povećanje marketinških aktivnosti

- Digitalni marketing, društvene mreže i promocija na turističkim sajmovima važni su za privlačenje posjetitelja.
- Veći tim bi omogućio jači fokus na modernu promociju, suradnju s influencerima i bolju vidljivost na tržištu.

4. Razvoj novih turističkih proizvoda

- Čavle imaju veliki potencijal za sportski, kulturni i avanturistički turizam
- Dodatni zaposlenici omogućili bi razvoj novih ponuda i bolju suradnju s lokalnim poduzetnicima.

5. Povećanje administrativnih obaveza

- Rastući broj posjetitelja i manifestacija znači više administracije, prijave, dozvola i financijskog planiranja.

Trenutno, jedan zaposlenik mora pokriti sve segmente rada, što otežava efikasnost. Ulaganje u dodatne zaposlenike omogućilo bi održivi rast turizma u Čavlima i bolje iskorištavanje postojećih potencijala.

2.2.8. Analiza komunikacijskih aktivnosti

Komunikacijske aktivnosti na području turizma u općini Čavle omogućuje uvid u način na koji se destinacija promovira, komunicira sa stanovništvom i posjetiteljima, te koje kanale i strategije koristi kako bi poboljšala svoju vidljivost i potakla turistički razvoj.

Navedene komunikacijske aktivnosti možemo podijeliti na:

1. Digitalna prisutnost i online komunikacija

- Web stranica: Općina Čavle odnosno TZO Čavle, kao i većina manjih destinacija ima web stranicu na kojoj su osnovne informacije o destinaciji, turističkoj ponudi, smještajnim kapacitetima, aktivnostima i događanjima.

U razdoblju prosinac 2024/siječanj 2025 web stranica TZO Čavle bilježi 3.235 posjeta, dok su najposjećenije kartice na web stranici u tom periodu bile: Događanja, 11. Grobnički maškarani auto rally, Kaštel Grad Grobnik, Smještaj, Grobnički dondolaši, Aerodrom Grobnik, Maškarani tanci, Mali dom Sušak, Palenta kompirica, Grobnički sir.

- Mobilna aplikacija-TZO Čavle ima mobilnu aplikaciju GUIDE for YOU, koja je namijenjena prvenstveno turistima kao krajnjim korisnicima, ali i drugim dionicima u turizmu sa ciljem jednostavnog pristupa informacijama od njihovog interesa, kako na području lokalne zajednice tako i mnogo šire.

- Društvene mreže: Za potrebe komunikacije s ciljnim skupinama koriste se društvene mreže (Facebook, Instagram, Youtube). Općina Čavle svoje aktivnosti promovira putem naziva „Visit Čavle-Grobnik“ ili „VisitGrobnik“. Riječ "visit" postala je popularna u turizmu, posebno u nazivima društvenih mreža i web stranica općina, gradova i turističkih organizacija jer omogućava destinacijama da se povežu s globalnim trendovima u turizmu obzirom da se turizam diljem svijeta promovira kroz slične pristupe. To stvara unificirani i prepoznatljiv identitet na međunarodnim tržištima. Fotografije i video zapisi na društvenim mrežama privlače veći broj aktivnih posjetitelja.

Broj pratitelja na facebook stranici je 6.463, na instagramu 1.224, a na youtube kanalu 3

- Kampanje i online oglasi: TZO koristi plaćeno oglašavanje putem društvenih mreža za manifestacije i događaje.

2. Suradnja s turističkim agencijama, zajednicama i partnerima

- TZO Čavle surađuje s TZ Kvarner u zajedničkim „avio-oglašavanjima“-oglašavanje destinacije na aerodromu na otoku Krku kao i ostala udružena oglašavanja (Putevima Frankopana i sl.). Trenutno ne surađuje s turističkim agencijama.

3. Prisutnost na turističkim sajmovima i događanjima

- Na raznim inozemnim sajmovima na kojima se prezentira TZ Rijeka i TZ Kvarner promovira se turistička ponuda čitavog Kvarnera pa tako i specifičnosti destinacije Čavle. TZO Čavle sudjeluje na lokalnim sajmovima.

4. Tisak i mediji: Lokalni i regionalni mediji (novine, radio stanice) također igraju važnu ulogu u informiranju lokalne zajednice i turista o novim turističkim atrakcijama, manifestacijama i

dogadanjima u općini te se putem istih promoviraju događaji i manifestacije koje organizira TZO Čavle. U prostoriji TZO Čavle nalazi se karta općine Čavle s označenim turističkim atrakcijama, zatim karta biciklističkih i pješačkih staza (navede karte potrebno je revidirati). U promoviranju destinacije povremeno se koriste i jumbo plakati i billboard plakati, kao i oglašavanje putem led ekrana na frekventnim pozicijama (benzinske postaje i sl.)

- Volonterske i društvene aktivnosti-u organizaciji manifestacija/događanja sudjeluju i razni volonteri (od studenata do starije populacije) čime se stvara i veća povezanost s lokalnim stanovništvom, jača komunikacija i izravni kontakt s posjetiteljima.

5. Pristupačnost i inkluzivnost komunikacije

- Sadržaji na web stranici i mobilnoj aplikaciji pristupačni su za osobe s invaliditetom
- Jezici: Osim hrvatskog, pružene su i informacije na engleskom jeziku.

Komunikacijske aktivnosti u općini Čavle u turizmu uključuju sve kanale komunikacije, od tradicionalnih do digitalnih. Trenutno najučinkovitiji oblik komuniciranja je putem online kanala prvenstveno zbog globalnog dosega i širokog spektra korisnika te nižih troškova.

2.2.9. Analiza konkurencije

Općina Čavle, ima specifičnu poziciju između urbanog područja Rijeke i prirodnih atrakcija Gorskog kotara. Njena turistička ponuda temelji se na outdoor turizmu (Platak, Aerodrom), kulturno-povijesnoj baštini i manifestacijama.

Općina Čavle promatrana je u odnosu na konkurentski krug turističkih destinacija: Gorski kotar (Delnice, Fužine, Čabar) – jaka konkurencija u outdoor i planinskom turizmu s naglaskom na ekoturizam i zdravlje, zatim Općina Jelenje-outdoor turizam, Grad Kastav – kulturni i outdoor turizam, s jakim brendom u segmentu manifestacija i eno-gastronomije, Grad Bakar-povijesno kulturna i pomorska baština, Općina Viškovo-outdoor turizam, pusne manifestacije i baština.

Svaka od navedenih turističkih destinacija izdvaja se po elementima prepoznatljivosti.

U pogledu statistike, broj postelja te dolazaka i noćenja turista, u sljedećoj tablici nalazi se pregled za 2023. godinu:

Tablica 6: Broj postelja, dolazaka i noćenja turista na konkurentskim lokacijama, u 2023. godini

	Broj postelja	Dolasci	Noćenja	Prosječna duljina boravka
Općina Čavle	420	4370	14085	3,2
Općina Jelenje	183	2606	9543	3,7
Grad Kastav	714	9549	41520	4,3
Grad Čabar	245	1502	4298	2,9

Grad Delnice	716	11248	28780	2,6
Općina Fužine	671	12608	33590	2,7
Općina Viškovo	389	4585	23691	5,2
Grad Bakar	372	3845	23869	6,2

Izvor: DZS 2025.

Čavle ima 420 postelja, što je više od Jelenja, Čabra, Viškova i Bakra, ali manje od Kastva, Delnica i Fužina. Delnice i Fužine imaju najveće kapacitete, što je povezano s većom razvijenošću turizma i duljim boravcima gostiju. Grad Kastav prednjači u urbanom segmentu, dok su Delnice i Fužine lideri u prirodnom i outdoor turizmu.

Najveći broj dolazaka bilježe Delnice (11.248) i Fužine (12.608), što potvrđuje njihovu poziciju najrazvijenijih turističkih destinacija u promatranim lokacijama. Čavle je u sredini ljestvice po dolascima (4.370), ispred Jelenja (2.606) i Čabra (1.502), ali znatno ispod Kastva, Delnica i Fužina. Noćenja u Čavlima (14.085) su relativno niska u odnosu na Kastav (41.520), Fužine (33.590) i Delnice (28.780), što sugerira da gosti u Čavlima ostaju kraće nego u konkurentskim destinacijama.

Općina Čavle privlači manje turista i bilježi kraći prosječni boravak. Izazov je stvaranje sadržaja koji bi potaknuli dulji boravak gostiju. Općina Čavle nema jasan turistički identitet jer nije urbana destinacija ni potpuno prirodna destinacija poput one u Gorskom kotaru, što otežava analizu.

2.2.10. Anketni upitnik: Plan upravljanja destinacijom Općine Čavle

U svrhu uključivanja raznih dionika sa područja općine u izradu predmetnog dokumenta, a temeljem Smjernica i uputa za izradu Plana upravljanja destinacijom, proveden je i anketni upitnik s ciljem prikupljanja različitih informacija obzirom na različite potrebe i uloge u cjelokupnom sustavu turizma, a sve u svrhu planiranja mjera i aktivnosti koje će pridonijeti boljem korištenju resursa i upravljanju destinacijom na zadovoljstvo kako turista tako i lokalnog stanovništva te privatnog sektora.

Provedena anketa služi prikupljanju mišljenja, sugestija i prijedloga od lokalnih dionika (stanovnika, poduzetnika, turističkih djelatnika, turista i drugih zainteresiranih strana) kako bi se izradio kvalitetan Plan upravljanja turističkom destinacijom Općine Čavle. Anketa je objavljena na službenim stranicama TZO Čavle, Općine Čavle i putem društvenih mreža, kao i poslana email-om raznim dionicima u turizmu. Zaprimita su 55 odgovora.

Cilj je bio uključiti različite perspektive kako bi se:

- Identificirali ključni problemi i izazovi u turizmu
- Prepoznale prilike za razvoj i poboljšanja
- Planirale konkretne mjere i aktivnosti za održiv razvoj turizma
- Osiguralo zadovoljstvo turista, lokalnog stanovništva i privatnog sektora

Anketa je dizajnirana tako da ju mogu ispuniti i lokalno stanovništvo, i turisti, i posjetitelji jer svaki od tih dionika ima različitu perspektivu i iskustvo s destinacijom. Struktura ankete temelji

se na kvantitativnim i kvalitativnim metodama prikupljanja podataka kako bi se osigurala sveobuhvatna analiza.

Razlozi odabira dionika:

1. Lokalno stanovništvo

- Oni svakodnevno žive u destinaciji i izravno osjete utjecaj turizma (pozitivan i negativan).
- Mogu identificirati probleme koji možda nisu vidljivi turistima (npr. promet, buka, cijene, ekologija).
- Njihovo zadovoljstvo i suradnja ključni su za održivi razvoj turizma.

2. Turisti i posjetitelji

- Oni su krajnji korisnici turističke ponude, pa njihova mišljenja pomažu u procjeni kvalitete usluge, atrakcija i infrastrukture.
- Njihova iskustva mogu pokazati što ih privlači, a što im nedostaje u destinaciji.
- Povratne informacije pomažu u planiranju budućih poboljšanja.

3. Bolje upravljanje destinacijom

- Kombinacijom različitih mišljenja dobiva se sveobuhvatna slika o turizmu u općini Čavle.
- To omogućuje bolje planiranje mjera koje će istovremeno poboljšati kvalitetu života mještana i iskustvo posjetitelja.
- Pomaže u postavljanju prioriteta za buduće investicije i projekte.
-

Anketa je osmišljena kao istraživački instrument za prikupljanje podataka od različitih dionika o percepciji i upravljanju turizmom u Općini Čavle.

Uzorak i ispitanici

Anketa je bila otvorenog tipa i mogla ju je ispuniti široka populacija:

- Lokalno stanovništvo – trajni stanovnici općine Čavle
- Turisti – posjetitelji koji borave određeno vrijeme u destinaciji
- Izletnici – jednodnevni posjetitelji bez noćenja

Ovakav pristup omogućava raznolike perspektive i daje sveobuhvatniji uvid u turizam na području općine.

Struktura ankete

Anketa je podijeljena u tematske cjeline koje pokrivaju važne aspekte turizma i života u destinaciji i to

-Opći podaci o ispitaniku (dob, obrazovanje, mjesečna primanja)-cilj: Kategorizacija ispitanika i analiza razlika između grupa

-Zadovoljstvo životom u Općini Čavle-pitanja o općem zadovoljstvu životnim uvjetima

-Percepcija utjecaja turizma-pitanja o pozitivnim i negativnim učincima turizma na gospodarstvo, okoliš, promet, društveni život

-Zadovoljstvo turističkom ponudom-ocjenjivanje elemenata turističke ponude (priroda, manifestacije, gastronomija, smještaj, sport, zabava itd.)

-Problemi u destinaciji-otvorena i zatvorena pitanja o problemima (npr. gužve, buka, smeće, promet)

-podrška razvoju turizma-stavovi o budućim ulaganjima i potencijalnim poboljšanjima

Otvorena pitanja-prijedlozi ispitanika za unapređenje turističke ponude

Tipovi pitanja

Kombinirani su različiti tipovi pitanja kako bi se dobili precizni i detaljni odgovori:

- Likertove skale (1-5) – za mjerenje zadovoljstva i percepcije
- Dihotomna pitanja (Da/Ne) – za jasno definirane stavove
- Višestruki izbor – za identifikaciju problema i prioriteta
- Otvorena pitanja – za dodatne prijedloge ispitanika

Obrada i analiza podataka

Podaci su analizirani kroz:

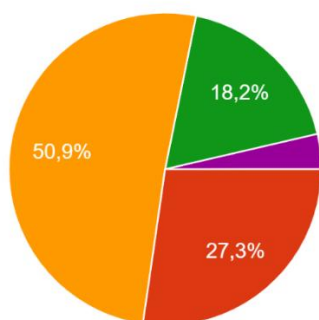
- Deskriptivnu statistiku (postotci, prosječne ocjene)
- Korelacije među varijablama (npr. povezanost zadovoljstva životom i stavova o turizmu)
- Analizu otvorenih odgovora kroz tematske kategorije

Ovakva metodologija omogućava sveobuhvatno sagledavanje turizma iz perspektive svih relevantnih dionika, čime se osigurava donošenje kvalitetnih i informiranih odluka u procesu planiranja i upravljanja destinacijom.

U nastavku je grafički prikaz provedenog anketnog upitnika odnosno rezultati provedenog anketnog upitnika:

Kojoj dobnoj skupini pripadate?

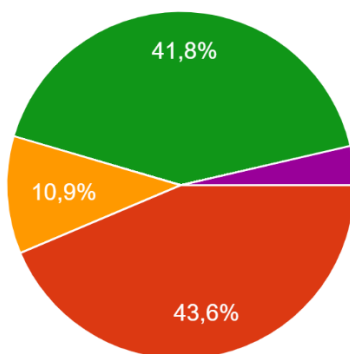
55 odgovora

- 18-25
- 26-35
- 36-50
- 51-64
- 65+

Koji stupanj obrazovanja ste završili?

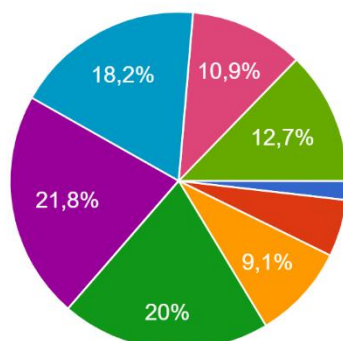
55 odgovora

- Završena osnovna škola
- Završena srednja škola
- Završen stručni studij (u trajanju od tri godine)
- Završen diplomski sveučilišni studij
- Završen poslijediplomski sveučilišni studij

Mjesečna primanja Vašeg kućanstva su:

55 odgovora

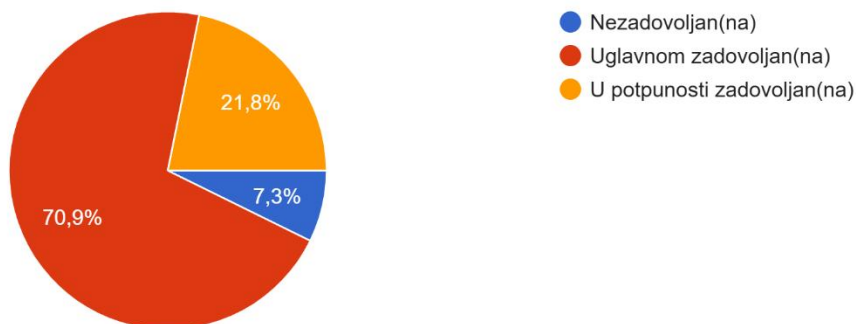

- Do 500 €
- 501-1000 €
- 1001-1500 €
- 1501-2000 €
- 2001-3000 €
- 3001-4000 €
- Više od 4001 €
- Ne znam/ne želim odgovoriti

Sociodemografski profil ispitanika je sljedeći: Većina ispitanika (50,9%) spada u dobnu skupinu između 36-50 godina, zatim 27,3% u skupinu 26-35 godina, nema ispitanika mlađih od 25 godina te dvoje ispitanika koji spadaju u skupinu 65+. 43,6% ispitanika završilo je srednju školu, 41,8% diplomski sveučilišni studij dok su ostali ispitanici završili stručni studij ili poslijediplomski sveučilišni studij. Mjesečna primanja ispitanika-većina ispitanika spada u kategoriju mjesečnih primanja od 1501 do 3000 eur. 18,2% ima primanja između 3001-4000 eur, dok njih 10,9% ima više od 4000 eur.

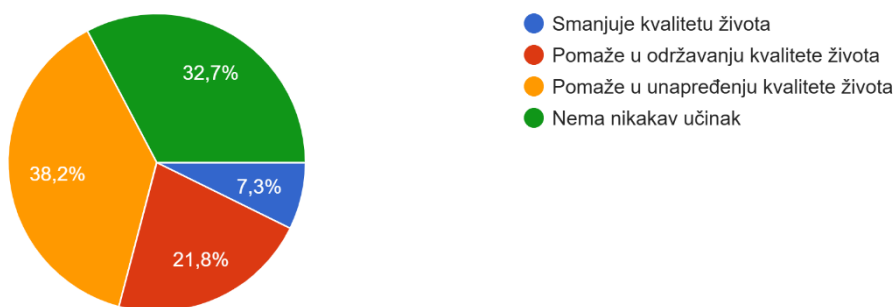
Općenito govoreći, koliko ste trenutno zadovoljni življenjem u Općini Čavle?

55 odgovora

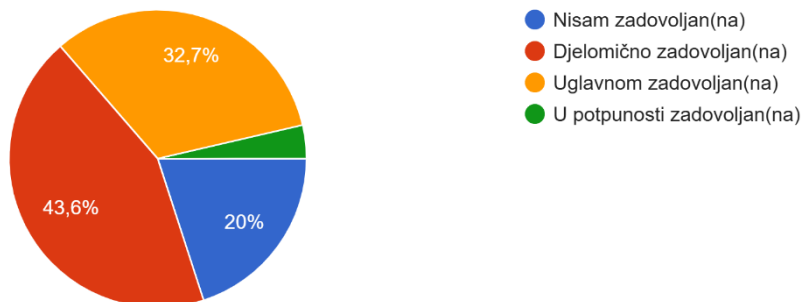
Kako turizam utječe na svakodnevni život u Vašem mjestu – na lokalno gospodarstvo, okoliš, dostupnost javnih sadržaja, sigurnost u mjestu, dr...ne turizma, smatrate li da turizam u Vašem mjestu:

55 odgovora

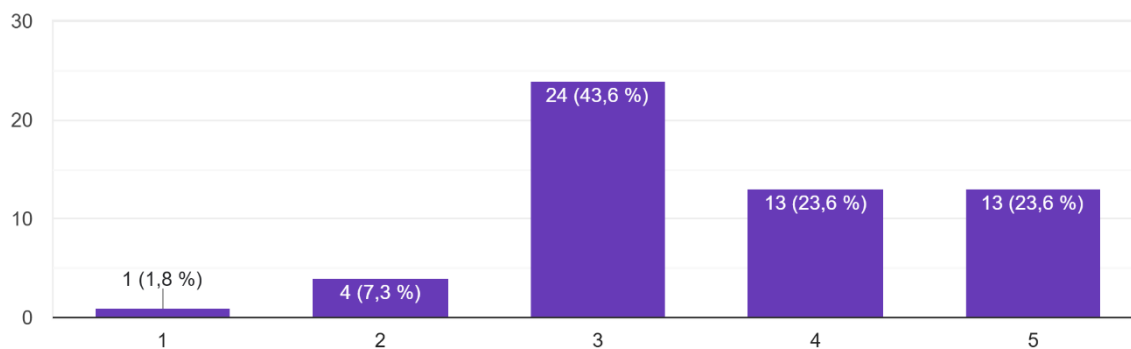
Da li ste zadovoljni turističkom ponudom Vašeg mjesta (obzirom na dostupne turističke resurse)?

55 odgovora

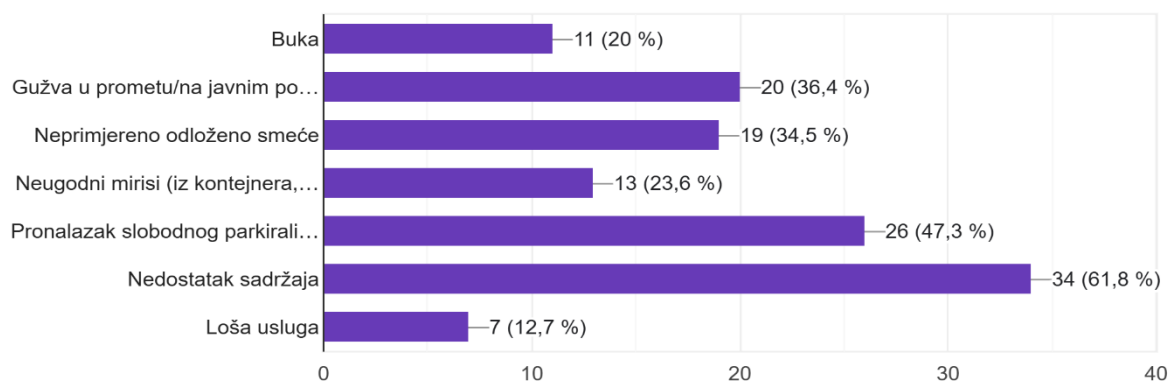
Prema Vašem mišljenju, kako turistički razvoj utječe na duh Vašeg mjesta, na njegovu autentičnost, očuvanje tradicije, običaja i kulture Vašeg mjesta?

55 odgovora

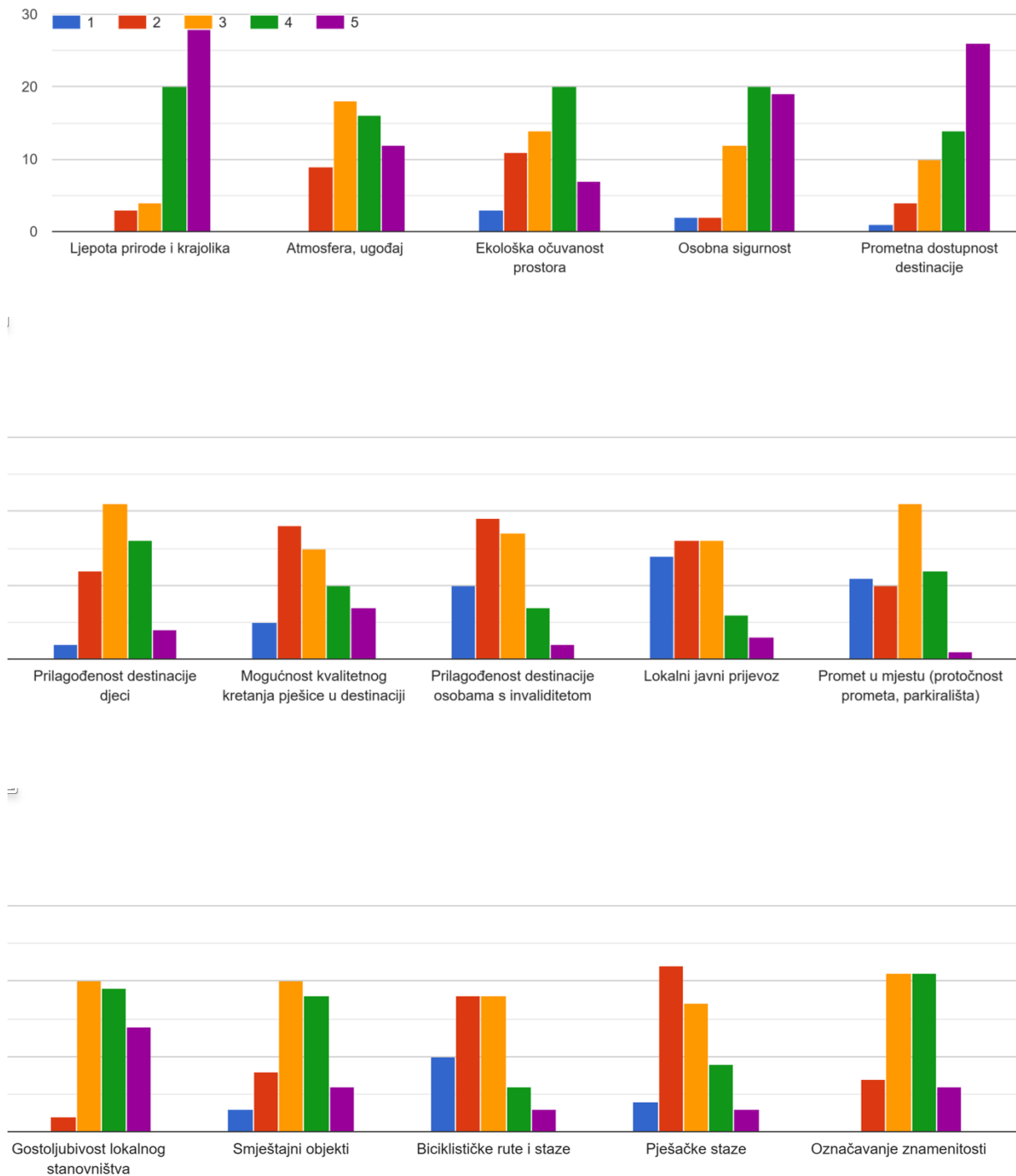

Što Vam od sljedećeg stvara negativnu sliku destinacije i po vama predstavlja problem?

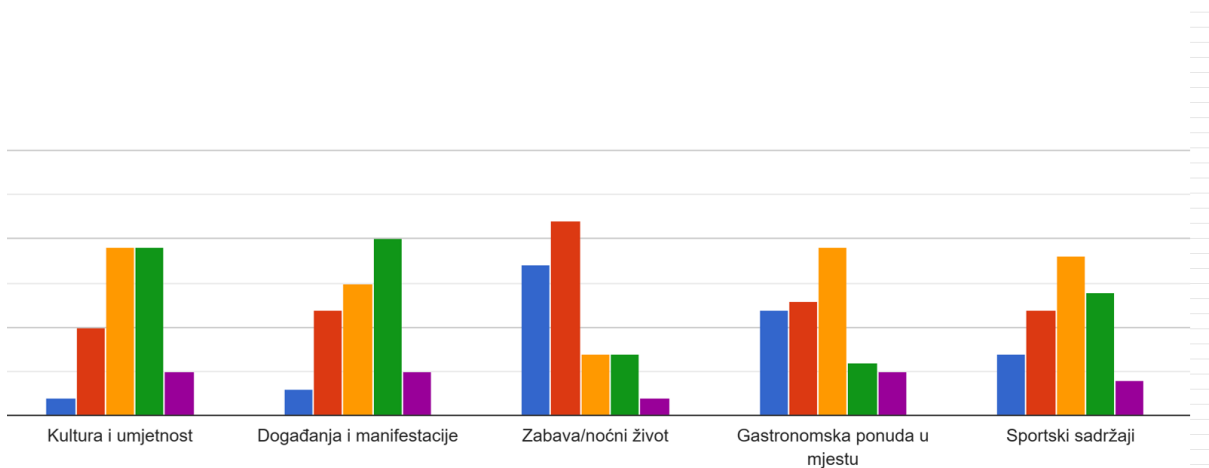
55 odgovora

Molimo Vas da ocijenite elemente turističke ponude Općine Čavle.

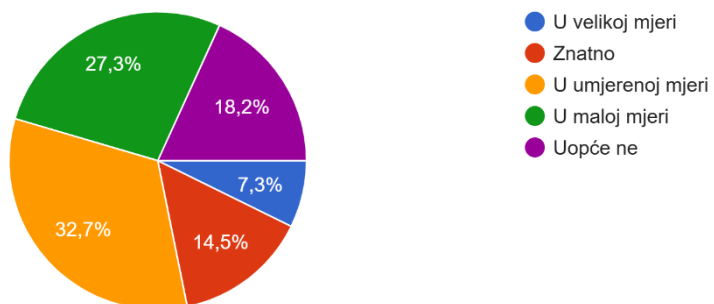

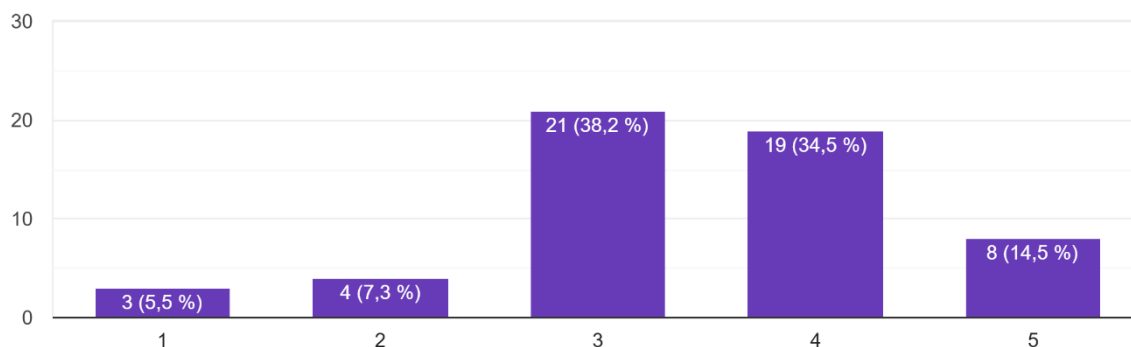
Smatrate li da turizam doprinosi povećanju razine otpada i zagađenja na vašem području?

55 odgovora

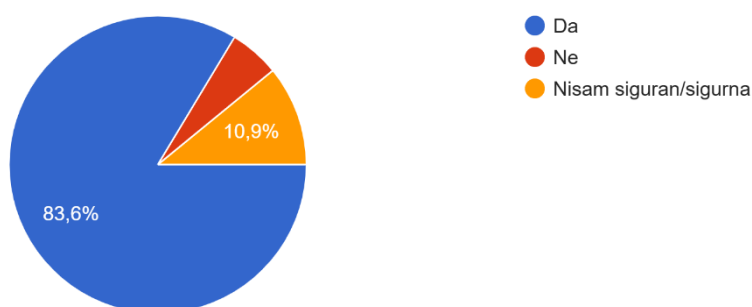
Kako biste ocijenili ljubaznost turista i poštivanje lokalnih običaja?

55 odgovora

Biste li podržali daljnja infrastrukturna ulaganja vezana uz razvoj turizma u Vašoj zajednici?

55 odgovora

Većina ispitanika izrazila je zadovoljstvo životom u općini, pri čemu su najpozitivnije ocijenjeni: Prirodna ljepota i okoliš, Kvaliteta života, Društvena atmosfera. Međutim, manji dio ispitanika istaknuo je probleme vezane uz: Infrastrukturu, Promet i parking, Dostupnost određenih usluga

Percepcija utjecaja turizma na destinaciju:

Pozitivni utjecaji:

- Gospodarski rast kroz povećanu potrošnju i otvaranje radnih mjesta
- Očuvanje kulturne baštine kroz organizaciju događanja i manifestacija
- Razvoj komunalne infrastrukture zahvaljujući prihodima od turizma

Negativni utjecaji:

- Problemi s parkiranjem i prometnim gužvama
- Povećana buka tijekom turističke sezone
- Utjecaj na okoliš, iako većina ispitanika smatra da nije značajan

Zadovoljstvo turističkom ponudom:

Ispitanici su ocijenili različite aspekte turističke ponude:

- Visoko ocijenjeni elementi:
  - Prirodna ljepota destinacije (prosječna ocjena: 4.5/5)
  - Kulturna i sportska događanja (4.2/5)
  - Gastronomska ponuda (4.0/5)
- Niže ocijenjeni elementi:
  - Noćni život (3.0/5)
  - Označavanje turističkih atrakcija (3.2/5)

Identificirani problemi i izazovi:

Ispitanici su kroz otvorena pitanja istaknuli ključne probleme:

- Nedostatak parkirnih mjesta tijekom glavne sezone
- Slaba prometna povezanost određenih dijelova općine
- Nedovoljna promocija lokalnih atrakcija na nacionalnoj razini
- Potrebna bolja regulacija otpada i očuvanje čistoće

Podrška daljnjem razvoju turizma:

Većina ispitanika podržava daljnja ulaganja u turizam, posebno u:

- Unaprjeđenje prometne i komunalne infrastrukture
- Razvoj dodatnih turističkih sadržaja (biciklističke staze, adrenalinski parkovi, kulturne rute)
- Povećanje broja događanja izvan glavne sezone kako bi se potaknula cjelogodišnja turistička aktivnost

Preporuke i prijedlozi

21 ispitanik dao je prijedloge i preporuke. U nastavku je naveden sažetak istih:

1. Potreba za razvojem specifičnih oblika turizma
  - Česti prijedlozi uključuju razvoj aktivnog i avanturističkog turizma, poput biciklističkih i pješačkih staza, te unaprjeđenje sadržaja na Platku tijekom cijele godine.

- Postoji interes za organizaciju dodatnih kulturnih i sportskih događanja te festivala.
2. Unaprjeđenje ugostiteljske ponude
    - Nedostatak kvalitetnih restorana i raznovrsne gastronomske ponude, u centru mjesta, ali i općenito
    - Potreba za promocijom i razvojem autohtonih proizvoda.
  3. Poboljšanje infrastrukture
    - Bolja signalizacija i označavanje biciklističkih i pješačkih staza.
    - Povećanje sigurnosti u prometu, posebno u pogledu pješačkih prijelaza i biciklističkih staza.
    - Uređenje parkirališta i prometne regulacije u centru općine.
    - Povećanje broja dječjih igrališta i rekreacijskih zona.
  4. Interes za jačanjem turističkog identiteta
    - Brendiranje Grobnika kao prepoznatljive destinacije.
    - Bolja povezanost turističkih atrakcija i promocija kulturne baštine.
  5. Marketing i promocija
    - Povećanje marketinških aktivnosti i digitalne promocije destinacije.
    - Organizacija ciljanih turističkih kampanja kako bi se privukli specifični segmenti posjetitelja.
  6. Suradnja lokalnih dionika
    - Poticaj za udruživanje privatnih iznajmljivača i poduzetnika.
    - Organizacija edukacija o turizmu za lokalno stanovništvo radi bolje integracije u turističku ponudu

Na temelju rezultata ankete mogu se izvući sljedeće preporuke:

1. Poboljšati turističku signalizaciju i promociju – jasnije označavanje znamenitosti i poboljšanje informativnih materijala.
2. Ulagati u rješavanje prometnih problema – povećanje kapaciteta parkirališta i razvoj održivih transportnih rješenja.
3. Diversificirati ponudu – razvoj specifičnih oblika turizma (npr. ekoturizam, avanturistički turizam).
4. Očuvati ravnotežu između turizma i kvalitete života stanovnika – mjere za kontrolu buke i otpada.

5. Poticati organizaciju događanja izvan glavne sezone kako bi se osigurao cjelogodišnji turizam.

3. IZVJEŠĆE O ANALIZI STANJA

Ovo izvješće temelji se na Analizi stanja s ciljem identificiranja snaga i slabosti turističke ponude te davanja preporuka za unapređenje. Analiza obuhvaća demografske, ekonomske, infrastrukturne i turističke aspekte razvoja općine.

Pozitivni aspekti turizma u Općini Čavle poglavito se odnose na sljedeće:

- povoljan geografski položaj-blizina urbanog središta Rijeke, autoceste i važnih prometnih koridora
- prirodne ljepote- Platak, Grobničke Alpe, biciklističke i planinarske staze.
- specifične turističke lokacije-Automotodrom Grobnik, Aerodrom Grobnik
- povećanje turističkog prometa – rast dolazaka i noćenja u posljednjim godinama.
- Razvoj smještajnih kapaciteta – povećan broj registriranih apartmana i kuća za odmor
- Kulturna i gastronomska baština – tradicionalna jela poput grobničkog sira i palente kompirice.
- Postojanje različitih manifestacija – kulturne manifestacije, sportski događaji i lokalne fešte.
- Grobnička čakavština kao element kulturnog identiteta

Glavni izazovi i mogućnosti poboljšanja:

- Nedostatak visokokvalitetnog smještaja – dominacija privatnih apartmana i najveći udio nekomercijalnog smještaja, nedostatak hotela i luksuznog smještaja.
- Slaba prepoznatljivost destinacije – nedostatak jasnog brendiranja i marketinških strategija.
- Neiskorišten turistički potencijal Platka – ljetne aktivnosti nedovoljno razvijene.
- Nedovoljna ugostiteljska ponuda – mali broj restorana i nedostatak raznovrsne ponude.
- Prometni problemi – gužve i nedostatak parkirnih mjesta u centru/specifičnim lokacijama
- Sezonalnost turizma – naglasak na ljetnu sezonu, potreba za razvojem cjelogodišnjih aktivnosti.
- Nedovoljna povezanost s industrijskim turizmom – slaba suradnja s poslovnim sektorom i lokalnim proizvođačima.

Na području Općine Čavle smještajnu uslugu čini 420 kreveta i to samo komercijalni dio. Dominira nekomercijalni smještaj s udjelom od 72 %, a radi se o kućama i stanovima za odmor koji se ne iznajmljuju komercijalno gostima niti se u njima obavlja ugostiteljska djelatnost te ih sezonski ili povremeno koriste i u njima noće vlasnici tih objekata, članovi njihovih obitelji, ostala rodbina i prijatelji, a koje je vlasnik obavezan prijaviti i odjaviti turističkoj zajednici općine ili grada. Ova situacija ukazuje na to da je turistička ponuda više usmjerena na privatno korištenje kuća i stanova

za odmor, što može utjecati na kapacitet i oblik turističkog razvoja, a time i na način na koji destinacija komunicira svoju turističku ponudu prema potencijalnim posjetiteljima.

Turistički promet raste svake godine, a u ukupnom prometu više je stranih turista.

U zadnjih nekoliko godina prisutan je povećan broj stranih radnika na području Općine Čavle koji su obvezni se prijaviti u TZ ili MUP na način da dok ne dobiju radnu dozvolu se prijave kao nekomercijalni smještaj u kući stanovnika (maksimalno 3 mjeseca unutar 6 mjeseci jer se podrazumijeva da će u tom periodu dobiti radnu dozvolu odnosno privremeni boravak).

Iako se na prvi pogled može činiti da su njihove aktivnosti vezane uz industrijske sektore ili sezonski rad, njihova prisutnost može donijeti i pozitivne i negativne učinke na turizam (strani radnici često traže privremeni smještaj, što može povećati popunjenost smještajnih kapaciteta, osobito u sezoni kada se smanjuje broj turističkih posjetitelja, mogu doprinijeti produžetku turističke sezone, jer njihova prisutnost nije nužno vezana uz ljeto. Na primjer, ako rade u ugostiteljstvu, građevinskim radovima ili sličnim industrijama, njihova potreba za smještajem može održati tražnju za smještajem tijekom izvansezonskih mjeseci, mogu koristiti lokalne usluge, poput restorana, kafića, trgovina i drugih objekata, što povećava potrošnju i doprinosi ekonomiji turizma, osobito u manjim mjestima. Ako strani radnici potražuju smještaj u određenim područjima, vlasnici smještajnih objekata mogu povećati cijene kako bi zadovoljili njihove potrebe, što može učiniti smještaj manje pristupačnim turistima i dr.)

Ugostiteljsku ponudu Općine Čavle čini 9 ugostiteljskih objekata. Nije razvijen interes za formalnije obroke, dok su brzi obroci i kafići popularniji jer zadovoljavaju svakodnevne i jednostavne prehrabne potrebe usmjerene više prema potrebama lokalnog i okolnog stanovništva nego prema specifičnim potrebama turista. Primjetan je pad proizvodnje autohtonog grobničkog sira (nema proizvođača) što može imati značajan utjecaj na tradiciju i kulturu, jer je ovaj specijalitet dio identiteta destinacije Čavle.

Destinacija Čavle nema službene suvenire što može biti propuštena prilika za promociju lokalne kulture, tradicije i gastronomije. Suvenirni su važan način očuvanja identiteta mjesta, privlačenja turista i podrške lokalnim proizvođačima, a bitno je da su dostupni i na više lokacija.

Od turističkih atrakcija turistima su dobro poznati Automotodrom Grobnik, RSRT Platak, Kaštel Grobnik, Aerodrom Grobnik, Muzej trkaćih automobila te manifestacije poput maškara gdje su aktualni Grobnički dondolaši, Dom kulture kao mjesto održavanja raznih događaja.

Automotodrom Grobnik-fokus je na motosportu kao primarnoj djelatnosti (Grobnik je prvenstveno trkaća staza, a većina prihoda dolazi od organizacije automobilskih i motociklističkih natjecanja i treninga. Prvenstva i kupovi donose financijsku održivost staze). Investicije su često usmjerene na održavanje staze prema zahtjevima FIA i FIM standarda. Ulaganja zadnjih nekoliko godina slabije su orijentirana na infrastrukturu za posjetitelje (uključujući i za osobe sa smanjenom pokretljivošću) u vidu tribina s boljom vidljivošću, poboljšanje pristupnih staza i označenih puteva za pješake, digitalnu infrastrukturu, info-punktove, zabavne i edukativne sadržaje za posjetitelje (uključujući i djecu), ugostiteljske sadržaje, održive sadržaje (vidikovci, zone), promotivne i komercijalne sadržaje.

RSRT Platak- prvenstveno je prepoznatljiv po zimskim sportovima, što je rezultat dugogodišnje tradicije, ulaganja i prilagodbe infrastrukture specifičnim klimatskim uvjetima tog područja. Ipak,

i tijekom ljeta (Planinarenje i trekking, Brdski i cestovni biciklizam) centar nudi određene aktivnosti, iako ih je manje u odnosu na zimske. Područje Platka je, kao i mnoga planinska područja, idealno za zimske aktivnosti zbog snijega i hladnijih temperatura. To prirodno usmjerava razvoj i promociju zimskih sportova i rekreacije. Većina ulaganja, obnove i održavanja turističke infrastrukture dosad je bila usmjerena na skijaške staze, novu žičaru, sustav za zasnježivanje i dr. aktivnosti koje podržavaju zimski turizam. Takva usmjerenost otežava brzi razvoj i prilagodbu infrastrukture za ljetne aktivnosti. Dugogodišnja reputacija i prepoznatljivost kroz zimske sportove/rekreaciju dodatno utječu na percepciju posjetitelja, pa se i razvoj ljetnih aktivnosti doživljava kao sekundaran prioritet., što naravno predstavlja potencijal za razvoj.

Kaštel Grobnik-unatoč svojoj povijesti i kulturnoj baštini suočen je s nekoliko izazova koji doprinose tome da nije prepoznat kao vodeća turistička destinacija u okolici, premda po broju organiziranih radionica prednjači u odnosu na neke druge lokacije. Kaštel Grobnik dosad nije bio u fokusu nacionalnih i međunarodnih marketinških kampanja, što znači da potencijalni strani posjetitelji možda nisu dovoljno informirani o njegovim atrakcijama i ponudama. Posjetitelji su pretežito domaći. Nedovoljno razvijena turistička infrastruktura – poput smještajnih kapaciteta, ugostiteljskih objekata, prometnih veza i turističkih centara – može ograničiti sposobnost destinacije da primi veći broj turista i osigura im kvalitetno iskustvo. U okolici postoji niz mjesta koja su već dobro etablirana na turističkoj karti, bilo zbog prirodnih ljepota, kulturnih manifestacija ili razvijene infrastrukture te ta konkurencija otežava Kaštel Grobniku da se izdvoji i privuče posjetitelje. Iako je zadnjih nekoliko godina povećana turistička ponuda Kaštela u vidu organizacije tematskih manifestacija i sl. postoji rizik da će se privlačiti ista skupina posjetitelja, dok bi prilagođena ponuda mogla zainteresirati i nove segmente, poput obiteljskog turizma, sportskog turizma ili kulturnog turizma. Ulaganja samo u manifestacije/događaje često zanemaruju ostale važne aspekte turističke ponude, poput smještajnih kapaciteta, gastronomije, turističke infrastrukture, i tematskih tura.

Muzej trkaćih oldtimera- unatoč svojoj jedinstvenoj temi i potencijalu za privlačenje specifične skupine posjetitelja, suočava se s nekoliko izazova koji doprinose tome da nije dovoljno prepoznat i istaknut kao turistička atrakcija. Razlozi navedenog mogu se tražiti u ograničenom budžetu i resursima pa tako često Muzeji nemaju dovoljno sredstava za promociju, što ograničava njihovu vidljivost na tržištu, predlaže se promocija i muzeja kao dio šireg turističkog koncepta (povezivanje s Automotodromom i sl.) i integracija u cjelokupnu ponudu destinacije.

Dom kulture Čavle kao postojeće društveno, kulturno središte destinacije ima veliki potencijal kao turistički i kulturni centar, ali zastarjelo unutarne uređenje negativno utječe na njegovu atraktivnost, funkcionalnost i posjećenost. U 2025. godini planirana je rekonstrukcija Doma kulture čime će se omogućiti privlačenje šire publike i bolju integraciju u turističku ponudu regije. Investicije u obnovu prostora, poboljšanje akustike, opremanje dvorane modernom tehnologijom i ugodnije uređenje unaprijediti će doživljaj posjetitelja i potaknuti kulturni turizam u Čavlima.

Sportski objekti kao što je Sportska dvorana Mavrinci i Nogometni stadion Adelija Haramija Beba privlače razna regionalna, nacionalna i međunarodna natjecanja (nogomet, rukomet, košarka, odbojka, borilački sportovi) čime se privlače sportaši, njihovi timovi i pratnja, što povećava broj posjetitelja.

Komunalna, društvena, zdravstvena infrastruktura je zadovoljavajuća- održavane ceste i prometna infrastruktura omogućuju lako dolazak i kretanje unutar mjesta uz manje gužve u „vršnim“satima, problem predstavlja pronalazak slobodnog parkirališnog mjesta što može obeshrabriti posjetitelja na dolazak, javni prostori su održavani, sustavi komunalnih usluga (odvoz smeća, odvodnja, struja) su osigurani što ukazuje na pouzdanost usluge, posjetitelji mogu sudjelovati u raznim lokalnim manifestacijama, kulturnim događanjima i sportskim aktivnostima čime obogaćuju doživljaj destinacije, prisutnost osnovnih zdravstvenih usluga pruža osjećaj sigurnosti za turista.

Trenutno najučinkovitiji oblik komuniciranja je putem online kanala prvenstveno zbog globalnog dosega i širokog spektra korisnika te nižih troškova. Turistička zajednica općine Čavle ima svoju web stranicu, facebook, instagram i youtube. TZO Čavle uspješno promovira destinaciju kroz različite kanale, ali postoji prostor za poboljšanje, posebno u digitalnom marketingu i video sadržaju koji je manje zastupljen (Promo video materijali su ključni za privlačenje turista jer su dinamični i atraktivni. Trenutno je manjak kvalitetnih videozapisa koji bi prikazali destinaciju u najboljem svjetlu).

Uz online aktivnosti, ne zanemaruju se ni offline kanali komunikacije. Događaji i manifestacije se promoviraju putem plakata, članaka u časopisima ili novinama, putem radija ili posebnih emisija.

4.POTENCIJAL ZA RAZVOJ I PODIZANJE KVALITETE TURISTIČKIH PROIZVODA

Potencijal za razvoj turizma i podizanje kvalitete turističkih proizvoda odnosi se na resurse, mogućnosti i uvjete koje neka destinacija ima za razvoj i unapređenje turističke ponude. To uključuje prirodne, kulturne, ekonomske i infrastrukturne čimbenike koji mogu privući veći broj turista i poboljšati kvalitetu turističkog iskustva. U nastavku navodimo najznačajnije turističke proizvode, trenutno stanje i potencijal za razvoj

Turistički proizvod/usluga/resurs: SMJEŠTAJNI KAPACITETI

Trenutno stanje:

- smještajni kapaciteti uglavnom su manji objekti koji nude osnovne sadržaje, pogodnu lokaciju i privatnost
- visok postotak nekomercijalnog smještaja
- zadovoljavajuća ponuda srednje kategoriziranih smještajnih jedinica
- nedostatak visoko kategoriziranih smještajnih jedinica
- nedostatak tematsko opredijeljenog smještaja
- nedostatak hotelskog smještaja
- nedostatak kamping ponude

Potencijal:

- komercijalizacija privatnog smještaja.
- razvoj agroturizma, ruralnog turizma, ekološkog smještaja i luksuznih objekata.
- proširenje smještajnih kapaciteta za sportaše i poslovne turiste.
- tematsko opredjeljenje smještaja (za obitelji, za djecu, pet friendly,...)
- poticanje bed&breakfast ponude
- diversifikacija smještajnih kapaciteta (kamping turizam)

Turistički proizvod/usluga/resurs: UGOSTITELJSKI OBJEKTI

Trenutno stanje:

- orijentiranost na brzu hranu i dnevne marende
- jednolična ponuda (sličan meni u većini restorana/gostiona npr. svi nude iste vrste jela bez autentičnih specijaliteta, nedostatak inovacija u pripremi i prezentaciji hrane i pića)
- neprilagođenost ciljanim skupinama gostiju (npr. nedostatak vegetarijanskih, veganskih ili lokalnih jela).
- ograničeni izbor pića i vinske karte, često bez ponude lokalnih pića
- standardna usluga bez dodatne vrijednosti koja bi privukla goste.
- nedostatak adekvatne radne snage
- nedovoljna promocija kroz moderne kanale (društvene mreže, gastro-turistički event).

Potencijal:

- uvođenje kreativnih jelovnika – klasična jela u modernoj interpretaciji (npr. fusion kuhinja).
- sezonske i tematske gastro manifestacije – vikendi posvećeni određenim jelima (npr. festival grobničkog sira, dani divljači, craft beer event).
- širenje vinske i pivske karte – suradnja s lokalnim proizvođačima
- gastro doživljaji – interaktivna iskustva poput kuhanja s gostima, degustacijski meniji, pairing hrane i pića.
- bolja digitalna promocija – aktivno oglašavanje na društvenim mrežama, suradnja s food blogerima i influencerima
- povezivanje s turizmom – suradnja ugostitelja s planinarskim, sportskim i kulturnim događanjima kako bi se kreirali paket-aranžman

Turistički proizvod/usluga/resurs/atrakcija: RTSC Platak

Trenutno stanje:

- prepoznatljivost po zimskim sportovima
- značajna ulaganja usmjerena na infrastrukturu za skijanje što može predstavljati problem budući visoke temperature i obilne kiše često onemogućuju aktivnosti na snijegu (primjer je sezona 2024/2025, a i neke sezone prije-do trenutka izrade ovog dokumenta skijalište je bilo otvoreno od 24. prosinca 2024. do 5. siječnja 2025., s rekordnom posjećenošću 4. siječnja)
- manjak sadržaja i infrastrukture za ljetne aktivnosti

Potencijal:

- Razvoj ljetnog adrenalinskog i obiteljskog turizma (Alpine coaster – adrenalinska vožnja niz padine Platka, atraktivna tijekom cijele godine, zip-line i adrenalinski park – privlačenje mlađih turista i obitelji kroz avanturističke sadržaje, pump track i MTB staze – ulaganja u biciklističke staze mogu privući aktivne turiste i natjecanja, ljetno sanjkalište – kao alternativa zimskom sanjkalištu, koristi se na umjetnoj podlozi)
- planinarenje, trail trčanje i nordijsko hodanje (bolja signalizacija i označavanje staza – kako bi Platak postao prepoznat kao trail i hiking destinacija, natjecanja i događanja – organizacija maratona, trail utrka i nordijskog hodanja privlači sportaše i rekreativce, edukativne staze – interpretacijski putovi koji povezuju prirodu, kulturu i povijest regije)
- Wellness i opuštajući turizam (spa i wellness zona s pogledom na prirodu, sa saunama i toplim bazenima, odmorišta i vidikovci – uređenje prostora za opuštanje s panoramskim pogledima)

- Kongresni i edukacijski turizam (multifunkcionalni centar— prostor za seminare, kongrese i edukativne radionice, suradnja s fakultetima i školama – organizacija edukacija, ljetnih kampova i radionica u prirodi.
- Razvoj gastronomske ponude (promocija lokalne kuhinje i autohtonih proizvoda)

Turistički proizvod/usluga/resurs/atrakcija: Automotodrom Grobnik

Trenutno stanje:

- usmjerenost većinom na primarnu djelatnost (glavni fokus je na organizaciji nacionalnih i međunarodnih utrka automobila i motocikala različitih kategorija, treninge i obuku)
- najposjećeniji je tijekom utrka, ali broj događanja ovisi o vremenskim uvjetima. S obzirom na to da se većina utrka održava u specifičnim sezonama (proljeće, ljeto), postojanje ovisnosti o vremenskim uvjetima smanjuje potencijal za cjelogodišnji turizam.
- manjak sadržaja za posjetitelje (nedostatak sadržaja koji bi bio zanimljiv za obitelji ili rekreativce poput adrenalinskih vožnji, edukacija za djecu, ili planiranu ponudu za turiste u nepovoljnoj sezoni)
- nepostojanje sadržaja za osobe sa smanjenom pokretljivošću
- nedovoljna povezanost s većim turističkim destinacijama: Automotodrom Grobnik nije dovoljno povezan s drugim većim turističkim destinacijama poput Rijeke ili Opatije, što bi moglo pomoći u širenju njegova dosega i privlačenju turista iz drugih dijelova Hrvatske i svijeta.
- nedovoljna promocija šire turističke ponude: lako se Automotodrom pozicionira kao sportska destinacija, njegova promocija kao cjelogodišnje turističke destinacije (s uključivanjem različitih turističkih aktivnosti i sadržaja) nije dovoljno istaknuta.
- nedostatak ekoloških rješenja: S obzirom na sve veću važnost održivog turizma, Automotodrom Grobnik mogao bi u većoj mjeri implementirati ekološki prihvatljive inicijative. Na primjer, korištenje ekoloških tehnologija za smanjenje emisije ugljičnog dioksida ili reciklažu materijala, što bi moglo pozitivno utjecati na njegov imidž.
- Nedostatak ciljane marketinške kampanje koja bi obuhvatila sve potencijalne tržište, ne samo ljubitelje automobilizma i motociklizma, već i širu javnost, obitelji, turiste zainteresirane za avanturizam ili sportske aktivnosti.

Potencijal:

- proširenje ponude: Uvođenje sadržaja koji nije isključivo vezan uz utrke, poput adrenalinskih vožnji, vožnji za posjetitelje, edukacije djece, suradnja sa školama i sl.
- poboljšanje sadržaja za korisnike i posjetitelje u vidu tribina s boljom vidljivošću za osobe sa smanjenom pokretljivošću, poboljšanje pristupnih staza i označenih puteva za pješake, digitalnu infrastrukturu, info-punktove, zabavne i edukativne sadržaje za posjetitelje (uključujući i djecu), ugostiteljske sadržaje, održive sadržaje (vidikovci, zone), promotivne i komercijalne sadržaje

- ulaganje u održivost: uvođenje ekoloških i održivih inicijativa koje mogu poboljšati ekološki imidž destinacije.
- razvoj marketinške strategije koja se fokusira na online prisutnost putem društvenih mreža, YouTube kanala, influencer marketinga i plaćenih oglasa na društvenim platformama. Redovito objavljivanje sadržaja, poput uzbudljivih snimki utrka, intervjua s vozačima i prilozima o događanjima, može potaknuti interes.
- suradnja s turističkim i sportskim agencijama: Aktivno uključiti Automotodrom u paket ponude s drugim lokalnim destinacijama i atrakcijama, kako bi se povećao broj posjetitelja koji dolaze u regiju.
- organizacija međunarodnih događanja: Osim domaćih utrka, Automotodrom Grobnik mogao bi organizirati događanja koja privlače strane turiste, poput auto-turističkih sajмова, inovativnih utrka, ili driftanja.
- razvoj i promocija novih sadržaja

Turistički proizvod/usluga/resurs/atrakcija: Kaštel Grobnik

Trenutno stanje:

- Obnova Kaštela Grobnik u proteklim godinama svakako predstavlja veliki korak prema njegovom turističkom i kulturnom razvoju, no jasno je da još uvijek postoji potreba za dodatnim ulaganjima kako bi se ostvario njegov puni potencijal-postoje elementi koji zahtijevaju daljnju restauraciju
- Striktne konzervatorske smjernice i zakoni u određenim prostorima nisu uvijek dovoljno jasni što onemogućava/usporava adaptaciju/obnovu
- Prisutan je veliki broj događanja u kaštelu Grobnik u posljednje 2 godine; kulturne, dječje, izložbe i sl.
- Posjetitelji su pretežito domaći turisti ili lokalno stanovništvo
- Uspostavljena je suradnja sa školama i vrtićima
- Realiziran Interpretacijski centar Grobnik povezan s drugih 16 kaštela, utvrđenih gradova i dvoraca u okolici koji zajednički čine rutu „Putevima Frankopana“
- Realiziran multimedijalni vodič koji prikazuje šetnju kaštelom te prikaz povijesti i zanimljivosti Kaštela kroz audio teme ilustrirane slikom, videom, prikazom proširene virtualne stvarnosti, 3D mappingom na zidovima i stropu-postoje tehnički problemi s opremom te sam vodič nije u 100%-tnoj funkciji što značajno može utjecati na kvalitetu turističkog iskustva i time smanjiti broj posjetitelja.
- Zaposlen voditelj Multimedijalnog centra Grobnik čime se omogućila koordinacija raznih aktivnosti, povećanje broja događaja, ažurnost i prilagođenost različitim ciljanim skupinama
- Nepostojanje ugostiteljskog objekta u kaštelu/neposrednoj blizini Kaštela može smanjiti turističko iskustvo i doživljaj
- U okolici postoji niz mjesta koja su već dobro etablirana na turističkoj karti, bilo zbog prirodnih ljepota, kulturnih manifestacija ili razvijene infrastrukture te ta konkurencija otežava Kaštel Grobniku da se izdvoji i privuče posjetitelje

- Nemogućnost kupnje suvenira
- Nemogućnost fizičkog pristupa kaštelu osobama s invaliditetom (osobe sa smanjenom pokretljivošću)
- Nedostatak međunarodne suradnje u pogledu razmjena znanja i iskustva

Potencijal:

- Iako je zadnjih nekoliko godina povećana turistička ponuda Kaštela u vidu organizacije tematskih manifestacija i sl. postoji rizik da će se privlačiti ista skupina posjetitelja, dok bi prilagođena ponuda mogla zainteresirati i nove segmente, poput obiteljskog turizma, sportskog turizma ili kulturnog turizma. Ulaganja samo u manifestacije/događaje često zanemaruju ostale važne aspekte turističke ponude, poput smještajnih kapaciteta, gastronomije, turističke infrastrukture, i tematskih tura
- Uvođenje tematskih izložbi vezanih uz specifične aspekte Grobnika, poput povijesti, arheologije, prirode i tradicije. To može pružiti dublje razumijevanje bogate povijesti i kulture.
- Poboljšanje pristupačnosti: Ulaganje u infrastrukturu koja bi omogućila lakši pristup osobama s invaliditetom i obiteljima s malom djecom, kao što su pješačke staze, prostori za igru i pristupni materijali.
- Suradnja s lokalnim zajednicama- organizacija sajмова ili izložbi koji bi promovirali lokalnu tradiciju i proizvode.
- Uvođenje tima za tehničku podršku koji bi bio na raspolaganju. Ako dođe do problema s opremom, tim bi mogao odmah intervenirati kako bi osigurao da posjetitelji ne ostanu bez potrebnih informacija. Ako multimedijalni vodiči povremeno ne rade, trebale bi biti dostupne alternative poput tiskanih vodiča, QR kodova za mobilne aplikacije s informacijama ili audio vodiča koji mogu pružiti posjetiteljima nužne informacije dok se problem s opremom rješava.
- Poboljšanje korisničkog iskustva: Provesti korisnička istraživanja i anketiranje kako bi se dobile povratne informacije od posjetitelja o iskustvu korištenja multimedijalnih vodiča. To može pomoći u prepoznavanju specifičnih tehničkih problema koji se ponavljaju i potrebnih poboljšanja.
- razviti međunarodne kontakte i suradnje na svim razinama, kroz razne projekte.

Turistički proizvod/usluga/resurs/atrakcija: Grobnička čakavština

Trenutno stanje:

- Grobnički idiom čakavštine svrstan je na listu od 101 zaštićenog nematerijalnog kulturnog dobra Republike Hrvatske
- Često je prisutan u svakodnevnom govoru među lokalnim stanovništvom, posebice starijoj domicilnoj populaciji
- Manje je prisutan kod djece i mladih, pa čak i kod onih čiji se roditelji svakodnevno koriste grobničkom čakavštinom

- Jedan od temeljnih ciljeva djelovanja Katedre Čakavskog sabora Grobnišćine bio je i ostaje zaštita, čuvanje i promicanje grobničkoga govora, što je vidljivo i kroz događaje koje organiziraju
- Obje škole na području Grobnika (OŠ Čavle i OŠ Jelenje-Dražice) njeguju grobničku čakavštinu i običaje svog grobničkog kraja kroz razne programe/izvannastavne aktivnosti u školi

Potencijal:

- Edukacija i promocija grobničke čakavštine kroz radionice za one koji žele naučiti osnove čakavskog dijalekta.
- Izrada Izdanja i audio-vizualni materijali koji uključuju dijalektalne riječi, izraze i pjesme. Ovi materijali mogu biti dijeljeni s posjetiteljima putem aplikacija, knjiga i vodiča.
- Organiziranje manifestacija koje će obilježiti čakavsku baštinu kroz glazbu, kazalište, literaturu i jezik. Na tim manifestacijama mogu nastupati čakavski pjesnici, glazbenici i kazališne skupine.
- Dani čakavštine – Ova manifestacija može biti posvećena očuvanju i promoviranju dijalekta kroz predavanja, diskusije i kreativne radionice. Može uključivati i čakavske pjesme i prikaze tradicionalnih običaja.
- Nastupi i nastava u školama koji bi pomogli mlađim generacijama da bolje razumiju
- Podrška starijem govoru dijalekta – Aktivnosti za očuvanje i prenošenje znanja na mlađe generacije, uz pomoć starijih sugovornika i knjiga koje dokumentiraju bogatstvo dijalekta.
- Razvijanje mobilnih aplikacija i interaktivnih platformi za turiste i istraživače koji žele učiti o čakavštini i njenoj povijesti.
- Snimanje i arhiviranje intervjua i govora starijih generacija na čakavskom jeziku koji se mogu koristiti za obrazovne i turističke svrhe.
- Književnost na čakavštini – Poticanje pisanja, čitanja i objavljivanja romana, pjesama, poezije i drama na čakavštini, te njihovo uključivanje u kulturne festivale i umjetničke projekte.
- Glazba i ples – Razvoj kulturnih manifestacija koje uključuju tradicionalne pjesme na čakavštini, plesove i glazbene nastupe koji promoviraju bogatstvo dijalekta.
- Film i dokumentarci – Stvaranje filmova ili dokumentarnih serija o životu na Čavlima, govoru i tradiciji, kao i o utjecaju čakavštine na svakodnevni život.

Muzej trkaćih oldtimera

Trenutno stanje:

- atrakcija za ljubitelje motosporta, posebno one zainteresirane za povijest utrka na Grobniku; razvidno je povećanje broja posjetitelja u posljednje dvije godine, razvijaju se dodatni sadržaji u vidu edukacija za djecu i mlade, promoviraju se aktivnosti putem društvenih mreža, nema svoju web stranicu

Potencijal:

- Suradnja s turističkim zajednicama (Rijeka, Kvarner, Gorski kotar) kako bi se muzej uvrstio u službene vodiče i promotivne materijale, poboljšanje vidljivosti muzeja kroz recenzije i SEO optimizirane objave kako bi se pojavljivao u pretragama za motosport u Hrvatskoj.
- Organizacija paketa koji uključuju posjet muzeju i vožnju na stazi na Automotodromu Grobnik
- Uvođenje digitalnih inovacija-simulatora vožnje i sl.

Aerodrom Grobnik

Trenutno stanje:

- Aerodrom Grobnik koristi se prvenstveno za sportsko i rekreativno letenje, padobranstvo, panoramske letove i obuku pilota kao i za održavanje raznih natjecanja u padobranstvu. No, s obzirom na njegovu lokaciju u blizini Rijeke, Gorskog kotara i Kvarnera, mogao bi imati daleko širu ulogu u turizmu.

Potencijal:

- Organizacija više događanja i natjecanja može privući ljubitelje ekstremnih sportova (Air show manifestacije, tematski vikendi i sl.)
- Kampiranje i glamping opcije – Uređenje prostora za avanturistički turizam, što bi moglo privući mlade putnike i ljubitelje prirode
- Brza povezanost s otocima – mogućnost razvoja privatnog i charter prijevoza prema Cresu, Lošinju i drugim kvarnerskim otocima

Dom kulture Čavle

Trenutno stanje:

- Dom kulture Čavle predstavlja kulturno, turističko, društveno, poslovno središte mjesta. U prostorijama Doma kulture Čavle održavaju se razne priredbe, od kazališnih do mesopusnih odnosno maškaranih zabava, manifestacija u svrhu turizma, organizacija raznih događaja; kulturne, zabavne, umjetničke, sportske, humanitarne, obrazovne i edukacijske
- stanje dvorane s pozornicom, tribinama te ulaznim holom nije zadovoljavajuće; pozornica je u derutnom stanju, ne postoji garderoba niti sanitarije za korisnike pozornice već mali prostor iza pozornice koji trenutno služi kao skladište rekvizitima i sl., a postojeći uredi i stepenište koje se nalaze uz pozornicu služe kao garderoba za glumce i korisnike. Zavjese koje zaklanjaju pogled na stražnji dio pozornice su u lošem stanju (djelomično pokidane)

te je oprema gledališta zastarjela; postojeće tribine na galeriji su betonske sa fiksnim sjedalicama koje je potrebno zamijeniti. Cjelokupni unutarnji interijer doma je zastarjeo što umanjuje njegovu funkcionalnost i privlačnost

- Nedostatak modernih sadržaja (multimedijalna oprema, coworking prostori, interaktivni sadržaji) mogao bi biti prepreka za privlačenje novih korisnika.

Potencijal:

- U 2025. godini planirana je rekonstrukcija Doma kulture čime će se omogućiti privlačenje šire publike i bolju integraciju u turističku ponudu regije. Investicije u obnovu prostora, poboljšanje akustike, opremanje dvorane modernom tehnologijom i ugodnije uređenje unaprijediti će doživljaj posjetitelja i potaknuti kulturni turizam u Čavlima.

Sportska dvorana Mavrinci i ostali sportski objekti

Trenutno stanje:

- Većina sportskih objekata primarno služi za lokalne sportske klubove, rekreaciju i školske aktivnosti. Ako se ne koristi značajno za turističke ili komercijalne svrhe, to znači da njihov potencijal nije u potpunosti iskorišten.
- kod organizacije međunarodnih sportskih natjecanja često najveći teret pada na trenere i lokalne sportske klubove, što može biti ograničavajući faktor za razvoj sportskog turizma, jer treneri i klubovi obično nemaju dovoljno resursa, vremena ili logističke podrške za organizaciju većih događanja.

Potencijal:

- Povezivanje s raznim savezima za organizaciju međunarodnih natjecanja.
- Lokalna uprava može osigurati financijsku pomoć ili logističku podršku kroz subvencije, oslobađanje od određenih troškova i sl.
- Formiranje tima koji će se baviti organizacijom natjecanja, s fokusom na sponzore, promociju i logistiku.
- Uspostavljanje partnerskih odnosa s klubovima iz inozemstva kako bi se stvorila tradicija održavanja turnira.
- Korištenje društvenih mreža, suradnja s influencerima i medijska promocija natjecanja.
- Organizacija live prijenosa kako bi natjecanje imalo veći doseg.

Ostala kulturno-povijesna baština

- Odnosi se na sakralne i povijesne objekte koji su izvorni, većinom dobro očuvani, ali ne postoji dovoljno snažan interes za njihovu promociju i poboljšanje prepoznatljivosti. Ulaganjem u tematske ture, manifestacije i digitalne inovacije, moguće je povećati interes i privući više posjetitelja.

Događaji i manifestacije

- Općina Čavle već organizira brojne kulturne i tradicijske manifestacije koje značajno pridonose očuvanju lokalne baštine i identiteta. Međutim, postoji prostor za dodatni razvoj kako bi se povećala prepoznatljivost, turistička posjećenost i ekonomski učinak ovih događanja. Dodatni potencijal se ogleda u snažnijoj prisutnosti na društvenim mrežama, snimanje kratkih promotivnih videa i vlogova s prošlih događanja kako bi se privukla veća publika, uvođenje raznih natjecanja u gastronomiji, kuhanja uživo s poznatim chefovima i prezentacija autohtonih proizvoda, jačanje suradnje s lokalnim poduzetnicima koji bi mogli sudjelovati kroz financijske donacije, štandove ili promociju proizvoda, angažiranje velikih sponzora iz prehrambene, turističke i medijske industrije kako bi manifestacije imale dodatne resurse za rast, korištenje fondova EU i nacionalnih programa za kulturu za dodatno financiranje i razvoj sadržaja.

Komunalna, prometna infrastruktura i javne usluge:

- dobra cestovna povezanost sa okolnim mjestima i urbanim središtem Gradom Rijekom, problem sa pronalaskom parkirališnog mjesta u centru naselja Čavle, povećano opterećenje i gužve na cestama u „vršnim“ satima, blizina javnih usluga i servisa za lokalno stanovništvo i posjetitelje, ostala infrastruktura zadovoljavajuća. Potencijal u vidu regulacije parkiranja, ulaganje u dodatnu infrastrukturu besplatnog interneta na otvorenim javim površinama i frekventnim mjestima.

Komunikacijski alati

- Turistička zajednica općine Čavle već koristi razne online i offline aktivnosti za promociju svojih manifestacija, ali postoji prostor za poboljšanje dosega, angažmana i suradnje s ključnim dionicima; redovito objavljivanje sadržaja na Facebooku, Instagramu, i YouTubeu – kratki video isječci, „behind-the-scenes“ pripreme, intervjui s organizatorima i sudionicima, korištenje plaćenih oglasa na društvenim mrežama ciljano prema domaćim i stranim turistima, dodavanje QR kodova na plakatima i promo materijalima koji vode na digitalni vodič događanja, uključivanje influencera i blogera koji bi promovirali manifestacije, korištenje live streaminga i vlogova s manifestacija kako bi se privukli budući posjetitelji, uključivanje lokalnih obrtnika i umjetnika kroz sajmove, radionice i prezentacije tradicijskih zanata, organizacija međunarodnih partnerstava s gradovima i festivalima izvan Hrvatske radi razmjene iskustava i publike i dr.

5. POKAZATELJI ODRŽIVOSTI NA RAZINI DESTINACIJE

U skladu s odredbama ZOT-a plan upravljanja destinacijom mora biti temeljen na pokazateljima održivosti destinacije.

Pokazatelji održivosti na razini destinacije odnose se na mjerenje i praćenje različitih aspekata održivog razvoja u turističkoj destinaciji. Ti pokazatelji pomažu razumjeti kako turizam utječe na lokalnu ekonomiju, okoliš, društvo i kulturu, te kako destinacija upravlja tim utjecajima kako bi osigurala dugoročnu održivost. Pružaju strukturu i smjernice kako bi turističke destinacije mogle sustavno pratiti, ocjenjivati i poboljšavati svoje održivosti, što je ključno u eri kada su održivi pristupi postali ključni za dugoročni uspjeh turizma. Plan mora sadržavati obvezne pokazatelje održivosti destinacije, a može sadržavati i specifične pokazatelje održivosti destinacije, koji moraju biti utemeljeni na analizi stanja destinacije i povezani s razvojnim smjerom.

Popis obveznih i specifičnih pokazatelja za praćenje održivosti, izvor i evidentiranje podataka koji su potrebni za izračun navedenih pokazatelja uređen je Pravilnikom o pokazateljima za praćenje razvoja i održivosti turizma (NN 112/24).

Tablica 7: Popis obveznih pokazatelja:

Rbr	Pokazatelj
1	Broj turističkih noćenja na stotinu stalnih stanovnika u vrhu turističke sezone
2	Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom
3	Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji
4	Udio atrakcija (lokaliteta) pristupačnih osobama s invaliditetom
5	Broj organiziranih turističkih ambulanti
6	Omjer potrošnje vode po turističkom noćenju u odnosu na prosječnu potrošnju vode po stalnom stanovniku destinacije (izraženo po osobi i po noćenju)
7	Omjer količine komunalnog otpada nastale po noćenju turista i količine otpada koje generira stanovništvo u destinaciji (tone)
8	Udio zaštićenih područja u destinaciji u ukupnoj površini destinacije (ukupno i pojedinačno po kategoriji zaštite)
9	Omjer potrošnje električne energije po turističkom noćenju u odnosu na potrošnju električne energije stalnog stanovništva destinacije
10	Uspostavljen sustav za prilagodbu klimatskim promjenama i procjenu rizika
11	Ukupan broj dolazaka turista u mjesecu s najvećim opterećenjem
12	Prosječna duljina boravka turista u destinaciji

13	Ukupan broj zaposlenih u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane
14	Poslovni prihod gospodarskih subjekata (obveznika poreza na dobit) u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane
15	Identifikacija i klasifikacija turističkih atrakcija
16	Status implementacije aktivnosti iz plana upravljanja destinacijom
17	Broj ostvarenih noćenja u smještaju u destinaciji po hektaru izrađenog građevinskog područja JLS

5.1. Obvezni pokazatelji održivosti koji mjere utjecaj turizma na društvene aspekte održivosti

Pokazatelj (kod pokazatelja)	Broj turističkih noćenja na stotinu stalnih stanovnika u vrhu turističke sezone (ZL-1)	
Obilježja pokazatelja	Definicija	Pokazateljem se definira ukupan broj ostvarenih turističkih noćenja u destinaciji u odnosu na stotinu stalnih stanovnika u vršnom mjesecu koji se smatra glavnom turističkom sezonom što ujedno podrazumijeva i najveće opterećenje kako u kontekstu infrastrukture tako i u društvenom.
	Opis	Ovim pokazateljem se nastoji procijeniti tzv. intenzitet turizma, odnosno razina objektivnog opterećenja koju turizam u periodu glavne turističke sezone stvara po lokalno stanovništvo, ali i prostor te infrastrukturu. Valja uočiti postojanje razlike između ovog pokazatelja, koji se može smatrati objektivnim, u odnosu na različite pokazatelje dojma koji lokalno stanovništvo ima o turizma, koji se s druge strane mogu smatrati subjektivnim pokazateljima.
	Izvor podataka	E-visitor DZS
Metodologija izračuna pokazatelja	<p>Broj turističkih noćenja na stotinu stalnih stanovnika</p> <p>pokazatelj</p> $= \frac{\text{ukupan broj noćenja turista u vršnom mjesecu}}{\text{broj dana u vršnom mjesecu} \times \text{broj stalnih stanovnika u destinaciji}} / 100$ <p>Pod pojmom »vršni mjesec« misli se na mjesec u kojem je ostvaren najveći broj noćenja.</p>	
Učestalost mjerenja	Jednom godišnje	

Početna vrijednost (2023.)	2024.	2025.	2026.
2,30			

Pokazatelj (kod pokazatelja)		Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom (ZL-2)		
Obilježja pokazatelja	Definicija	Pokazatelj predstavlja procjenu udjela (%) stalnih stanovnika koji su zadovoljni turizmom u destinaciji u ukupnom broju stalnih stanovnika u destinaciji		
	Opis	Zadovoljstvo stanovnika razvojem turizma bitan je cilj održivog upravljanja destinacijom, pri čemu je pozitivan stav stanovnika prema razvoju turizma jedan od ključnih elemenata njegove uspješnosti. Tamo gdje turizam nije podržan može se očekivati otpor stanovnika prema infrastrukturnim ulaganjima. Dodatno, gostoljubivi domaćini jedan su od ključnih faktora u formiranju cjelokupnog zadovoljstva turista posjetom.		
	Podpokazatelji	<ul style="list-style-type: none"> – udio lokalnog stanovništva zadovoljnih turizmom kod onih koji ostvaruju koristi od turizma – udio lokalnog stanovništva zadovoljnih turizmom kod onih koji ne ostvaruju koristi od turizma 		
	Izvor podataka	Anketa lokalnog stanovništva		
Metodologija izračuna pokazatelja	<p>Udio lokalnog stanovništva zadovoljnih turizmom u destinaciji računa se kao omjer broja ispitanika zadovoljnih turizmom i ukupnog broja ispitanika.</p> <p>Pokazatelj se računa na ukupnom skupu te zasebno na skupu ispitanika koji ostvaruju koristi od turizma i na skupu ispitanika koji ne ostvaruju koristi od turizma.</p> <p>Udio lokalnog stanovništva zadovoljnih turizmom i udio stanovnika koji ostvaruju koristi od turizma u destinaciji procjenjuje se pitanjima koja su definirana smjernicama za provođenje primarnih istraživanja.</p>			
Učestalost mjerenja	Svake četiri godine			
Početna vrijednost	2029.	2033.	2037.	
Anketa će se provesti u 2025. godini				

Pokazatelj (kod pokazatelja)	Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji (ZT-1)	
Obilježja pokazatelja	Definicija	<p>Procjena zadovoljstva turista koji borave u komercijalnim smještajnim objektima i jednodnevnih posjetitelja cjelokupnim boravkom u destinaciji na skali od 0 do 100.</p> <p>Procjena neto spremnosti na preporuku na skali od 0 do 100, posebno za turiste koji borave u komercijalnim smještajnim objektima i jednodnevne posjetitelje.</p>
	Opis	<p>Zadovoljni posjetitelji učinkovit su alat privlačenja novih gostiju te time i stvaranja novih radnih mjesta u destinaciji, a uz to često i dulje borave te generiraju veći prihod u odnosu na posjetitelje koji nisu zadovoljni svojim boravkom u destinaciji. Nadalje, praćenjem zadovoljstva posjetitelja mjere se i prate učinci aktivnosti na unapređenju turističkog proizvoda destinacije.</p> <p>Ne postoji jedinstveni standard za procjenu zadovoljstva kupaca. Zadovoljstvo je složeni pokazatelj koji se može mjeriti na različite načine, poput percepcije kvalitete, percepcije vrijednosti, i raskoraka između očekivanog i stvarnog iskustva.</p> <p>Primjenom različitih standarda mjerenja zadovoljstva (koji ujedno predstavljaju različite standarde na koje se kupci referiraju prilikom kupnje) i njihovim integriranjem u jedinstveni pokazatelj u skladu s validiranom metodologijom Američkog indeksa zadovoljstva klijenta (eng. American Customer Satisfaction Index – ACSI) postignut je sveobuhvatniji pristup mjerenju kvalitete cjelokupnog iskustva posjetitelja.</p> <p>Neto spremnost na preporuku smatra se jednim od glavnih standarda za vrednovanje iskustva korisnika proizvoda/usluga u različitim industrijama, a koristi se i za predviđanje lojalnosti kupaca. Zasniva se na pitanju o vjerojatnosti preporuke proizvoda/usluge rodbini, prijateljima i/ili kolegama. Preporuke rodbine i prijatelja (eng. word of mouth) ujedno su jedan od najvažnijih izvora informacija prilikom odabira destinacije putovanja, te u kombinaciji s pokazateljem o zadovoljstvu daje pravu sliku utiska same destinacije</p>

	Podpokazatelji	<ul style="list-style-type: none"> – Udio (%) turista koji borave u komercijalnim smještajnim objektima i jednodnevnih posjetitelja koji su zadovoljni boravkom u destinaciji – Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji u sezoni – Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji u predsezoni ili posezoni – Neto spremnost na preporuku destinacije u sezoni – Neto spremnost na preporuku destinacije u predsezoni ili posezoni 		
	Izvor podataka	Anketni upitnik		
Metodologija izračuna pokazatelja	<p>Vrijednost pokazatelja ZT-1 – Zadovoljstvo turista i jednodnevnih posjetitelja destinacijom sastoji se od: (i) vrijednosti indeksa zadovoljstva posjetitelja destinacijom i (ii) neto spremnost na preporuku destinacije.</p> <p>Vrijednosti pokazatelja mjere se pomoću varijabli/pitanja koja su definirana smjernicama za provođenje primarnih istraživanja, donesenih od strane ministarstva nadležnog za poslove turizma.</p>			
Učestalost mjerenja	Svake četiri godine			
Početna vrijednost	2029.	2033.	2037.	
Anketa će se provesti u 2025. godini				

Pokazatelj (kod pokazatelja)	Udio atrakcija (lokaliteta) pristupačnih osobama s invaliditetom PD-1		
Obilježja pokazatelja	Definicija	Pokazatelj prikazuje udio atrakcija (lokaliteta) pristupačnih osobama s invaliditetom u odnosu na ukupan broj atrakcija u destinaciji prepoznatim planom upravljanja	

	Opis	Atrakcije kao razlog dolaska u destinaciju mogu biti iznimno raznolike i različite dostupnosti, stoga je svrha ovog pokazatelja uvid u mogućnosti obilaska atrakcija i lokaliteta od interesa osobama s invaliditetom (osobama s tjelesnim, intelektualnim mentalnim i osjetilnim oštećenjem zdravlja), pri čemu se pristupačnost očituje u fizičkoj pristupačnosti i pristupačnosti informacija i komunikacija.		
	Podpokazatelji	– Udio atrakcija (lokaliteta) fizički pristupačnih osobama s invaliditetom, – Udio atrakcija (lokaliteta) informacijski i komunikacijski pristupačnih osobama s invaliditetom		
	Izvor podataka	Evidencija TZO o pristupačnosti atrakcijama		
Metodologija izračuna pokazatelja	EA – broj svih evidentiranih atrakcija u destinaciji EAP – broj atrakcija pristupačnih osobama s invaliditetom Udio pristupačnih atrakcija = $\frac{EAP}{EA} \times 100$			
Učestalost mjerenja	Svake dvije godine			
Početna vrijednost (2024.)	2026.	2028.	2030.	
57,1%				

Pokazatelj (kod pokazatelja)		Broj organiziranih turističkih ambulanti (SD-1)		
Obilježja pokazatelja	Definicija	Pokazatelj je broj organiziranih turističkih ambulanti u svrhu provođenja mjera zdravstvene zaštite za povećani broj korisnika zdravstvene zaštite koje se pružaju turistima.		

	Opis	<p>Sukladno posebnom zakonu kojim se uređuje zdravstvena zaštita turističku ambulantu može organizirati jedinica područne (regionalne) samouprave odnosno Grad Zagreb, jedinica lokalne samouprave, turistička zajednica, druga pravna i fizička osoba koja obavlja ugostiteljsku djelatnost i/ili pruža usluge u turizmu, zdravstvena ustanova, trgovačko društvo koje obavlja zdravstvenu djelatnost ili privatni zdravstveni radnik, koji su dužni utvrditi i razdoblje rada turističke ambulante tijekom godine. Turistička ambulanta organizira se izvan mreže javne zdravstvene službe. Posebnim propisom o normativima i standardima za turističku ambulantu određeni su minimalni normativi i standardi u pogledu prostora, radnika i medicinsko- tehničke opreme koje mora ispunjavati turistička ambulanta. Zbog potrebe osiguranja provođenja mjera zdravstvene zaštite za povećani broj korisnika zdravstvene zaštite koje se pružaju turistima, jedinica područne (regionalne) samouprave odnosno Grad Zagreb, za svaku sljedeću turističku sezonu utvrđuje minimalni broj turističkih ambulanti za svoje područje na temelju broja dolazaka turista u prethodnoj godini.</p>		
	Podpokazatelj i	N/P		
	Izvor podataka	JLS		
Metodologija izračuna pokazatelja	Pokazatelj je informacija o broju ambulanti u destinaciji, te se broj direktno preuzima i služi kao pokazatelj.			
Učestalost mjerenja	Jednom godišnje			
Početna vrijednost (2024.)	2025.	2026.	2027.	

5.2. Obvezni pokazatelji održivosti koji mjere utjecaj turizma na okolišne aspekte održivosti

Pokazatelj (kod pokazatelja)	Omjer potrošnje vode po turističkom noćenju u odnosu na prosječnu potrošnju vode po stalnom stanovniku destinacije (izraženo po osobi i po noćenju) (UVR-1)	
Obilježja pokazatelja	Definicija	Pokazatelj je omjer ukupne količine vode isporučene u smještajnim objektima destinacije u odnosu na ukupnu potrošnju vode u destinaciji, koji daje uvid u opterećenje turizma na vodni resurs destinacije.
	Opis	Ograničavajući čimbenik razvoja turizma u pojedinim destinacijama je dostupnost vode, odnosno njena nepovoljna prostorna i vremenska raspodjela, osobito u Jadranskoj Hrvatskoj te u ljetnim mjesecima, kao i gubici vode u vodoopskrbnom sustavu. Vođenje evidencije o ukupnoj finalnoj potrošnji vode dužno je provoditi i osigurati nadležno tijelo za upravljanje vodnim resursima u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave na temelju posebnog zakona kojim se uređuje upravljanje vodama.
	Podpokazatelji	N/P
	Izvor podataka	Javni isporučitelji vodne usluge-interni izvještaji o mjesečnoj potrošnji vode e-visitor DZS
Metodologija izračuna pokazatelja	Pokazatelj se izračunava kao omjer (%) finalne potrošnje vode po noćenju turista (m ³) u smještajnim objektima destinacije i u odnosu na potrošnju vode po stanovniku destinacije (m ³). F1 – ukupna finalna potrošnja vode u kućanstvima i smještajnim objektima u kalendarskom mjesecu s najmanjim brojem noćenja F2 – ukupna finalna potrošnja vode u kućanstvima i smještajnim objektima kalendarskom mjesecu s najvećim brojem noćenja T1 – broj ostvarenih turističkih noćenja u smještajnim objektima u kalendarskom mjesecu s najmanjim brojem noćenja T2 – broj ostvarenih turističkih noćenja u smještajnim objektima u kalendarskom mjesecu s najvećim brojem noćenja N1 – broj dana u mjesecu s najmanjim brojem turističkih noćenja (28/29/30/31)	

	<p>N2 – broj dana u mjesecu s najvećim brojem turističkih noćenja (28/29/30/31)</p> <p>S – broj stanovnika u destinaciji</p> <p>potrošnja vode po noćenju turista</p> $\frac{F2N1 - F1N2}{T2N1 - T1N2}$ <p>potrošnja vode po noćenju stanovnika</p> $\frac{1}{S} \left(\frac{T2F1 - T1F2}{T2N1 - T1N2} \right)$ <p>omjer potrošnje vode po noćenju turista i stanovnika</p> $= \frac{\text{potrošnja vode po noćenju turista}}{\text{potrošnja vode po noćenju stanovnika}} \times 100$ <p>Alternativna metoda: Anketa gospodarskih subjekata u turizmu u smještajnim objektima = norma potrošnje vode turista / potrošnja vode</p>		
Učestalost mjerenja	Svake dvije godine		
Početna vrijednost	2025.	2027.	2029.

Pokazatelj (kod pokazatelja)	Omjer količine komunalnog otpada nastale po noćenju turista i količine otpada koje generira stanovništvo u destinaciji (tone) (GO-1)	
Obilježja pokazatelja	Definicija	Pokazatelj prati omjer količina komunalnog otpada nastalog po noćenju turista u smještaju u usporedbi s količinama otpada koje generira stanovništvo u destinaciji (tone po stanovniku, u kalendarskom mjesecu s najvećim brojem noćenja).
	Opis	Pokazateljem se prati ostvarenje veze između proizvodnje otpada u turizmu i gospodarskog rasta te uspješnost sprečavanja nastanka otpada u destinaciji. Ukazuje na okolišni aspekti rizika u turističkim destinacijama gdje nedovoljno adekvatna infrastruktura gospodarenja otpadom u kombinaciji sa povećanom turističkom aktivnosti može ugroziti konkurentnost turističke destinacije. Pokazatelj je važan za atraktivnost destinacije i u slučaju neuređenog ili preopterećenog (prekapacitiranog) sustava gospodarenja otpadom što predstavlja ograničavajući čimbenik razvoja destinacije. Noćenja turista jesu svaka registrirana noć osobe (turista) u objektu koji pruža uslugu smještaja (prijavljena noćenja u komercijalnom i nekomercijalnom smještaju u sustavu eVisitor). Komunalni otpad je miješani komunalni otpad i odvojeno sakupljeni otpad. Javna usluga sakupljanja komunalnog otpada podrazumijeva prikupljanje komunalnog otpada na području pružanja javne usluge putem spremnika od pojedinog korisnika i prijevoz i predaju tog otpada ovlaštenoj osobi za obradu takvog otpada.
	Podpokazatelji	N/P
	Izvor podataka	Pružatelj javne usluge e-visitor DZS

<p>Metodologija izračuna pokazatelja</p>	<p>Pokazatelj se izračunava kao omjer količine otpada nastalog po noćenju turista u smještaju u odnosu na ukupne količine komunalnog otpada nastale u destinaciji u mjesecima s najnižom i najvišom turističkom aktivnosti</p> <p>F1 – ukupne količine komunalnog otpada nastalog u destinaciji u kalendarskom mjesecu s najmanjim brojem noćenja (tone)</p> <p>F2 – ukupne količine komunalnog otpada nastalog u destinaciji u kalendarskom mjesecu s najvećim brojem noćenja</p> <p>T1 – broj ostvarenih turističkih noćenja u smještajnim objektima u kalendarskom mjesecu s najmanjim brojem noćenja</p> <p>T2 – broj ostvarenih turističkih noćenja u smještajnim objektima u kalendarskom mjesecu s najvećim brojem noćenja</p> <p>S – broj stanovnika u destinaciji</p> <p>N1 – broj dana u mjesecu s najmanjim brojem turističkih noćenja (28/29/30/31)</p> <p>N2 – broj dana u mjesecu s najvećim brojem turističkih noćenja (28/29/30/31)</p> <p>WTN – količina otpada po turističkom noćenju,</p> $\frac{F2N1 - F1N2}{WTN} = \frac{T2N1 - T1N2}{WRN}$ <p>WRN – količina otpada po noćenju stanovnika,</p> $WRN = \frac{1}{S} \left(\frac{T2F1 - T1F2}{T2N1 - T1N2} \right)$ <p>WT – količina otpada nastalog zbog noćenja turista u vremenskom intervalu (mjesec s najvećim brojem noćenja). Izračunava se kao umnožak broja noćenja u kalendarskom mjesecu s najvećim brojem noćenja (T2) i količine otpada po turističkom noćenju (WTN),</p> <p>WT = T2 x WTN</p> <p>WR – količina otpada od lokalnog stanovništva u destinaciji u vremenskom intervalu (mjesec s najvećim brojem noćenja). Izračunava se kao umnožak broja stanovnika (S), broja dana u kalendarskom mjesecu s najvećim brojem noćenja (N2) i količine otpada po noćenju stanovnika (WRN),</p> <p>WR = S x N2 x WRN</p> <p>omjer količine komunalnog otpada koji su proizveli turisti u komercijalnom i nekomercijalnom smještaju i lokalno stanovništvo</p> <p>$\frac{WT \text{ (za promatrani period)}}{WR}$</p>
<p>Učestalost mjerenja</p>	<p>Svake dvije godine</p>

Početna vrijednost (2024.)	2026.	2028.	2030.

Pokazatelj (kod pokazatelja)		Udio zaštićenih područja u destinaciji u ukupnoj površini destinacije (ukupno i pojedinačno po kategoriji zaštite) (BR-1)		
Obilježja pokazatelja	Definicija	Pokazateljem se definira udio zaštićenih prirodnih područja (dalje u tekstu: ZPP) (kopnenih i morskih) i područja ekološke mreže Natura 2000, u ukupnoj površini destinacije (jedan ili više JLS-ova), te njihova struktura prema kategoriji zaštite.		
	Opis	Turizam zasnovan na prirodi brzo raste, a jedan od ključnih faktora za iskustvo posjetitelja je kvaliteta okoliša. Bioraznolika područja privlače turiste, posebno ona s infrastrukturom koja omogućava pristupačnost. Očuvanje kopnene i morske bioraznolikosti ključno je za očuvanje značajnih ekonomskih koristi koje države ostvaruju od turizma. Udio zaštićenih područja ukazuje na aktivnosti vezane za očuvanje bioraznolikosti te na očuvanje, obnovu i održivu upotrebu ekosustava i njihovih usluga.		
	Podpokazatelji	<ul style="list-style-type: none"> – udio zaštićenih prirodnih područja i područja ekološke mreže Natura 2000 u ukupnoj površini destinacije – kategorije zaštićenih prirodnih područja u destinaciji 		
	Izvor podataka	Bioportal Podaci JLS-a		
Metodologija izračuna pokazatelja	Pokazatelj se izračunava kao udio površina zaštićenih područja u destinaciji u odnosu na ukupnu površinu destinacije i prema kategorijama zaštite temeljem zakona kojim se uređuje zaštita prirode			
Učestalost mjerenja	Svake četiri godine			
Početna vrijednost (2024.)	2028.	2032.	2036.	

Pokazatelj (kod pokazatelja)	Omjer potrošnje električne energije po turističkom noćenju u odnosu na potrošnju električne energije stalnog stanovništva destinacije (UEN-1)	
Obilježja pokazatelja	Definicija	Pokazatelj je omjer ukupne količine električne energije po turističkom noćenju u odnosu na potrošnju električne energije stalnog stanovništva destinacije, a temelji se na sezonalnosti potrošnje.
	Opis	Ovaj pokazatelj daje uvid u opterećenje energetske infrastrukture i potrebe implementacije održivih oblika energije. S obzirom na intenzivnu potrebu za energijom tijekom visoke sezone, posebice u Jadranskoj Hrvatskoj, važno je razmotriti stvarno opterećenje.
	Podpokazatelj	N/P
Metodologija izračuna pokazatelja	<p>Pokazatelj se izračunava kao omjer finalne potrošnje el. energije po noćenju turista (kWh) u smještajnim objektima u odnosu na potrošnju el. energije po stanovniku destinacije (kWh).</p> <p>F1 – ukupna finalna potrošnja el. energije u kućanstvima i smještajnim objektima u destinaciji u kalendarskom mjesecu s najmanje ostvarenim brojem noćenja</p> <p>F2 – ukupna finalna potrošnja el. energije kućanstvima i smještajnim objektima u destinaciji kalendarskom mjesecu s najviše ostvarenih noćenja</p> <p>T1 – broj ostvarenih turističkih noćenja u smještajnim objektima u kalendarskom mjesecu s najmanjim ostvarenim brojem noćenja</p> <p>T2 – broj ostvarenih turističkih noćenja u smještajnim objektima u kalendarskom mjesecu s najvećim ostvarenim brojem noćenja</p> <p>S – broj stanovnika u destinaciji</p> <p>N1 – broj dana u mjesecu s najmanjim brojem turističkih noćenja (28/29/30/31)</p> <p>N2 – broj dana u mjesecu s najvećim brojem turističkih noćenja (28/29/30/31)</p> <p>potrošnja električne energije po noćenju turista</p> $= \frac{F2N1 - F1N2}{T2N1 - T1N2}$	

	<p>potrošnja električne energije po noćenju turista</p> $= \frac{1}{S} \left(\frac{T2F1 - T1F2}{T2N1 - T1N2} \right)$ <p>omjer potrošnje električne energije po noćenju turista i stanovnika</p> $= \frac{\text{potrošnja el. energije po noćenju turista}}{\text{potrošnja el. energije po noćenju stanovnika}} \times 100$		
Izvor podataka	Pružatelj javne usluge-HEP, ODS e-visitor DZS		
Učestalost mjerenja	Svake četiri godine		
Početna vrijednost (2024.)	2028.	2032.	2036.

Pokazatelj (kod pokazatelja)	Uspostavljen sustav za prilagodbu klimatskim promjenama i procjenu rizika (UPK-1)	
Obilježja pokazatelja	Definicija	Pokazateljem se utvrđuje postoji li u destinaciji sustav za prilagodbu klimatskim promjenama i procjenu rizika
	Opis	Članak 7. Pariškog sporazuma postavlja globalni cilj »poboljšanja sposobnosti prilagodbe, jačanja otpornosti i smanjenja ranjivosti na klimatske promjene«. Provedba nacionalnih i lokalnih planova prilagodbe, izgradnja kapaciteta i tehnologije te povećani financijski tokovi navedeni su kao ključni alati za provedbu aktivnosti prilagodbe. Sektor turizma je jedan od pet najranjivijih sektora na klimatske promjene. Stoga je uspostava sustava za procjen izloženosti, otpornosti i rizika te provedbu mjera za prilagodbu klimatskim promjenama na svim razinama ključna za održivost turizma kao ključne gospodarske grane u Republici Hrvatskoj. Strategija prilagodbe klimatskim promjenama u Republici Hrvatskoj za razdoblje do 2040. godine s pogledom na 2070. godinu (NN 46/20) i Zakon o klimatskim promjenama i zaštiti ozonskog sloja (NN 127/19) reguliraju pitanje prilagodbe klimatskim promjenama u Republici Hrvatskoj.

	Podpokazatelji	N/P	
	Izvor podataka	JLS	
Metodologija izračuna pokazatelja	Pokazatelj je informacija o tome je li destinacija donijela dokumente (strategiju i/ili plan i/ili program) te koji je napredak/udio mjera u provedbi i/ili implementiranih mjera za prilagodbu i ublažavanje klimatskih promjena i procjenu rizika – DA/NE/udio mjera u provedbi i/ili implementiranih		
Učestalost mjerenja	Svake dvije godine		
Početna vrijednost (2023.)	2025.	2027.	2029.
NE			

5.3. Obvezni pokazatelji održivosti koji mjere utjecaj turizma na ekonomske aspekte održivosti

Pokazatelj (kod pokazatelja)	Ukupan broj dolazaka turista u mjesecu s najvećim opterećenjem (TP-1)	
Obilježja pokazatelja	Definicija	Pokazateljem se definira ukupan broj dolazaka turista u destinaciji u mjesecu koji se smatra glavnom turističkom sezonom temeljem broja ostvarenih noćenja što ujedno podrazumijeva i najveće opterećenje kako u kontekstu infrastrukture tako i u društvenom kontekstu.
	Opis	Priljev posjetitelja u turističku destinaciju predstavlja obvezni uzrok potrebe za upravljanjem održivošću destinacije. S obzirom na činjenicu da turizam predstavlja uglavnom sezonalnu aktivnost, ovim pokazateljem svakako valja uzeti u obzir razlike u priljevu posjetitelja unutar i van turističke sezone, pri čemu je priljev posjetitelja u periodu glavne, odnosno visoke turističke sezone najrelevantniji podatak za upravljanje održivošću destinacije.
	Podpokazatelji	N/P
	Izvor podataka	e-visitor
Metodologija izračuna pokazatelja	Pokazatelj je informacija o ukupnom broju dolazaka turista u destinaciji u mjesecu s najvećim brojem ostvarenih noćenja, te se broj direktno preuzima iz sustava eVisitor i služi kao pokazatelj.	
Učestalost	Jednom godišnje	

mjerjenja			
Početna vrijednost (2023.)	2024.	2025.	2026.
1170			

Pokazatelj (kod pokazatelja)		Prosječna duljina boravka turista u destinaciji (TP-2)
Obilježja pokazatelja	Definicija	Pokazateljem se definira prosječan broj noćenja koje jedan turist ostvari u destinaciji.
	Opis	Duljina boravka, odnosno prosječan broj noćenja koje turisti ostvaruju u destinaciji se može smatrati relevantnom informacijom za upravljanje destinacijom, poglavito u kontekstu suvremenih trendova skraćivanja duljine boravka, ali i s aspekta upravljanja ljudskim potencijalima potrebnim za održavanje ujednačene razine pružanja sveobuhvatne turističke usluge što se posebno odnosi na segment smještaja.
	Podpokazatelj	<ul style="list-style-type: none"> – Prosječna duljina boravka turista u destinaciji u kalendarskom mjesecu s najvećim brojem ostvarenih turističkih noćenja – Prosječna duljina boravka turista u destinaciji u kalendarskom mjesecu s najmanjim brojem ostvarenih turističkih noćenja – Prosječna duljina boravka turista u destinaciji u komercijalnom smještaju – Prosječna duljina boravka turista u destinaciji u nekomercijalnom smještaju
	Izvor podataka	e-visitor
Metodologija izračuna pokazatelja	<p>Prosječna duljina boravka turista u destinaciji</p> $= \frac{\text{ukupan broj registriranih noćenja u destinaciji}}{\text{ukupan broj dolazaka turista u destinaciju}}$	
Učestalost mjerenja	Jednom godišnje	

Početna vrijednost (2023.)	2024.	2025.	2026.
3,74 dana			

Pokazatelj (kod pokazatelja)		Broj zaposlenih u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (PGS-1)		
Obilježja pokazatelja	Definicija	Pokazateljem se definira ukupan broj zaposlenih na mjesečnoj razini u području I Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane sukladno važećoj nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti (dalje u tekstu: NKD).		
	Opis	Budući da rad predstavlja obvezni proizvodni čimbenik uslužnih djelatnosti, izravno povezan s isporukom turističkog proizvoda odnosno usluge, povećanje ili smanjenje ukupnog broja zaposlenih osoba u središnjim turističkim djelatnostima (pružanje smještaja te priprema i usluživanje hrane) može posredno ukazivati na poboljšanje odnosno pogoršanje poslovanja gospodarskih subjekata općenito u svim turističkim djelatnostima.		
	Podpokazatelj	<ul style="list-style-type: none"> – Broj zaposlenih u djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane prema satima rada – Broj zaposlenih u djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane po spolu, godišnji prosjek – Prosjek broja zaposlenih u djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane u odnosu na ukupan broj zaposlenih (%) 		
	Izvor podataka	Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje Gospodarska komora		
Metodologija izračuna pokazatelja	Podaci se preuzimaju iz službenih administrativnih izvora			
Učestalost mjerenja	Jednom godišnje			
Početna vrijednost	2024.	2025.	2026.	

Pokazatelj (kod pokazatelja)		Poslovni prihod gospodarskih subjekata (obveznika poreza na dobit) u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (PGS-2)		
Obilježja pokazatelja	Definicija	Pokazateljem se definira poslovni prihod gospodarskih subjekata ostvaren tijekom godine u području I Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane sukladno važećem NKD-u		
	Opis	Poslovni prihod izravno je povezan sa sposobnosti gospodarskih subjekata da isporuče turistički proizvod odnosno uslugu, pri čemu promjena u vremenu odnosno povećanje ili smanjenje poslovnog prihoda može ukazivati na poboljšanje odnosno pogoršanje poslovnog položaja gospodarskih subjekata uslijed internih ili eksternih razloga, ali i neizravno upućivati na položaj gospodarskih subjekata u svim turističkim djelatnostima na razini destinacije.		
	Podpokazatelji	<ul style="list-style-type: none"> – dodana vrijednost gospodarskih subjekata registriranih na području destinacije ostvarena tijekom godine – bruto dobit/gubitak gospodarskih djelatnosti registriranih na području destinacije ostvaren tijekom godine 		
	Izvor podataka	FINA		
Metodologija izračuna pokazatelja	Podaci će na zahtjev biti dostupni u Ministarstvu			
Učestalost mjerenja	Jednom godišnje			
Početna vrijednost	2024.	2025.	2026.	

5.4. Obvezni pokazatelji održivosti koji mjere utjecaj turizma na prostorne aspekte održivosti destinacije i organizaciju turizma

Pokazatelj (kod pokazatelja)		Identifikacija i klasifikacija turističkih atrakcija (TI-1)
Obilježja pokazatelja	Definicija	Pokazateljem se vrši identifikacija i kategorizacija turističkih resursa na području destinacije, uključujući prirodne (parkovi, rezervati, pejzaži) i kulturno-povijesne/antropogene atrakcije (povijesni lokaliteti, muzeji, spomenici, nematerijalna baština).
	Opis	Identifikacija i kategorizacija turističkih resursa ključna je za razvoj održivog turizma jer omogućava efikasno upravljanje i očuvanje prirodnih i kulturnih resursa. Pruža temelj za kreiranje ciljanih marketinških strategija koje ističu jedinstvene atribute destinacije, privlačeći time odgovarajuće turiste. Osim toga, pomaže lokalnim zajednicama da razumiju i vrednuju svoju baštinu, potičući lokalno sudjelovanje i osvještavanje važnosti očuvanja tih resursa za buduće generacije.
	Podpokazatelji	<ul style="list-style-type: none"> – popisi kulturnih dobara (opcionalno, uključujući procjenu i naznaku ranjivosti) – identifikacija i popisivanje nematerijalne kulturne baštine – popis lokaliteta i dobara prirodne baštine s naznakom vrste, stanja očuvanja i ranjivosti.
	Izvor podataka	Registar kulturnih dobara RH Bioportal TZO
Metodologija izračuna pokazatelja		
Učestalost mjerenja	Jednom godišnje	

Pokazatelj (kod pokazatelja)	Status implementacije aktivnosti iz plana upravljanja destinacijom (OUD -1)		
Obilježja pokazatelja	Definicija	Pokazatelj je definiran kao praćenje statusa implementacije Plana upravljanja, pri čemu je polazište terminski plan aktivnosti i njihove implementacije.	
	Opis	Postojanje Plana upravljanja preduvjet je destinacijskog razvoja za sva odredišta u Hrvatskoj, stoga je uspješna implementacija aktivnosti iz Plana polazište za održivo upravljanje destinacijom, te praćenja stanja upravljačkih aktivnosti.	
	Podpokazatelji	<ul style="list-style-type: none"> – Objavljeni dokument strategije i/ili akcijskog plana destinacije – Strategija/plan su jasno vidljivi i dostupni online Udio implementiranih aktivnosti iz plana (Implementirana aktivnost je aktivnost koja je u potpunosti provedena, završena, te postoje – informacije u učinku iste) 	
	Izvor podataka	TZO/JLS	
Metodologija izračuna pokazatelja	<p>Omjer implementiranih aktivnosti / ukupni broj aktivnosti definiranih Planom x 100</p> <p>Implementirane aktivnosti su one koje su u potpunosti završene, te za njih postoje mjerljivi rezultati provedbe.</p>		
Učestalost mjerenja	Jednom godišnje		
Početna vrijednost	2024.	2025.	2026.

Pokazatelj (kod pokazatelja)		Broj ostvarenih noćenja u smještajnim objektima destinacije po hektaru izgrađenog građevinskog područja JLS (OUP-1)		
Obilježja pokazatelja	Definicija	Pokazateljem se definira ukupan broj ostvarenih noćenja u smještaju destinacije unutar godine dana po izgrađenom hektaru zona stambene i ugostiteljsko-turističke namjene.		
	Opis	S obzirom da se turistička aktivnost može gotovo isključivo odvijati u zonama stanovanja (S) i zonama mješovite namjene (M1), te u zonama predviđenima za odvijanje ugostiteljsko-turističke namjene (T), sve druge građevinske zone nisu uključene u analizu. Nadalje, pritisak koji proizlazi iz korištenja prostora može se isključivo evidentirati kao pritisak na već izgrađena područja, te stoga u izračun ne ulaze planirana(neizgrađena) područja. U konačnici pritisak bi bilo poželjno evidentirati na godišnjoj razini, ali i na razini tromjesečja, da bi se utvrdilo pritisak u najopterećenijem dijelu godine.		
	Podpokazatelj	N/P		
	Izvor podataka	e-visitor Porezna uprava JLS		
Metodologija izračuna pokazatelja	<p>TN – broj turističkih noćenja unutar destinacije ostvarenih u jednoj godini</p> <p>PS – površina izgrađenog građevinskog zemljišta u zonama stanovanja (ha)</p> <p>PM – površina izgrađenog građevinskog zemljišta u zonama mješovite namjene (pretežito stambene namjene) (ha)</p> <p>PT – površina izgrađenog građevinskog zemljišta u zonama predviđenim za odvijanje ugostiteljsko-turističke aktivnosti</p> <p>broj turističkih noćenja u komercijalnom i nekomercijalnom smještaju po izgrađenoj građevinskoj površini</p> $= \frac{TN}{PS + PM + PT}$			
Učestalost mjerenja	Svake dvije godine			
Početna vrijednost (2023.)	2025.	2027.	2029.	

6. RAZVOJNI SMJER S MJERAMA I AKTIVNOSTIMA

Razvojni smjer s mjerama i aktivnostima za turizam Općine Čavle odnosi se na strateški plan razvoja turizma.

Nakon što se provedene analize stanja destinacije sa svim potrebnim podacima, njenoj uspješnosti u lokalnom i širem kontekstu potrebno je postaviti razvojni smjer destinacije, kao sastavni dio plana upravljanja, a koji mora biti u skladu s aktima strateškog planiranja, prostornim planovima, planom upravljanja kulturnim dobrom i drugim važećim planovima i propisima. Razvojni smjer treba odražavati lokalne okolnosti i strateške prioritete te sadržavati mjere i aktivnosti vezane uz infrastrukturne, marketinške i druge potrebe destinacije za njegovo ostvarenje. Također je važno postaviti realne ciljeve u skladu s vremenskim razdobljem plana upravljanja.

6.1. SWOT analiza

Izrada SWOT analize omogućuje da Plan upravljanja destinacijom bude realan, ciljan i održiv, usmjeren na iskorištavanje potencijala Općine Čavle i poboljšanje konkurentnosti na turističkom tržištu.

Ovim kvalitativnim analitičkim alatom definiraju se ključni faktori koji utječu na razvoj, a dijele se na snage, slabosti prilike i prijetnje. Na temelju ove analize definiraju se strateške konkurentske prednosti na osnovu koje Općina Čavle može ojačati svoju poziciju na turističkom tržištu te umanjiti utjecaj strateških nedostataka proizašlih iz ove analize. Prilikom provedbe SWOT analize sagledana je turistička ponuda i značajke konkurentskog okruženja te je analizirano više područja utjecaja.

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> ○ Povoljan geografski položaj-Blizina Rijeke, autoceste A6 i europskih prometnih koridora omogućuje dobru povezanost. ○ Prirodne ljepote i raznolikost klime-Od mediteranske klime u nižim predjelima do snježno-šumske klime u višim predjelima, što omogućuje razvoj različitih oblika turizma. ○ Bogata povijesna i kulturna baština i tradicija- povijesne lokacije i tradicionalna gastronomska ponuda, brojne kulturne i društvene manifestacije ○ Specifične turističke atrakcije-Automotodorm Grobnik, Platak ○ Postojanje Turističke zajednice Općine Čavle-Aktivno sudjeluje u promociji i razvoju turističkih proizvoda. ○ Aktivni turizam ○ Sigurnost 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Nedovoljno razvijena smještajna infrastruktura-dominacija nekomercijalnog smještaja i manjak hotelskih kapaciteta. Sezonalnost turizma, a time i turističke ponude-većina turističkog prometa odvija se u ljetnim mjesecima, što smanjuje održivost prihoda (kod lokacije Platak je obrnuta situacija) ○ Ograničena ponuda turističkih sadržaja-nedostatak specifičnih ponuda ○ nepostojanje marketing plana ○ nepovezanost ponuda turističkih atrakcija ○ Demografski trendovi – Starenje stanovništva ○ Nedostatna infrastruktura-manjak popratnih sadržaja/infrastrukture ○ Demografski trendovi – Starenje stanovništva ○ Slaba pristupačnost za osobe s invaliditetom
PRILIKE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> ○ Razvoj održivog turizma (outdoor turizam, ekoturizam) ○ Razvoj selektivnih oblika turizma ○ Suradnja s drugim destinacijama ○ Povećanje broja manifestacija i specifičnih događanja ○ Digitalizacija i promocija-bolja promocija na digitalnim platformama ○ Korištenje EU fondova za razvoj infrastrukture ○ Razvoj smještajnih kapaciteta 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Ovisnost o blizini Rijeke. ○ Demografski trendovi – Starenje stanovništva i iseljavanje mladih ○ Konkurencija obalnih destinacija ○ Sezonska ovisnost o manifestacijama ○ Ekonomska nestabilnost-rast cijena i inflacija ○ Nedostatak ulaganja-spor razvoj zbog ograničenih financijskih sredstava

6.2. Identificiranje općih načela i ciljeva turizma

Turizam je jedan od pokretača gospodarskog razvoja i društvenog prosperiteta u mnogim destinacijama, uključujući i Općinu Čavle. Njegova važnost za lokalnu sredinu ogleda se u stvaranju radnih mjesta, poticanju poduzetništva te očuvanju i promociji kulturne i prirodne baštine. Međutim, kako bi turizam dugoročno pridonosio lokalnoj zajednici, potrebno je osigurati njegov razvoj u skladu s načelima održivosti, kvalitete i sigurnosti te u suradnji sa svim relevantnim dionicima.

Daljnji razvoj turizma u Općini Čavle usmjeren je na balans između ekonomskog rasta, zaštite okoliša i očuvanja kulturnog identiteta. Cilj je stvoriti turističku ponudu koja će pružiti autentično iskustvo posjetiteljima, istovremeno osiguravajući dobrobit lokalnog stanovništva i minimalizirajući negativne utjecaje turizma.

Kako bi se uspostavila jasna vizija održivog turizma u destinaciji, potrebno je definirati opća načela i ciljeve koji će voditi daljnji razvoj. Ova načela uključuju:

- **Održivost** – Očuvanje prirodnih resursa, kulturne baštine i osiguranje ekološki prihvatljivog razvoja turizma.
- **Kvaliteta** – Pružanje visokokvalitetne usluge i infrastrukture koja zadovoljava potrebe turista i lokalne zajednice.
- **Pristupačnost** – Razvoj inkluzivnog turizma koji omogućuje sudjelovanje svih skupina posjetitelja.
- **Zadovoljstvo** – Postizanje zadovoljstva turista, ali i stanovnika koji dijele prostor s posjetiteljima.
- **Sigurnost** – Osiguravanje sigurnog okruženja za posjetitelje kroz kvalitetnu infrastrukturu, zdravstvene i sigurnosne standarde.

Postavljeni ciljevi turizma temelje se na:

- **Ekonomskom rastu** – Poticanje poduzetništva, otvaranje novih radnih mjesta i povećanje prihoda lokalne zajednice.
- **Kulturološkom razvoju** – Očuvanje i promocija lokalne tradicije, običaja i povijesne baštine.
- **Ekološkoj održivosti** – Zaštita okoliša, odgovorno gospodarenje resursima i smanjenje ekološkog otiska turizma.
- **Socijalnim ciljevima** – Povećanje kvalitete života lokalnog stanovništva kroz uključivanje zajednice u turističke aktivnosti.
- **Infrastrukturnim poboljšanjima** – Razvoj prometne i turističke infrastrukture kako bi destinacija bila funkcionalna i atraktivna za posjetitelje

Uspješna implementacija ovih načela i ciljeva zahtijeva koordinaciju svih dionika, uključujući lokalnu samoupravu, turističke zajednice, poduzetnike i stanovništvo. Samo zajedničkim naporima moguće je osigurati dugoročnu održivost turizma u Općini Čavle, stvarajući prepoznatljivu i atraktivnu destinaciju koja će biti poželjna kako za turiste, tako i za lokalno stanovništvo.

Identifikacija općih ciljeva destinacije Čavle

CILJEVI	GLAVNI CILJ	PODCILJ
EKONOMSKI	<p>Povećanje prihoda od turizma Generiranje lokalnih radnih mjesta Poticanje lokalne proizvodnje Povećanje investicija</p>	<p>Rast turističkog prometa Diverzifikacija ponude Produljenje turističke sezone Podrška lokalnim proizvođačima i poduzetnicima Promocija autentičnosti Poboljšanje infrastrukture Razvoj smještajnih kapaciteta Povezivanje s drugim destinacijama Digitalizacija</p>
KULTUROLOŠKI	<p>Očuvanje kulturne baštine Promocija lokalne kulture Jačanje lokalnog identiteta Razvoj i poticanje autentičnih proizvoda/usluga Održavanje međukulturnog dijaloga Edukacija posjetitelja</p>	<p>Evidencija i zaštita povijesnih lokaliteta Održavanje tradicijskih običaja i prenošenje na mlađe generacije Razvijanje kulturnih ruta Razvoj kulturnih manifestacija Radionice i edukacije Suradnja sa školama, vrtićima, obrazovnih institucijama, inozemnim institucijama Razvoj gastronomije Razvoj autentičnog suvenira Edukacija lokalnog stanovništva</p>
EKOLOŠKI	<p>Očuvanje prirodnih resursa Održivo upravljanje turističkim prometom Energetska održivost Edukacija i podizanje svijesti</p>	<p>Zaštita biološke raznolikosti Održivo i odgovorno korištenje resursa Praćenje i evidentiranje Poticanje zelenog transporta Edukacija posjetitelja Angažman lokalne zajednice Poticanje održivih događaja</p>
SOCIJALNI	<p>Poboljšanje kvalitete života lokalne zajednice Poticanje socijalne uključenosti Jačanje društvene kohezije Promicanje kulturne razmjene Jačanje sigurnosti i dobrobiti</p>	<p>Razvoj infrastrukture Sudjelovanje lokalne zajednice Osnaživanje ranjivih skupina Očuvanje lokalnog identiteta Poticanje lokalnog ponosa Suradnja među generacijama Razmjena iskustva Razvoj turističkih vještina Sigurnost posjetitelja i stanovnika</p>

		Pristup zdravstvenim uslugama Pristupačnost turističkih sadržaja
INFRASTRUKTURNI	Razvoj prometne infrastrukture Unaprjeđenje turističke infrastrukture Razvoj digitalizacije i tehnološke infrastrukture Javna i komunalna infrastruktura Podrška kulturnoj infrastrukturi Prilagodba za osobe s invaliditetom	Pristupne ceste i parkirališta za posjetitelje i lokalno stanovništvo Biciklističke i pješačke staze Objekti za aktivnosti na otvorenom Održiva energija Internet i mobilna povezanost Zelene zone i parkovi Sanitarni čvorovi Rasvjeta Restauracija i očuvanje povijesnih objekata e-mobilnost Pristupa atrakcijama

6.3. Oblikovanje strateškog pravca i prioriteta

Vizija turističkog razvoja Općine Čavle treba odgovoriti na strateška pitanja kako bi bila jasna, održiva i usmjerena na dugoročni razvoj:

- Kakvu vrstu turizma želimo razvijati (kulturalni, sportski, ekoturizam, ruralni turizam, gastronomija, aktivni turizam itd.)?
- Kako turizam može doprinijeti ukupnom razvoju općine i poboljšanju kvalitete života stanovnika?
- Kako će se turizam integrirati s postojećim gospodarskim granama (poljoprivreda, obrtništvo, industrija)?
- Koje su primarne ciljne skupine turista (domaći, strani, obitelji, sportaši, avanturisti, poslovni turisti itd.) i kako ih privući?
- Koje prirodne i kulturne resurse treba valorizirati i promovirati?
- Kako bolje iskoristiti postojeće atrakcije?
- Koji su infrastrukturni nedostaci i kako ih riješiti?
- Jesu li postojeći smještajni kapaciteti dostatni i kakvi su planovi za njihov razvoj?
- Kako pozicionirati Čavle kao prepoznatljivu turističku destinaciju?
- Kako osigurati održivi razvoj turizma i zaštitu okoliša i koje mjere poduzeti?
- Kako uključiti lokalnu zajednicu, poduzetnike i institucije, partnerske institucije u razvoj turizma?
- Koji su naši standardi ponašanja koji će poduprijeti odgovarajuće kompetencije i sustav vrijednosti: Kako radimo? Koje su naše sposobnosti? Kako se ponašamo? Kako uslužujemo naše goste?

Vizija turističkog razvoja treba biti dugoročna, ali i fleksibilna, kako bi se mogla prilagođavati promjenama i novim trendovima u turizmu. Imajući na umu implikacije pojedinih razvojnih scenarija na turističku budućnost, turistički imidž i ključne razlikovne elemente općine Čavle, komponente koje valja ugraditi u razvojnu viziju i misiju ovog područja te koje, u tom smislu, predstavljaju dugoročne smjernice za upravljanje budućim turističkim razvitkom. To su:

1. Zaštita okoliša

Prostran, čist, specifičan, nezagađen i relativno naseljen prostor predstavljaju strateške prednosti te ih valja dugoročno štiti ne samo na dobrobit turističkog razvoja, već i ukupne kvalitete života cjelokupnog stanovništva. U tom smislu u promišljanju budućeg turističkog razvoja valja se voditi načelom održivosti.

2. Isticanje komparativnih prednosti ovog prostora

U skladu s principima zaštite i očuvanja okoliša, kvaliteta i različitost prirodne i/ili kulturne resursno-atraktivne osnove nude mogućnost uspostavljanja većeg broja različitih, međusobno komplementarnih turističkih doživljaja i/ili iskustava. Samim tim, turizam valja razvijati nudeći jedinstvene, autentične i tematizirane doživljaje prilagođene interesima različitih potrošačkih segmenata, ali i dobu godine.

3. Zauzimanje za turistički razvoj prilagođen tržišnim trendovima

Vizija razvoja turizma mora biti u funkciji povećanja kvalitete života lokalnog stanovništva, što implicira ne samo povećanje današnje razine primanja već zaposlenih i otvaranje novih radnih mjesta, već i povećanje raznolikosti društvenog i kulturnog života. Da bi se to osiguralo, bit će potrebno razvijati/poticati turističku industriju koja je sposobna prilagođavati se globalnim tržišnim trendovima, stvarajući doživljaje, proizvode i usluge koji će zadovoljiti očekivanja ne samo izabranih/ciljanih tržišnih segmenata, već (jednim dijelom) i lokalnog stanovništva.

4. Zauzimanje za stvaranje društvene klime koji podržava razvoj turizma

Polazeći od današnje situacije, u cilju stvaranja ključnih pretpostavki za postupno napuštanje još uvijek dominantnog modela (masovnog) sezonskog „sunce i more“ turizma u Republici Hrvatskoj, prepoznata je potreba za uspostavljanjem novog sustava vrijednosti bez kojeg neće biti moguće bitnije promijeniti dosadašnje razvojne trendove i usmjeriti buduću turističku razvojnu viziju novim kolosijekom. U tom smislu, posebno su prepoznate sljedeće vrijednosti koje valja promovirati kao temelj za uspješnu realizaciju razvojne vizije: o inovativnost u razvoju i tržišnoj komercijalizaciji proizvoda – kao preduvjet produljenja sezone i privlačenja većeg broja različitih potrošačkih segmenata; cjeloživotno obrazovanje – kako bi se osiguralo da se turistički proizvodi i/ili usluge kontinuirano usavršavaju i prilagođavaju zahtjevima sve probirljivije turističke potražnje; timski rad i partnerstvo – kao preduvjet za dobar destinacijski menadžment i pružanje obećanih jedinstvenih turističkih doživljaja, odnosno uzajamno povjerenje – kao preduvjet za uspostavljanje cjelovitog turističkog lanca vrijednosti.

Nakon definiranja općih načela i ciljeva turizma, potrebno je oblikovati sveobuhvatni strateški pristup koji će osigurati održiv i dugoročan razvoj turizma u Općini Čavle. Prioritetna područja uključuju:

- **Rješavanje sezonalnosti turizma** – Razvijanjem cjelogodišnje ponude, uključujući aktivni turizam, kulturne manifestacije i gastronomske doživljaje.
- **Ravnoteža volumena i vrijednosti turizma** – Fokusiranje na povećanje potrošnje po osobi kroz kvalitetniju ponudu i dulje trajanje boravka gostiju.
- **Omjer kapaciteta i kvalitete smještaja i usluga** – Poticanje razvoja smještajnih objekata više kategorije te unaprjeđenje turističke infrastrukture.
- **Iskorištavanje posebnosti destinacije** – Promocija specifičnih atrakcija kao što su Automotodrom Grobnik, Platak i kulturno-povijesna baština
- **Razvoj novih usluga za posjetitelje** – Unaprjeđenje digitalizacije, vođenih tura i tematskih ruta.
- **Bolja organizacija i edukacija dionika** – Osiguravanje kontinuirane edukacije i stručnog osposobljavanja dionika u turizmu.

Važno je strateški promišljati sadašnje i buduće tržište, analizirajući:

- **Postojeća i potencijalna tržišta** – Identificiranje ciljnih skupina i prilagodba ponude njihovim potrebama.
- **Tržišne trendove i prilike** – Praćenje globalnih trendova u turizmu i implementacija inovacija.
- **Snage i slabosti destinacije** – Maksimiziranje prednosti i rješavanje izazova.

Strateško oblikovanje prioriteta treba povezati s ciljanjem pravih tržišta te osigurati razvoj i promociju turističkog proizvoda do prepoznatljive destinacije. Kroz integrirani pristup i suradnju svih dionika, Općina Čavle može postati održiva, prepoznatljiva i konkurentna turistička destinacija.

Svi navedeni elementi su sažeto izraženi u zajednički formuliranoj viziji upravljanja turizmom općine Čavle, koja glasi:

Općina Čavle razvija se kao prepoznatljiva turistička destinacija koja nudi jedinstvenu kombinaciju kulturne baštine, prirodnih ljepota i adrenalinskih doživljaja. U skladu s načelima održivog razvoja, turizam u Čavlima doprinosi kvaliteti života lokalnog stanovništva, očuvanju kulturno-povijesne baštine i zaštiti prirodnog okoliša.

6.4. Mjere i aktivnosti za ostvarenje razvojnog smjera

Da bi se ostvario razvojni smjer turizma u Općini Čavle, prema ključnim pokazateljima uspješnosti (KPI), potrebno je provesti niz konkretnih mjera i aktivnosti koje su usklađene s ciljevima razvoja, a istovremeno mjerljive kroz definirane KPI-eve, poput broja posjetitelja, povećanje prihoda, povećanje broja zaposlenih u turizmu i sl.

KPI(EKON.)	MJERE/AKTIVNOSTI	JED.MJERE
Produljenje turističke sezone	Povećanje broja posjetitelja kroz ciljem promocijske aktivnosti i privlačenje različitih tržišta	Broj dana
	Razvijanje raznovrsnih turističkih proizvoda i usluga na turističkim atrakcijama izvan sezone kako bi smanjila sezonalnost i povećali prihodi	
Povećanje broja zaposlenih u turizmu i broja subjekata uključenih u turizam	Otvaranje i poticanje otvaranja (kroz recimo subvencije) radnih mjesta u sektorima kao što su vođenje tura, prijevoz, prodaja suvenira, ugostiteljstvo	Broj zaposlenih/broj subjekata
	Poticaji za razvoj malih i srednjih poduzeća i obrtnika, opg-a, domaćih radinosti i sl. (primjer-izrada suvenira, proizvodnja grobničkog sira)	
	Organizacija tečajeva, edukacija za lokalno stanovništvo u cilju stjecanja vještina potrebnih za rad u turizmu	
	Uključivanje lokalnih subjekata u opskrbu turističkog sektora	
	Razvoj lokalnih proizvoda i usluga temeljenih na lokalnim tradicijama	
Povećanje investicija u turizam	Ulaganja u infrastrukturu turizma, digitalne alate za promociju i modernizaciju turističkih objekata	EUR
	Prodaja suvenira na svim značajnim turističkim lokacijama	
Povećanje konkurentnost i destinacije	Stvaranje turističkih ruta i suradnja s obližnjim općinama i gradovima, temeljenih na specifičnim turističkim proizvodima/uslugama	Broj turista
KPI(KULT.)		
Povećanje broja kulturne baštine stavljene u funkciju	Održavanje i obnova kulturnih i povijesnih znamenitosti	Broj objekata
	Prikupljanje i digitalizacija podataka o nematerijalnoj baštini, uključujući običaje	
Povećanje broja tematskih događaja kojima se promovira lokalna kultura	Organizacija novih događaja koji promoviraju lokalne običaje, zanate poput tradicionalnih sajмова i festivala	Broj događaja
	Angažiranje umjetnika, zanatlija u razvoju suvenira i vođenju kreativnih radionica	
Povećanje broja edukacija za posjetitelje	Pružanje informacija putem info centara, multimedijalnih sadržaja, digitalnih aplikacija	Broj edukacija
	Organizacija edukativnih programa za turiste poput učenja tradicijskih zanata, pripreme lokalnih jela i sl.	
Povećan broj turističkih projekata u koje je uključena	Aktivno uključivanje stanovnika u turističke projekte kako bi se osigurala autentičnost i održivost	Broj projekata
	Podrška starijim generacijama o prijenosu znanja o tradicijama i običajima mladim naraštajima	

lokalna zajednica		
Povećanje broja autentičnih turističkih proizvoda	Razvijanje ponude temeljene na lokalnim tradicijama, uključujući posjete domaćinstvima i demonstracije obrta	Broj proizvoda/usluga
	Promocija lokalnih specijaliteta koji uključuju posjet lokalnim proizvođačima	
	Razvoj proizvoda/usluga koji podržavaju lokalnu kulturu i povijest poput rukotvorina, tekstila, prehrambenih artikala i sl.	
Povećan broj događaja u koji su uključene strane kulture	Organizacija međunarodnih događaja koji spajaju lokalnu i strane kulture i tradicije	Broj događaja
KPI (EKO)		
Povećanje broja turističkih aktivnostima kojima se minimalno utječe na prirodne resurse	Očuvanje biljnog i životinjskog svijeta, koji je dom brojnim zaštićenim vrstama	Broj aktivnosti
	Razvoj turističkih aktivnosti koje minimalno utječu na prirodne resurse	
	Uvođenje sustava praćenja posjetitelja kako bi se spriječilo prekomjerno opterećenje osjetljivih ekosustava	
	Razvoj turističkih aktivnosti koje minimalno utječu na prirodne resurse, poput održivog planinarenja, biciklizma	
Smanjenje upotrebe plastike i povećanje reciklaže otpada	Postavljanje kanti za razvrstavanje otpada na turističkim lokacijama te poticanje posjetitelja na reciklažu	Kg/t
	Promicanje korištenja biorazgradivih ili višekratnih materijala na turističkim lokacijama i događajima	
Povećanje broja edukacija za posjetitelje i stanovnike	Organizacija programa i radionica za turiste o važnosti zaštite okoliša i pravilnom ponašanju u prirodi	Broj posjetitelja
	Uključivanje stanovništva u projekte zaštite okoliša (sadnja drveća, čišćenje okoliša)	
KPI (SOC.)		
Povećan broj radnih mjesta u turizmu	Ulaganje u prometne, komunalne i društvene objekte koji će koristiti i turistima i lokalnom stanovništvu	Broj radnih mjesta
	Osiguravanje da turistički razvoj ne ograničava lokalno stanovništvo u korištenju prirodnih i kulturnih resursa	
Povećan broj proizvoda/usluga namijenjenih ranjivim skupinama	Unapređenje usluga za ranjive skupine društva	Broj proizvoda/usluga
Povećan broj turističkih aktivnosti kojima se štiti sigurnost zajednice	Osiguravanje da cijene usluga i sadržaja ostaju prihvatljive za lokalno stanovništvo	Broj turističkih aktivnosti
	Povećanje sigurnosnih mjera na turističkim lokacijama te ulaganje u sustav civilne zaštite	
KPI (INF.)		
Povećano ulaganje u razvoj	Poboljšanje prometnih veza radi lakšeg pristupa turističkim atrakcijama	EUR
	Izgradnja, obnova, proširenje parkirališnih kapaciteta u blizini glavnih turističkih sadržaja uz korištenje održivih materijala i ekoloških rješenja	

prometne, turističke, energetske i vodne, tehnološke, javne komunalne, kulturne, sportske infrastrukture	Podrška razvoju smještaja prilagođenog raznim kategorijama turista (obiteljski, eko, avanturisti)	
	Promicanje korištenja obnovljivih izvora energije u smještajnim objektima, turističkim sadržajima i javnoj rasvjeti	
	Osiguravanje širokopojasnog interneta i mobilne pokrivenosti u cijelom području, uključujući ruralne dijelove	
	Uređenje javnih prostora za odmor i rekreaciju	
	Izgradnja/obnova/rekonstrukcija objekata za održavanje kulturnih i društvenih događaja	
	Razvoj prostora za prikazivanje lokalne umjetnosti, povijesnih zanimljivosti	
	Uspostava stanica za punjenje električnih vozila, na turističkim atrakcijama	
	Osiguravanje infrastrukture koja je prilagođena osobama s invaliditetom, uključujući rampe, prilagođene sanitarne čvorove i smještajne kapacitete	
	Postavljanje sustava za selektivno odlaganje otpada na turističkim atrakcijama	

7. SMJERNICE I PREPORUKE ZA RAZVOJ/UNAPRJEĐENJE DESTINACIJE

Plan upravljanja destinacijom mora sadržavati prijedlog smjernica i preporuka za razvoj ili unaprjeđenje destinacije u skladu s definiranim ciljevima, pokazateljima održivosti i razvojnim smjerom, za dionike u sustavu turizma i dionike u sustavu upravljanja turizmom.

S obzirom na kratak rok izrade Plana upravljanja destinacijom za lokalne turističke zajednice razvrstane u kategoriju III, IV i 0 indeksa turističke razvijenosti koji je određen Zakonom o turizmu te činjenice da je temeljna podloga za izradu Plana upravljanja destinacijom, tj. Pravilnik o metodologiji izrade plana upravljanja destinacijom, na snagu stupio tek 1. listopada 2024. godine, određeni vrlo važni podaci za izradu Plana se nisu mogli prikupiti na vrijeme. Također, potpunija slika o broju dnevnih posjetitelja općini Čavle nije dostupna. Ovaj podatak je izrazito važan za destinaciju. Naime, turisti koji noće u destinaciji kreiraju značajniji ekonomski učinak, jer osim plaćanja noćenja i turističke pristojbe, oni se dulje zadržavaju u destinaciji i generiraju prihode u ugostiteljstvu, galerijama i trgovinama. Uvažavajući sve gore navedeno, dane smjernice i preporuke bit će općenitog karaktera, a detaljnije i konkretnije smjernice za dionike općine Čavle će se dati prvim izmjenama i dopunama Plana upravljanja destinacijom.

7.1. Smjernice i preporuke za jedinicu lokalne samouprave

Jedinica lokalne samouprave (JLS) ima važnu ulogu u izradi i provedbi Plana upravljanja turističkom destinacijom, jer je odgovorna za razvoj i upravljanje lokalnim resursima, uslugama i politikama koje direktno utječu na turistički sektor.

Kao nositelj raznih strateških i operativnih aktivnosti, ona ima direktan utjecaj na kvalitetu turističke ponude, zadovoljstvo posjetitelja i dugoročni prosperitet općine. Predstavnici lokalne vlasti izuzetno su važni dionici u svakom razvojnom procesu. Naime, uronjeni u problematiku lokalne zajednice i dobro upoznati s njezinim aspiracijama, vrlo su često inicijatori razvojnih projekata te inicijalno lobisti kod relevantnih županijskih i/ili državnih tijela. Projektima u domeni turističkog razvoja mogu davati načelnu podršku i kadrovsku potporu, a samo u izuzetnim slučajevima raspolažu s dovoljno financijskih sredstava i kadra da ih mogu i samostalno financirati. Međutim, unatoč nedostatku financijskih sredstava, lokalna samouprava može namaknuti dovoljna sredstva za pripremu potrebne projektne dokumentacije uz koju bi se lakše lobiralo kod tijela županijske i državne uprave ili pronalazilo investitore u zemlji i inozemstvu. Preduvjet za to je prepoznavanje mogućeg doprinosa turizma društveno-ekonomskom razvoju područja pod njihovom jurisdikcijom. Općina Čavle je zadužena za kreiranje dugoročne vizije razvoja turizma, usklađene s potrebama lokalne zajednice i turističkog tržišta. Ona razvija detaljne strategije koje definiraju ciljeve, prioritete i aktivnosti za postizanje te vizije. Također, općina koordinira sve aktivnosti vezane uz razvoj turizma, uključujući planiranje investicija, promociju destinacije, razvoj turističkih proizvoda i usluga te upravljanje turističkim resursima. Zadaća je općine osiguranje infrastrukture, tj. ulaganje u kvalitetnu turističku infrastrukturu kao što su ceste, parkirališta i komunalna

oprema. Sve su to stavke od ključne važnosti za privlačenje i zadržavanje turista. Lokalna samouprava uspostavlja i održava partnerske odnose s različitim dionicima u turizmu, kao što su ugostitelji, kulturni djelatnici i lokalno stanovništvo. Kroz zajednički rad moguće je postići sinergiju i optimizirati rezultate. Općina Čavle je odgovorna za zaštitu i očuvanje kulturne baštine i prirodnih ljepota. Održivost je ključni element razvoja turizma, a općina mora osigurati da se turističke aktivnosti odvijaju na način koji ne ugrožava okoliš.

U suradnji s Turističkom zajednicom, JLS treba provoditi:

- **Razvoj i implementacija politike održivog turizma**

Definiranje strateških smjernica: JLS definira viziju i strateške smjernice razvoja turizma u skladu s održivim razvojem, zaštitom kulturne baštine i okoliša. Plan mora biti usklađen s lokalnim i nacionalnim zakonodavstvom.

Podrška održivom turizmu: JLS mora osigurati da razvoj turizma bude usmjeren prema očuvanju prirodnih i kulturnih resursa te da doprinosi ekonomskom razvoju, a ne negativno utječe na lokalnu zajednicu i okoliš.

- **Suradnja i uključivanje dionika**

Suradnja s turističkim zajednicama: JLS koordinira suradnju između lokalnih turističkih zajednica, privatnog sektora (hoteli, restorani, agencije), nevladinih organizacija, obrazovnih institucija i drugih relevantnih dionika. Ova suradnja omogućuje da Plan upravljanja bude sveobuhvatan i temeljen na stvarnim potrebama i resursima destinacije.

Konzultacije s lokalnim stanovništvom: JLS treba aktivno uključiti lokalnu zajednicu u izradu plana kako bi osigurala da turizam bude u skladu s interesima i potrebama stanovnika. Ovdje je ključna transparentnost u komunikaciji i angažman građana u procesima odlučivanja.

- **Regulacija i razvoj infrastrukture**

Razvoj i obnova infrastrukture: JLS ima ključnu odgovornost za razvoj turističke infrastrukture (pristupne ceste, javni prijevoz, smještajni kapaciteti, objekti za ugostiteljstvo, javni prostori), čime doprinosi poboljšanju ukupnog turističkog iskustva. Također, odgovorna je za održavanje postojeće infrastrukture i njezinu prilagodbu turističkim potrebama.

Zaštita okoliša: JLS osigurava da svi infrastrukturni projekti budu u skladu s principima održivog razvoja i ekološke ravnoteže, provodeći zakone i smjernice vezane uz zaštitu prirodnih resursa i smanjenje negativnog utjecaja turizma na okoliš.

- **Podrška u implementaciji i praćenju provedbe plana**

Koordinacija provedbe akcijskih planova: JLS je odgovorna za organizaciju i koordinaciju provedbe konkretnih aktivnosti koje proizlaze iz Plana upravljanja. To uključuje praćenje napretka u ostvarivanju ciljeva, nadzor nad aktivnostima i evaluaciju postignutih rezultata.

Procjena učinaka turizma: JLS provodi redovita praćenja učinaka turizma na lokalnu zajednicu, gospodarstvo i okoliš, te izvještava o rezultatima kako bi osigurala da turizam donosi dugoročne koristi.

- **Financiranje i privlačenje investicija**

Prikupljanje sredstava: JLS osigurava financijska sredstva za realizaciju plana, bilo kroz vlastiti proračun, prijave na natječaj za EU fondove, ili suradnju s privatnim sektorom. Plan mora biti financijski održiv, s jasnim izvorima prihoda za realizaciju različitih aktivnosti.

Privlačenje privatnih ulaganja: JLS može djelovati kao katalizator za privatne investicije u turizam, bilo kroz partnerstva s privatnim sektorom, ili stvaranjem povoljnog okruženja za ulaganja u turističke projekte.

- **Edukacija i podizanje svijesti**

Edukacija lokalne zajednice: JLS je odgovorna za organizaciju edukacija i radionica za lokalno stanovništvo u vezi s održivim turizmom, kvalitetom usluga i turizmu uopće. Ovdje je važno podići svijest o pozitivnim i negativnim učincima turizma.

Podizanje svijesti turista: JLS također igra ključnu ulogu u podizanju svijesti turista o odgovornom ponašanju, očuvanju kulturnih vrijednosti i prirodnih resursa kroz promotivne kampanje i informativne aktivnosti.

- **Praćenje, izvještavanje i evaluacija**

Evaluacija provedbe plana: JLS mora redovito pratiti i evaluirati učinkovitost provedbe Plana upravljanja destinacijom. To uključuje procjenu koliko su postavljeni ciljevi ostvareni, koji su izazovi nastali tijekom implementacije i koji su mogući pravci za prilagodbu plana.

Transparentno izvještavanje: JLS treba redovito izvještavati sve dionike, uključujući lokalnu zajednicu i turističke operatore, o napretku u implementaciji plana i ostvarenjima, te osigurati da postoji prostor za povratne informacije.

7.2. Smjernice i preporuke za turističke zajednice

Donošenjem ZOT-a i pripadajućih pravilnika, turističke zajednice su dobile novu ključnu ulogu u reformi turizma. S obzirom da su iste u obvezi provođenja novih poslova, potrebno je da su sva tijela turističke zajednice te zaposlenici upoznati i stručno educirani za provođenje zakonskih i podzakonskih akata. Stoga će Ministarstvo turizma i sporta putem edukacija, seminara, terenskog rada omogućiti svim turističkim zajednicama sudjelovanje i osposobljavanje za implementaciju navedenih propisa. Također, Ministarstvo turizma i sporta razvija IT sustave za upravljanje turizmom, uključujući aplikativno rješenje za upravljanje destinacijama, kao i aplikativno rješenje za upravljanje turističkim tokovima, koji će biti podrška turističkim zajednicama u održivom upravljanju destinacijom. Koristit će ga lokalne i regionalne

samouprave, a intencija je i uspostava sustava i e-usluga koji će potaknuti digitalnu transformaciju u smjeru razvoja pametne destinacije.

Turistička zajednica (TZ) ima vrlo važnu ulogu u provedbi Plana upravljanja turističkom destinacijom jer djeluje kao glavni organizator, promotor i posrednik između lokalne zajednice, posjetitelja i drugih dionika. Osim toga, turističke zajednice su odgovorne za promociju i razvoj turizma, te za implementaciju strategija koje su utvrđene u Planovima upravljanja. TZO sudjeluje u različitim fazama i aktivnostima plana:

1. Razvoj i provedba promotivnih aktivnosti

- **Brendiranje destinacije:** Turistička zajednica je odgovorna za razvoj i implementaciju brenda destinacije, što uključuje kreiranje prepoznatljivog identiteta i slogana koji privlače posjetitelje. TZ mora raditi na promociji specifičnih vrijednosti destinacije (npr. kulturnih, prirodnih ili gastronomskih).
- **Kampanje i oglašavanje:** Osigurava vođenje marketinških kampanja, kako na nacionalnoj, tako i na međunarodnoj razini, koristeći različite kanale (društvene mreže, internetske stranice, sajmovi, tiskanice). TZ mora poticati vizualnu i emocionalnu povezanost s destinacijom.
- **Organizacija događanja i manifestacija:** Kroz organizaciju festivala, kulturnih događanja, sportskih manifestacija i drugih aktivnosti, TZ doprinosi stvaranju sadržaja koji privlači posjetitelje i osigurava veću posjećenost, osobito izvan glavne turističke sezone.

2. Koordinacija svih dionika u turizmu

- **Suradnja s privatnim sektorom:** TZ mora koordinirati aktivnosti s vlasnicima smještajnih objekata, ugostiteljima, turističkim agencijama, transportnim tvrtkama i drugim poslovnim subjektima u turizmu. U okviru plana, TZ organizira zajedničke projekte i inicijative koje mogu unaprijediti kvalitetu usluga.
- **Podrška i edukacija lokalnim pružateljima usluga:** TZ igra ključnu ulogu u organizaciji edukacija, radionica i treninga za lokalne turističke radnike (turističke vodiče, ugostitelje, taksiste) s ciljem podizanja kvalitete usluga i uvođenja inovacija u turističku ponudu.
- **Uključivanje zajednice:** TZ mora uključiti lokalnu zajednicu u sve aktivnosti vezane uz turizam, čime osigurava da svi dionici budu informirani i angažirani. To uključuje održavanje sastanaka, informiranje o turističkim trendovima, te sakupljanje povratnih informacija od stanovništva.

3. Praćenje i izvještavanje o turističkoj aktivnosti

- **Praćenje turističkih tokova:** TZ prikuplja i analizira podatke o broju posjetitelja, njihovim preferencijama, sezonalnosti i potrošačkim navikama. Ovi podaci omogućuju bolje razumijevanje tržišta i mogu se koristiti za prilagodbu promotivnih aktivnosti i razvoj novih usluga.

- **Izveštavanje o implementaciji plana:** TZ redovito izvještava dionike, uključujući JLS, privatne subjekte i zajednicu o napretku provedbe Plana upravljanja destinacijom. To uključuje izvještavanje o postignućima i izazovima u provedbi strategija iz plana, te o korištenju financijskih sredstava.

4. Podrška održivom turizmu

- **Edukacija turista o odgovornom ponašanju:** TZ igra važnu ulogu u podizanju svijesti turista o održivim praksama i odgovornom ponašanju (reciklaža, poštovanje kulturnih normi, zaštita okoliša). Promovira ekološki prihvatljiv turizam, kao i smanjenje negativnih utjecaja turizma na okoliš.
- **Održavanje kvalitete turističke ponude:** TZ treba osigurati da turistički sektori (smještaj, restorani, atrakcije) zadovoljavaju ekološke standarde, te uvesti certifikate održivosti za poslovne subjekte. To uključuje promicanje ekoturizma, obnovljivih izvora energije, i smanjenje negativnih učinaka turizma na prirodu.

5. Razvoj novih turističkih proizvoda i sadržaja

- **Inovacije u ponudi:** TZ je odgovorna za razvijanje novih proizvoda i sadržaja koji će diversificirati turističku ponudu i produžiti turističku sezonu. To može obuhvatiti tematske ture, gastro i vinske rute, kulturne i sportske manifestacije, wellness i ekoturizam.
- **Povećanje atraktivnosti destinacije:** TZ treba analizirati tržište i prepoznati nove trendove u turizmu, te prema tim podacima razviti specifične proizvode koji mogu privući različite vrste turista (avanturisti, obitelji, stariji turisti, poslovni turizam, itd.).

6. Financijsko upravljanje i privlačenje investicija

- **Korištenje EU fondova i drugih izvora financiranja:** TZ ima važnu ulogu u pronalaženju sredstava za realizaciju aktivnosti iz plana, što uključuje prijave na EU projekte i suradnju s privatnim sektorom. TZ može aplicirati za sredstva koja će omogućiti razvoj infrastrukture i promociju destinacije.
- **Ulaganje u infrastrukturu i usluge:** TZ može biti ključni partner u inicijativama za poboljšanje infrastrukture destinacije (poboljšanje prometne povezanosti, izgradnja novih turističkih objekata, zaštita kulturnih spomenika). Osim toga, ona mora poticati ulaganja u obnavljanje i modernizaciju postojećih turističkih objekata.

7. Povezivanje i suradnja s drugim destinacijama

- **Umrežavanje i razvoj regionalnog turizma:** TZ može surađivati s drugim destinacijama unutar regije ili zemlje na stvaranju zajedničkih promotivnih kampanja i razvojnih projekata. Ovakva suradnja može pomoći u povećanju turističke posjećenosti i smanjenju sezonalnosti.
- **Povezivanje s organizacijama i institucijama:** TZ surađuje s nacionalnim turističkim organizacijama, ministarstvima, nevladinim organizacijama i međunarodnim organizacijama za razvoj turizma.

8. Evaluacija i prilagodba plana

- **Redovita evaluacija:** TZ mora redovito procjenjivati uspjeh implementacije plana, analizirati ostvarene rezultate i identificirati područja koja zahtijevaju prilagodbu. To može uključivati analizu broja posjetitelja, uspjeh marketinških kampanja, zadovoljstvo turista i lokalne zajednice.
- **Prilagodba strategije:** Na temelju rezultata evaluacije, TZ može predložiti izmjene u strategijama, ciljanim tržištima ili načinima promocije, kako bi Plan upravljanja destinacijom ostao relevantan i učinkovit.

Kroz angažman u svim fazama, od planiranja do implementacije i evaluacije, TZ doprinosi uspješnoj realizaciji ciljeva plana, što ima dugoročne koristi za ekonomiju, lokalnu zajednicu i posjetitelje destinacije.

8. POPIS PROJEKATA

Plan upravljanja destinacijom kao svoj sastavni dio sadrži popis projekata koji pridonose provedbi mjera potrebnih za doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti na razini destinacije te popis projekata od posebnog značaja za razvoj destinacije.

8.1. Projekti koji pridonose provedbi mjera potrebnih za doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti

PROJEKT:	Opremanje i uređenje Interpretacijskog centra Povijesne baštine "Čavle" Čebuharova kuća
OPIS:	<p>Projekt opremanja i uređenja Interpretacijskog centra Povijesne baštine "Čavle" u Čebuharovoj kući ima za cilj:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Očuvanje i promocija kulturne baštine<ul style="list-style-type: none"> • Interpretacijski centar će služiti kao mjesto istraživanja, edukacije i prezentacije povijesti, tradicije i identiteta Grobnišćine i okolice kroz prezentaciju „Grobničke mlikarice“ kao okosnice cijelog Centra • Kroz suvremene multimedijalne sadržaje, izložbe i interaktivne prikaze omogućit će bolje razumijevanje lokalne baštine. • Očuvat će se autentična arhitektura i tradicijski način života, čime se doprinosi valorizaciji povijesnih građevina. • Ured Turističke zajednice općine Čavle biti će smješten u Centru 2. Edukacija i svijest lokalne zajednice<ul style="list-style-type: none"> • Centar će pružati edukativne programe za školsku djecu, studente, turiste i lokalno stanovništvo, jačajući svijest o kulturnom nasljeđu. • Organizirat će se radionice, predavanja i kulturni događaji koji će uključivati lokalnu zajednicu u očuvanje tradicije. 3. Razvoj turizma i ekonomije<ul style="list-style-type: none"> • Ovim projektom destinacija dobiva atraktivan kulturno-turistički sadržaj, što može povećati broj posjetitelja. • Povezivanjem s drugim turističkim lokacijama u regiji produžuje se boravak turista, što donosi ekonomske benefite. • Stvaraju se mogućnosti za zapošljavanje i razvoj poduzetništva kroz suvenirnice, vođene ture i lokalne proizvode. 4. Održivost i modernizacija<ul style="list-style-type: none"> • Korištenjem multimedijalnih rješenja i digitalnih prikaza omogućava se inovativno predstavljanje povijesti i baštine, privlačno mlađim generacijama. • Centar će koristiti ekološki prihvatljive materijale i tehnologije kako bi smanjio negativan utjecaj na okoliš.
NOSITELJ PROJEKTA:	Općina Čavle

VRIJEDNOST PROJEKTA:	772.994,78 €
DOPRINOS OSTVARENJU POKAZATELJA ODRŽIVOSTI:	Projekt doprinosi održivosti destinacije kroz čuvanje i revitalizaciju kulturne baštine; obnovom i uređenjem postojećeg objekta smanjuje se potreba za novom gradnjom, čime se štiti prostor i resursi, digitalizacija interpretacijskih sadržaja smanjuje potrebu za tiskanim materijalima, čime se smanjuje količina otpada, energetska učinkovita oprema i sustavi te potencijalna uporaba obnovljivih izvora energije smanjuju potrošnju energije i emisiju CO ₂ , centar omogućava edukaciju o povijesnoj i kulturnoj baštini putem interaktivnih sadržaja, radionica i izložbi, očuvanjem Čebuharove kuće kao primjera lokalne arhitekture čuva se identitet regije i potiče ponos lokalne zajednice, centar postaje mjesto okupljanja, učenja i suradnje za lokalne udruge, škole i umjetnike, omogućuje organizaciju kulturnih manifestacija, edukativnih radionica i tematskih događanja, čime se obogaćuje kulturna ponuda destinacije.

PROJEKT:	Kaštel Grobnik; A) SANACIJA KROVA SJEVEROISTOČNE KULE B) SANACIJA ZIDA JUŽNE POLUKULE C) IZRADA PROJEKTNE DOKUMENTACIJE
OPIS:	Zbog lošeg stanja krova sjeveroistočne kule kaštela u Grobniku u kojem je smješten Interpretacijski centar, uređen i opremljen kroz EU projekt Putevima Frankopana, potrebno je izvršiti sanaciju istog sukladno Posebnim uvjetima zaštite kulturnog dobra izdanog od Konzervatorskog odjela u Rijeci. S obzirom da dolazi do prodora vode potrebno je pokrovni element rušiti, demontirati i očistiti od završnog do nosivog elementa kako bi se postavila hidroizolacija i estrih, te postavili novi oluci, a sve u svrhu ponovnog stavljanja prostora u funkciju obzirom da zbog oštećenja isti nije moguće koristiti. Prilikom izvođenja radova na uređenju sanitarija u prizemlju Kaštela tijekom ove godine ukazala se nužna potreba za sanacijom zida južne polukule obzirom da postoji velika opasnost od urušavanja. Zbog narušene statike potrebno je prethodno izraditi projekt statičke sanacije zidova vanjskog pročelja koji se proteže od polukule do jugozapadne kule kapele sv. Jelene. Projektne dokumentacije treba izraditi sukladno smjernicama nadležnog konzervatorskog ureda; potrebno je izraditi podloge za potrebe izrade Idejnog rješenja i Glavnog elektrotehničkog projekta napajanja kompleksa kaštela Grobnik, izraditi Glavni elektrotehnički projekt napajanja kao i izraditi projekt statičke sanacije zidova vanjskog pročelja kaštela Grobnik koji uključuje zidove zapadnih polukula te zid vanjskog pročelja koji se proteže

NOSITELJ PROJEKTA:	Općina Čavle
VRIJEDNOST PROJEKTA:	218.562,50 €
DOPRINOS OSTVARENJU POKAZATELJA ODRŽIVOSTI:	Sanacija ključnih dijelova kaštela osigurava dugoročno očuvanje ovog značajnog kulturno-povijesnog lokaliteta. Time se ispunjavaju indikatori očuvanja materijalne baštine, što je važno za održivi razvoj destinacije. Također, omogućuje sigurniji i kvalitetniji prostor za posjetitelje i organizaciju manifestacija, povećava potencijal za razvoj kulturnog turizma, čime se pridonosi gospodarskom razvoju lokalne zajednice, sprječava daljnje urušavanje i osigurava sigurnost posjetitelja i djelatnika koji rade u kaštelu te korištenje održivih građevinskih materijala i tradicionalnih tehnika restauracije smanjuje negativan utjecaj na okoliš.

PROJEKT:	Zamjena travnjaka stadiona „Adelija Beba Haramija“ građevinski radovi i umjetna trava
OPIS:	Projektom su planirani građevinski radovi na kompletno novom drenažnom sloju igrališta, zamjena trave umjetnom travom, novi sustav navodnjavanja prilagođen zahtjevima FIFA-e te uređenje ogradnog zida i manjeg skladišta za spremanje kosilice
NOSITELJ PROJEKTA:	Općina Čavle
VRIJEDNOST PROJEKTA:	1.450.000,00 €
DOPRINOS OSTVARENJU POKAZATELJA ODRŽIVOSTI:	Projektom se doprinosi ostvarenju pokazatelja održivosti na nekoliko razina: 1. Ekološka održivost <ul style="list-style-type: none"> • Smanjenje potrošnje vode: Umjetna trava ne zahtijeva redovito zalijevanje, što smanjuje potrošnju vode, osobito u sušnim razdobljima. • Manja upotreba pesticida i gnojiva: Održavanje prirodnog travnjaka često zahtijeva kemikalije koje mogu negativno utjecati na okoliš, dok umjetna trava smanjuje ovu potrebu. • Dugotrajan materijal: Kvalitetna umjetna trava može trajati 10+ godina, smanjujući potrebu za čestim zamjenama i građevinskim intervencijama. 2. Ekonomska održivost <ul style="list-style-type: none"> • Smanjeni troškovi održavanja: Manji troškovi za zalijevanje, košnju i popravke omogućuju dugoročnu financijsku uštedu. • Mogućnost šire upotrebe: Stadion s umjetnom travom može se koristiti tijekom cijele godine, čime se povećava njegova funkcionalnost i privlačnost za sportske događaje i turnire. • Poticanje sportskog turizma: Bolja infrastruktura može privući sportske klubove, natjecanja i kampove, čime se povećava ekonomski učinak na lokalnu zajednicu (smještaj, ugostiteljstvo, dodatne usluge).

	<p>3. Socijalna održivost</p> <ul style="list-style-type: none"> • Povećanje dostupnosti sportskih sadržaja: Kvalitetniji stadion omogućuje više sportskih aktivnosti za lokalno stanovništvo i posjetitelje. • Sigurniji uvjeti za sportaše: Moderna umjetna trava smanjuje rizik od ozljeda u odnosu na dotrajali prirodni travnjak. • Podrška razvoju lokalnog sporta: Bolji uvjeti za treninge i natjecanja potiču mlade na bavljenje sportom i zdrav način života.
--	--

PROJEKT:	Zamjena pokrova na BD Hrastenica, uvođenje Led rasvjete
OPIS:	Projektom se želi spriječiti propadanje objekta zamjenom dotrajalog pokrova, čime se osigurava dugotrajna zaštita zgrade od vremenskih nepogoda i poboljšati energetska učinkovitost u vidu uvođenja LED rasvjete radi poboljšanja uvjeta boravka u objektu.
NOSITELJ PROJEKTA:	Općina Čavle
VRIJEDNOST PROJEKTA:	150.000,00 €
DOPRINOS OSTVARENJU POKAZATELJA ODRŽIVOSTI:	Projektom se doprinosi smanjenju potrošnje energije i troškova održavanja. Povećava se sigurnost i funkcionalnost objekta na način da bolja rasvjeta poboljšava vidljivost i sigurnost korisnika i posjetitelja, novi pokrov osigurava zaštitu od vlage i vremenskih nepogoda, čime se sprječavaju dodatni troškovi sanacije, povećava se mogućnost korištenja BD Hrastenica za kulturne, društvene i turističke aktivnosti. Poboljšana infrastruktura doprinosi razvoju lokalne zajednice i privlačenju većeg broja posjetitelja.

PROJEKT:	Idejno rješenje uređenja Trga hrvatskih branitelja
OPIS:	Projektom se želi izraditi idejno rješenje uređenja Trga hrvatskih branitelja čime bi se definirao koncept navedenog prostora u cilju stvaranja reprezentativnog prostora kako bi postao ugodno mjesto za okupljanje građana i posjetitelja kroz uvođenje modernih urbanih elemenata (klupe, rasvjeta, hortikultura) za veću atraktivnost, korištenje ekološki prihvatljivih materijala i energetski učinkovitih rješenja, povećanje zelene površine i ozelenjavanje prostora za poboljšanje mikroklimе, stvaranje prostora koji će se koristiti za javna događanja, manifestacije i komemoracije, prilagođavanje infrastrukture osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti.
NOSITELJ PROJEKTA:	Općina Čavle

VRIJEDNOST PROJEKTA:	13.000,00 €
DOPRINOS OSTVARENJU POKAZATELJA ODRŽIVOSTI:	Projektom se doprinosi očuvanju i promociji kulturno-povijesne baštine, poboljšanju funkcionalnosti i estetike trga, doprinos održivom razvoju destinacije, jačanje društvene i turističke funkcije trga, povećanju sigurnosti i pristupačnosti

PROJEKT:	Čitaonica Cernik-uređenje okoliša i pomoćnog prostora
OPIS:	Cilj projekta je uređenje pomoćnog prostora za bolje korištenje i prilagodbu različitim aktivnostima (čitanje, kulturna događanja, radionice) kroz poboljšanje prilaza i postavljanje sigurnosnih elemenata, uređenje okoliša i stvaranje ugodnog vanjskog prostora.
NOSITELJ PROJEKTA:	Općina Čavle
VRIJEDNOST PROJEKTA:	28.000,00 €
DOPRINOS OSTVARENJU POKAZATELJA ODRŽIVOSTI:	Projektom se doprinosi jačanju društvene i kulturne uloge čitaonice, razvoj turističkog potencijala kroz povezivanje s drugim sadržajima, ekološkoj održivosti na način da se pri uređenju koriste održivi elementi.

PROJEKT:	Uređenje odbojkaškog igrališta
OPIS:	Projektom se želi poboljšati sportska infrastruktura za djecu, mlade i rekreativce, u neposrednoj blizini škole kroz postavljanje podloge za igranje odbojke, opreme i postavljanje sustava drenaže.
NOSITELJ PROJEKTA:	Općina Čavle
VRIJEDNOST PROJEKTA:	27.500,00 €
DOPRINOS OSTVARENJU POKAZATELJA ODRŽIVOSTI:	Projektom se omogućava lokalnoj zajednici i posjetiteljima bolji pristup sportu i rekreaciji uz mogućnost privlačenja sportskih ekipa i rekreativnih igrača, čime se doprinosi lokalnoj turističkoj ponudi

PROJEKT:	Povijesni kalići-obnova i uređenje
OPIS:	<p>Danas, kada su prirodna vodena staništa u velikoj mjeri onečišćena ili nepovratno izgubljena, kalići često predstavljaju posljednje utočište autohtonim vodenim životinjama te sisavcima koji se na njima napajaju. Njihovo očuvanje ključno je za održavanje bioraznolikosti, a ljudska briga o njima ima presudnu ulogu.</p> <p>Do sada je obnovljeno je 7 kalića na području Općine Čavle, koji su povezani u jedinstvenu cjelinu izgradnjom šetnica te postavljanjem informativnih tabli. Ovim projektom nastavlja se revitalizacija preostalih neuređenih kalića na području Općine Čavle, doprinoseći ne samo očuvanju prirodne baštine, već i obogaćivanju turističke ponude autentičnim doživljajima.</p>
NOSITELJ PROJEKTA:	Turistička zajednica općine Čavle
VRIJEDNOST PROJEKTA:	8.000,00 €
DOPRINOS OSTVARENJU POKAZATELJA ODRŽIVOSTI:	<p>Revitalizacija kalića značajno doprinosi ostvarenju pokazatelja održivosti kroz ekološke, društvene i ekonomske aspekte:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ekološka održivost <ul style="list-style-type: none"> • Očuvanje bioraznolikosti – Kalići pružaju utočište autohtonim vodenim životinjama, pticama i sisavcima, čime se održava ekološka ravnoteža. • Poboljšanje kvalitete vode i tla – Obnova prirodnih vodenih tijela doprinosi boljoj regulaciji podzemnih voda i sprječavanju isušivanja tla. • Smanjenje utjecaja klimatskih promjena – Zadržavanje vode u okolišu ublažava efekte suša i ekstremnih vremenskih uvjeta. 2. Društvena održivost <ul style="list-style-type: none"> • Podizanje svijesti o važnosti prirodne baštine – Informativne table i šetnice educiraju posjetitelje o ekološkoj i kulturnoj vrijednosti kalića. • Poboljšanje kvalitete života lokalnog stanovništva – Šetnice i uređeni okoliš pružaju prostor za rekreaciju i boravak u prirodi. • Jačanje zajednice – Projekt potiče lokalno stanovništvo na aktivno sudjelovanje u očuvanju okoliša. 3. Ekonomska održivost <ul style="list-style-type: none"> • Razvoj održivog turizma – Autentični prirodni lokaliteti privlače posjetitelje zainteresirane za ekoturizam i aktivni odmor. • Stvaranje novih radnih mjesta – Održavanje i promocija kalića može generirati nova zaposlenja u turizmu, obrazovanju i zaštiti okoliša. • Povećanje lokalne ekonomske aktivnosti – Više posjetitelja znači veću potražnju za smještajem, gastronomijom i drugim uslugama

--	--

PROJEKTI:	Nabavka multimedijalnog panoa Uređenje staze za skijaško trčanje oko akumulacijskog jezera Građevinski radovi uređenja dijela završnog sloja skijaške staze Radeševo II
OPIS:	Ovi projekti doprinose razvoju sportske infrastrukture, turističke ponude i održivosti destinacije. Svaki od njih ima specifične ciljeve koji se uklapaju u strateški razvoj Platka kao cjelogodišnje sportsko-rekreacijske destinacije. Projektom će se poboljšati informiranost posjetitelja, osigurati kvalitetna trasa za skijaško trčanje kao dodatna ponuda, povećati kvalitete skijaške staze.
NOSITELJ PROJEKTA:	Goranski sportski centar d.o.o.
VRIJEDNOST PROJEKTA:	99.000,00 €
DOPRINOS OSTVARENJU POKAZATELJA ODRŽIVOSTI:	Svi navedeni projekti doprinose ostvarenju pokazatelja održivosti na kroz: Ekološki aspekt – smanjenje negativnog utjecaja na okoliš, odgovorno korištenje resursa i promociju održivih aktivnosti. Društveni aspekt – poboljšanje pristupa sportskim sadržajima, promociju zdravog načina života i povećanje sigurnosti posjetitelja. Ekonomski aspekt – diversifikaciju turističke ponude, smanjenje troškova održavanja i povećanje prihoda kroz dulju sezonu i veću posjećenost.

8.2. Popis projekata od posebnog značenja za razvoj destinacije

ZOT je definirao projekt od posebnog značaja za razvoj destinacije kao projekt koji u planu upravljanja destinacijom naveden kao projekt od posebnog značaja, a pridonosi provedbi plana upravljanja destinacijom i strateškom cilju definiranim aktima strateškog planiranja za razvoj turizma.

PROJEKT:	„ČA-KO“ - rekonstrukcija i uređenje Doma kulture Čavle i izgradnja višenamjenskog društvenog doma Žuknica-Kostrena
OPIS:	Projekt će se provesti u partnerstvu s Općinom Kostrena u okviru Integriranog teritorijalnog mehanizma Urbane aglomeracije Rijeka, kao jedan od strateških projekata. Opći cilj projekta je stvaranje infrastrukturnih preduvjeta za tematsku diversifikaciju društvenih, kulturnih i sportskih sadržaja što će doprinijeti socijalnom uključivanju i dobiti građana na području Urbane aglomeracije Rijeka.

	<p>Projektom rekonstrukcije i uređenja Doma kulture Čavle te izgradnjom višenamjenskog društvenog doma Žuknica-Kostrena uspostaviti će se suvremeni višenamjenski, sportski i društveni prostori za potrebe stanovništva područja UA Rijeka i civilnog društva.</p> <p>Specifični ciljevi projekta su sljedeći:</p> <ul style="list-style-type: none"> • stvoriti preduvjete za održivu cjelogodišnju posjećenost obaju objekata unaprjeđenjem kvalitete višenamjenske infrastrukture kroz rekonstrukciju postojećeg Doma kulture u Čavlima i izgradnju višenamjenskog društvenog doma Žuknica- realizacija projekta imat će pozitivne implikacije na razvoj cjelogodišnjih sadržaja za stanovnike i posjetitelje • poboljšanje uvjeta za organizaciju većih kulturnih, društvenih i sportskih programa u zatvorenom prostoru • omogućavanje stanovnicima UA Rijeka lakši pristup kulturnim i društvenim sadržajima. • Povećanje kvalitete i raznolikosti ponuđenih programa za sve uzraste, od djece do umirovljenika. • Stvaranje prostora gdje se lokalno stanovništvo može okupljati, družiti i sudjelovati u zajedničkim aktivnostima kroz pružanje podrške udrugama, kulturnim i sportskim organizacijama i drugim organizacijama i inicijativama koje djeluju u zajednici. • Privlačenje turista i posjetitelja • Poboljšanje uvjeta za stvaranje novih radnih mjesta nakon završetka projekta • Omogućavanje adekvatnih prostora za rad javne uprave • Očuvanje postojećih objekata i prostora značajnih za lokalno stanovništvo • Implementacija mjera za poboljšanje energetske učinkovitosti objekata. • razvoj institucionalnog partnerstva i umrežavanja ključnih dionika, odnosno njihovo okupljanje oko razvojnih inicijativa kojima se ostvaruju sinergijski učinci • podizanje kvalitete i tematske diversifikacije vrijednosti u
NOSITELJ PROJEKTA:	Općina Čavle (nositelj projekta) Općina Kostrena (partner na projektu)
VRIJEDNOST PROJEKTA:	4.537.294,22 €
DOPRINOS OSTVARENJU POKAZATELJA ODRŽIVOSTI:	<p>Projekt doprinosi održivosti destinacije kroz ekološki, društveni i ekonomski aspekt, stvarajući održivu infrastrukturu za društveni, kulturni i gospodarski razvoj lokalne zajednice.</p> <p>Ekološka održivost – energetska učinkovitost, smanjenje emisija, racionalno korištenje resursa.</p> <p>Društvena održivost – inkluzivnost, očuvanje kulturne baštine, poboljšanje kvalitete života lokalne zajednice.</p> <p>Ekonomska održivost – poticanje poduzetništva, povećanje turističke ponude, stvaranje novih radnih mjesta.</p>

9. MJERENJE NAPRETKA I IZVJEŠĆE O PROVEDBI

Provedba plana upravljanja destinacijom zahtijeva redovito praćenje i izvješćivanje svih uključenih dionika odgovornih za pitanja turizma. Važno je osigurati odgovarajuće vremenske intervale u kojima će se izvršiti provjera napretka te uočiti potencijalne prepreke. Ukoliko se uoče prepreke, neželjene posljedice ili potreba za prilagođavanjem, odnosno nemogućnost ostvarivanja razvojnog smjera i provedbe planiranih mjera i aktivnosti, potrebno je prilikom redovnog praćenja napretka o istome izvijestiti predstavničko tijelo jedinice lokalne odnosno područne (regionalne) samouprave kako bi se pravodobno pristupilo izmjenama plana upravljanja destinacijom.

Turističko vijeće izvješće o provedbi plana upravljanja destinacijom za prethodnu godinu dostavlja predstavničkom tijelu jedinice lokalne odnosno područne (regionalne) samouprave za čije se područje plan upravljanja destinacijom donosi do 31. ožujka tekuće godine.

10. ZAKLJUČAK

Smjernice i upute za izradu plana upravljanja destinacijom predstavljaju okvir za sustavno i održivo upravljanje turističkim destinacijama na temelju plana upravljanja destinacijom. Kroz jasno definirane korake i procese, od analize stanja destinacije do formuliranja razvojnih smjernica, ovaj dokument osigurava da svi aspekti upravljanja destinacijom budu uzeti u obzir i pravilno koordinirani.

Uvod u dokument pruža osnovne informacije o svrsi i važnosti plana upravljanja destinacijom, naglašavajući potrebu za uključenjem svih relevantnih dionika i resursa. Analiza stanja destinacije bitan je korak za razumijevanje trenutne situacije i identifikaciju područja koja zahtijevaju poboljšanje. Definiranje resursne osnove i pokazatelja održivosti omogućuje jasne smjernice za razvoj i ocjenu napretka.

Razvojni smjer s mjerama i aktivnostima, uz prijedloge smjernica i preporuka, omogućuje donošenje informiranih odluka koje su usklađene s dugoročnim ciljevima održivog turizma. Popis projekata i sustav mjerenja napretka omogućuje kontinuirano praćenje i prilagodbu plana kako bi se osigurala njegova učinkovitost i relevantnost.

Na kraju, uspješna provedba plana upravljanja destinacijom zahtijeva predanost i suradnju svih dionika, uz stalno praćenje i prilagodbu strategijama. Ovaj dokument služi kao vodič za uspostavljanje i održavanje visoko kvalitetnog turističkog iskustva, koje doprinosi ne samo gospodarskom razvoju destinacije, već i očuvanju njezinih kulturnih i prirodnih resursa.

Popis tablica

Tablica 1. Razvrstane ceste Općine Čavle	16
Tablica 2: Broj kreveta po vrsti smještajnih objekata.....	25
Tablica 3 Pokazatelji turističkog prometa u razdoblju 2019. – 2024. godina – Općina Čavle	27
Tablica 4 Osnovne značajke zimske i ljetne sezone na Platku	32
Tablica 5 Kulturna dobra upisana u Registar kulturnih dobara RH	33
Tablica 6: Broj postelja, dolazaka i noćenja turista na konkurentskim lokacijama, u 2023. godini	49
Tablica 7: Popis obveznih pokazatelja:.....	74

Popis grafikona

Grafikon 1 Kretanje broja stanovnika Primorsko - goranske županije i Općine Čavle od 1961. – 2021.	11
Grafikon 2 Kretanje broja živorođenih i umrlih na području Općine Čavle u razdoblju 2011. – 2023. g.	12
Grafikon 3 Broj doseljenih i odseljenih stanovnika u Općini Čavle.....	12
Grafikon 4 Struktura obrazovanosti stanovništva starijeg od 15 godina prema popisu iz 2021. godine	13
Grafikon 5 Pokazatelji poduzetništva u razdoblju 2019. – 2023. u Općini Čavle	15
Grafikon 6 Broj tvrtki prema djelatnostima u Općini Čavle	15
Grafikon 7 Poduzeća u Općini Čavle – ukupni prihodi, ukupna dobit i broj zaposlenih	16
Grafikon 8: Turistički promet po subregijama u 2023. godini - Primorsko – goranska županija	23
Grafikon 9: Noćenja u subregiji Riječki prsten 2019. – 2023. godina	23
Grafikon 10: Kretanje broja objekata za smještaj	24
Grafikon 11: Udio dolazaka i noćenja po smještajnim objektima u 2023. godini.....	25
Grafikon 12: Dolasci i noćenja u 2023. godini	26
Grafikon 13 Broj dolazaka i noćenja u razdoblju 2019. – 2024. godina - Općina Čavle.....	28
Grafikon 14 Prosječni boravak gostiju u Općini Čavle 2019. – 2024. godina.....	28